

A MAGYARORSZÁGI PROJEKTOKTATÁS TAPASZTALATAIRÓL

INTERJÚK A PROJEKTPEDAGÓGIÁRÓL

AZ IRÁNYÍTOTT INTERJÚ KÉRDÉSEI

1. Fogalmazza meg, hogy mit ért a projekt, projektmunka fogalmán!
2. Mi célból alkalmazza pedagógiai munkájában a projekteket?
3. Mióta dolgozik projektekkel?
Mióta vannak jelen az iskolában a projektek, s kik, hányan dolgoznak projektekkel?
Ki kezdeményezte az iskolában a projektmunka alkalmazását?
4. Milyen együttműködés alakult ki a projektmunka kapcsán
 - ☉ a tantestület tagjai között;
 - ☉ a tanárok és az iskola (mint intézmény – infrastruktúra, hely- és időgazdálkodás stb.) között;
 - ☉ a tanárok és mások (kik?) között?
5. Jár-e többletköltségekkel a projektek megvalósítása, s ha igen, ki finanszírozza ezeket a költségeket?
6. Jár-e többlet időráfordítással a projektek megvalósítása, s ha igen, van-e, s milyen formában ennek ellentételezése?
7. Hogyan, milyen szempontok szerint választja meg a projekt témáját?
8. Hogyan tervezi (tervezik) meg a projektet?
(Kik tervezik, esetlegesen vagy tervszerűen alkalmazzák, beépül-e z iskola pedagógiai programjába?)
9. Milyen produktumot hoznak létre a projektek, ki(k)nek szól, milyen nyilvánosságot kap az eredmény?
10. Melyek az értékelés szempontjai?
Tervezik-e előre, s közlik-e a diákokkal az értékelési szempontokat?
Milyen módon (csoportosan, egyénileg, érdemjeggyel, másként) történik az értékelés?
11. Mi a tanár szerepe a projekt megvalósítása során?
12. Milyen együttműködési formák valósulnak meg a tanulók között?
13. Milyen ismeretek elsajátítására tartja alkalmasnak a projekt-módszert?
14. Milyen készségeket, képességeket fejleszt a projektek alkalmazása?
15. Mi okozta a legnagyobb nehézséget eddigi gyakorlatában a projektmunka során?
16. Mi okozta a legnagyobb örömet eddigi gyakorlatában a projektmunka során?
17. Mi az, amiről eddig nem beszéltünk, és fontosnak tartaná elmondani?

INTERJÚ FŐZŐ ATTILA LÁSZLÓVAL

A Közgazdasági Politechnikum természettudományi munkacsoportja bevezette, és az értékelés részévé tette a projektfeladatokat. Főző Attila László nevéhez fűződik a munkacsoport első, *Oldások és Kötések*¹ című kétoldalú, kolozsvári diákokkal együtt végzett projektje, valamint számos más nemzetközi, hazai és iskolai szintű projekt megvalósítása.

Mit jelent számodra a projekt fogalma?

Ez a definíció nagyon érdekes lenne, hogyha egy lenne. Úgy érzem, hogy ez folyamatosan változott az utóbbi években számomra. Most már ott tartok, ott tartunk, hogy a diákoknak évente egy projektmunkát kell készíteniük. A Politechnikumról még azt érdemes tudni, hogy nálunk a természettudomány egy tantárgy keretén belül zajlik. Ezt mi nagyon szeretjük, és a gyerekek számára én azt szoktam mostanában mondani, az a projekt, amit nem egy ember csinál, s aminek van egy konkrét kézzelfogható produktuma, van időterve, van egy tervezése, feladatelosztása, és mindenképpen közös munkára épül. Tehát olyasmi, amit egyénileg nem lehetne, vagy nem ilyen színvonalon megcsinálni. És aztán ez kiegészíthető olyan elemekkel, amelyeket én nagyon szeretek, ami a számítógéppel segített oktatáshoz kapcsolódik, mert olyan projektek nagyon izgalmasak, amikor a gyerekek távol élnek egymástól.

Az osztályban zajló projekteknél azt szoktuk mondani, hogy legalább hárman legyenek, és kezdetben nem több mint öten. Az osztályban ez így történik természetismeretből, de az első projektek, amivel elkezdtem ezt a dolgot, azok is kis létszámúak voltak, és aztán lehet egy kicsit növelni. Én azt gondolom, hogy a létszám nagyon lényeges kérdés benne. Nem lehet akármekkora, az már nem projekt, az már nem fog sikerülni biztosan.

Milyen céllal kapcsolódtok be a projektmunkát az értékelés folyamatába?

Most már egy olyan másfél éve került be az értékelésbe, korábban a házidolgozat volt az, ami ezt a funkciót betöltötte. Úgy érezzük, én magam is úgy érzem, hogy a tanulás is, a tanítás is, meg maga az értékelés és a gyerekek működése nem szorítkozik egy osztályterembe vagy egy iskolába, hanem történik azon kívül is, és nagyon lényeges, hogy mi történik azon kívül. Kezdetben a házi dolgozatot használtuk, azt hivatott teljesíteni, hogy ha a gyerekeknek vannak olyan témák, amelyek érdekesek, amelyek különösen fölkellették az érdeklődésüket és nem volt idő arra, hogy az órákon ezt kifejtsük, akkor ott meg tudják ezt valósítani, ha úgy tetszik, szakértővé válhatnak egy bizonyos témában. Így volt ez a házidolgozat történet, amit nyilván minden tanár egy kicsit másképp csinált. Az az inspiráló, hogy vannak diákok, akiknél mini szakdolgozatok készülnek, tehát egy diák számára ez nagyon hasznos módszer, mert megtanulják a formát is. Hogy hogyan készül egy ilyen, milyen szerkezete van. Ennek nyomán most bővítettük egy kicsit, a projektet is bevezettük. Ez nyilván abból fakad, hogy megvalósult ez az első, *Oldások és kötések* című projekt, ami nem csak az iskolában, kicsit szélesebb körben is az elsők közé sorolható, legalábbis Internetes alapokon mindenképpen. Ennek a sikere aztán arra biztatta a kollégáimat is, hogy ők is belevágnak ilyen projektekbe, és azóta már jó néhány projekt lezajlott, amiben közösen vettünk részt vagy éppen csak néhány kolléga, és láttuk, hogy ennek van értelme. Mert a gyerekeknek egyébként egy része szívesen dolgozik együtt, egy másik részük pedig legalábbis nehezen találja meg ezt az utat. Ehhez még hozzátartozik az, hogy a kooperatív módszereket is egy ideje igyekszünk alkalmazni az órákon. Ez egy iskolai ügy volt, tehát volt egy pillanat, amikor úgy éreztük az iskolában, hogy egy kicsi vérfrissítés szükséges módszertanilag, és akkor volt egy nagy kooperatív továbbképzés, és ennek az elemei megmaradtak. Számomra ott derült ki, hogy a gyerekek nagy része nem tud együttműködni egymással, nem tud csapatban dolgozni, holott ez nagyon fontos lenne, hogy megtanítsuk nekik. És egy projekt erre kitűnő alkalom.

¹ A projekt honlapja megtekinthető a <http://www.poli.hu/oldaskotes/> címen; a kezdőlapot, a projekt rövid leírásával, az interjú után közöljük.

Milyen a projektek kapcsán a tanárok közötti együttműködés?

Attól függ, hogy milyen a projekt. Sokkal könnyebb azokkal a tanárokkal együttműködni, akik szorosabban kapcsolódnak egy munkacsoporthoz, mert akkor a munkacsoport céljai között is szerepel, és akkor egész más hangsúlyt kap. Egy új módszert nagyon nehéz beépíteni egy már bevált tanmenetbe, egy helyi tantervbe, de az évek során azért ez megtörténik, és lehetővé válik. Nálunk, ami biztosan, és legalább hét éve működik, az, hogy a természetismeret tanárok tudnak együttműködni, és szerintem ez kardinális kérdés. Egy projekt sikerének egyik kulcsa, hogy a tanárok hogy tudnak együttműködni, főleg akkor, hogyha két távoli csoport dolgozik. Én ezeket a projekteket jobban szeretem, és ilyenkor nem mindegy, hogy a másik csoportnál a tanár milyen, hogyan tudunk kommunikálni. Nagyon sok minden elbukhat egy projekt, és ezért az elején nagyon fontos mindent megtervezni és mindenre gondolni, mert túl nagy a tét sokszor, tehát hogyha elindul egy projekt, nagyon rossz azt mondani, hogy ez nem sikerült, pláne, hogyha egy csomó gyerek beszáll és dolgozik és lelkes, úgyhogy ezért nagyon körültekintőnek kell lenni.

Hogyan zajlik a távoli gyerekcsoportok közötti együttműködés?

Az én tapasztalataim szerint, azokban a projektekből, amikben én részt vettem, kezdetben az Internetet kommunikációra használtuk főképpen. Utána elkezdtük azt, hogy az Internet nem csak egy kommunikációs csatorna, hanem a munka színtere is egyben. Tehát oda kerülnek a produktumok, ott tudjuk követni, hogy mi történt, erre vannak nagyszerű szoftverek. Később, azt gondolom, hogy a személyes találkozás nem kihagyható. Tehát az Oldások és kötések esetében az utolsó időszakban, majdnem a végén volt a találkozás, az rettenetesen jó volt. Nekem az volt a nagyon csodálatos élmény ebben a projektben, hogy nyilván jutalom az, hogy olyan pesti gyerekek, akik nem jártak még Erdélyben, eljutnak oda, nekik ez nagy élmény volt, és viszont a kolozsvári gyerekeknek is. De amikor ott első nap összejöttünk a kolozsvári iskola kémia laboratóriumában, akkor az történt, hogy egy szót nem kellett mondanunk, a gyerekek összejöttek, azok a csoportok, akik tulajdonképpen már korábban e-mailen megismerték egymást és egy témán dolgoztak, rögtön összejöttek és megmutatták egymásnak a dolgokat, megbeszélték. Holott azt lehet mondani, hogy a Politechnikumban átlagos érdeklődésűek a gyerekek, tehát a színvonal tekintetében is, meg nagyon sokféle az érdeklődés, nem mondható, hogy ez egy versenystájló, és az sem mondható, hogy óriási kedvenc lenne a természettudományok bármelyike is. (Persze ez nem specifikusan a Politechnikum problémája.) Nagyon érdekes, hogy ebben a keretben ilyen érdeklődést váltott ki a gyerekekből a téma. Van egy diákom ebből a csoportból, aki akkoriban ügyesen dolgozott végülis, de nem volt kiemelkedő, és éppen idén fog emelt szintű fizika érettségit tenni, mert orvosira akar menni. Úgy érzem, ez a projekt benne volt abban, hogy közelebb kerülhetett a természettudományokhoz.

Van-e nyilvánossága, továbbélési lehetősége a projekt során készült produktumoknak?

A projektben mindig az az izgalmas, hogy olyan témához tud közelíteni a diák, amihez különben nem. És ez a mini szakértővé válás nagyon érdekes dolog, és nagyon szívesen megosztják egymással ezt a tudást. Nagyon fontosnak gondolom, hogy a projekt után legyen egy olyan időszak, amikor megmutathatják különböző fórumokon azt, hogy mit csináltak. Ha jól sikerült, nálunk, az iskolában, erdei iskolában, tanároknak, különböző konferenciákon is bemutatják az eredményeiket.

Hogyan vesznek részt, egyáltalán részt vesznek-e a szülők a projekt folyamatában?

A szülők nagyon fontosak, de ez nem választható el a Politechnikum egyik alap gondolatától, hogy a diák, a tanár és a szülő olyan hármassá, akiknek együtt kell dolgozniuk. Mi nagyon számítunk a szülőkre. A projekt esetében is nagyon fontosak a szülők, és nem csak azért, mert tudniuk kell például az utazás előkészületeiről, hanem hogy tudják segíteni, támogatni. Egyébként a szülőket is nagyon érdekli, látom a csillogó tekintetüket, amikor mesélünk róla. Azért nagyon nem involválódnak, inkább az érdeklődés, az ötletek szintjén. De ha szükség van a részvételükre, akkor természetesen lehet számítani rájuk. Amikor például a gyerekek szappant főztek, nagyon úttörő dolog volt, hogy paprikával színezett szappant készítettek, ott sok otthoni előkészület is volt.

Az iskola mint intézmény hogyan vesz részt a projektekből? Milyen eszközökkel támogatja a munkát?

A legtöbb esetben az iskolának nincsen erre pénze, hogy ezt külön támogassa. Az Oldások és kötések esetében az iskola finanszírozta a vegyszereket, amiket használtunk a kísérletekhez, ilyen módon valamennyi támogatást kaptunk. Ennél a projektnél az volt az érdekes, hogy nem pályáztunk pénzre, hanem találtunk támogatót, ami gyorsabb és egyszerűbb megoldás volt. Megjegyzem, nagyon kevés pénzből, kevesebb, mint 200 ezer forintból kijött az egész projekt, és ebben az utazás is benne van. Sőt a kolozsvári diákok utazása is, mert azt is mi fizettük². Az iskola a vegyszerekkel támogatott minket, mert különleges vegyszerek is kellettek, ami nem mindennapos egy kémiai laborban. A projekt nyilván plusz munkát igényel, hét végén, órák után, és akkor még ez tulajdonképpen szerelemből történt. Ma már azt gondolom, hogy szakköri formában csinálnám, és a mostaniakat ilyen formában szoktuk csinálni. Van olyan, hogy egy szakkört tud valamennyire támogatni az iskola, erre van egy kis esély, de ez így is, úgy is nagyon sok plusz energia a tanár részéről. Ha ez nagyon beépül az iskola életébe, akkor nyilván egy kicsit más lehet, de mi még nem tartunk ott szerintem.

Hogyan épül be a projektek alkalmazása az ismeretközlés folyamatába?

Most még egy kicsit gyerekcipőben járunk. Nagyon fontos például megtalálni azokat a témákat, amiket érdemes, és amiket nem érdemes projektben megcsinálni, tehát ez kísérleti időszak számunkra. Maga a tantárgy is kicsit furcsa, ilyenre nem nagyon van Magyarországon példa. Mi a tananyagot is magunk írjuk, és az is folyamatosan alakul, változik, hiszen változik maga a tudomány is, vannak új eredmények, ezeket igyekszünk beépíteni. Én most éppen csillagászatot tanítok, és a csillagászatban éppen most adták le a projektterveket a gyerekek, majd meglátom, hogy ezek a témák, amiket választottak, hogyan illeszthetőek össze. De igazából nem tudom nagyon előre tervezni a dolgot, mert most kiválasztották azokat a témákat, amikben ők projektet készítenek, és ehhez tudom a tanmenetet picit igazítani, vagyis beépítem, hogy ki mikor fogja előadni.

Volt olyan projekt, amiben egy utazási iroda utazását kellett megtervezni egy bolygóra. Voltak gyerekek, akik például a Jupiterre tervezték utazást. Mindenféle érdekes dolgot mondanak, felkészítik a leendő utasokat a körülményekre, például hogy nagyon hideg van. Ilyenekre természetesen én is tudok utalni az órán. Én úgy szoktam venni, hogy akár kiselőadás van, akár projektbemutató, az része teljesen annak a munkának, amit csinálunk. Tehát nem az van, hogy amit én beszélek, az a tananyag, és amit ők, az csak számonkérés.

Úgy lehet tervezni ezt a folyamatot, hogy nálunk negyedéves rendszer van. Negyedévek elején ők jelentkeznek a projektekre. Én készítek egy tanmenetet, ők jelentkeznek bizonyos témákra, és eszerint én megváltoztatom a tanmenetet, és beillesztetem a megfelelő helyre az ő témáikat. Ha van olyan téma, ami semmiképpen nem illik, akkor annak is keresek valamilyen helyet. Például van olyan projektbemutató, ami most kicsit előbbre csúszott, technikai okok miatt, arra majd fogok tudni hivatkozni. Az iskolában nagyon sok gyerek érdeklődik a filmezés iránt, és nem egy projektmunka készült el film formájában. Most is egy kis dokumentumfilmet készítették a diákok, és azt már megnéztük előbb, mint ahogy napirendre került volna, arra tudok már támaszkodni, illetve lehet, hogy még egyszer meg fogjuk nézni bizonyos részeit. Már beszéltünk róla, hogy ennek annyi utóélete lehet, hogy ezt a filmet meg lehet vágni kicsit másképp, és akkor kifejezetten oktatóanyagká tud válni. Az fontos, hogy ha egy értékes munka van, az ne maradjon fiókban, hanem legyen valami további sorsa. Ebben lehet segíteni a gyerekeknek. Most is lesz várhatóan egy-két film. Nyilván nem mindegyik sikerül. Azt azért érdemes tudni, hogy nem minden diák készíti el a projektet. Nem mindegyik sikeres. Van, amikor valamiért nem jön össze. Lustaságból, vagy nem tudnak együttműködni igazán.

Hogyan zajlik a projekt értékelése?

² Mindkét csoport esetében hét fő diákról és egy kísérő tanárról van szó.

Ha nem csinálnak egyáltalán semmit, az egy rossz jegy. Az értékelésben az egyik szempont, hogy mi maga a produktum. Vannak kritériumai, hogy szakmailag rendben legyen, formailag rendben legyen, nyelviileg rendben legyen. Ezek nagyon hasonlóak azokhoz a szempontokhoz, amik az egyszerű házidolgozatoknál már ismertek a diákok számára. Azért kérem a tervet is, azért szeretem látni és időről időre konzultálni a diákokkal, hogy lássam, hogy milyen az együttműködés közöttük, mennyire sikerül, és van olyan eset, amikor látszik, hogy négy gyerek van együtt, és ez tulajdonképpen három plusz egy. Én az együttműködést is szeretem értékelni vagy megbeszélni, de a jegyadás egy másik téma. Négy jegyet adok, nem egyet négynek. Megpróbálom különválasztani. Hogyha olyan projekt volt, amiben nagyon szorosán együtt dolgozunk, ahol én is jelen vagyok rendszeresen és minden alkalommal – az Oldások és kötések esetében minden héten egyszer találkoztunk, és nagyon pontosan tudtam, hogy ki hol tart –, ott bevezettük azt, ami egyébként más projekteken is nagyon sikeres volt, hogy heti jelentést írtak a gyerekek nekem. Akkor láttam, hogy hol tart, hol van elakadás, mi a gond. Egy e-mail kapcsolattartás esetében például nagyon érdekes, hogy válaszol-e a partnere. Nagyon nagy tanulság az e-mail esetében, hogy Magyarországon nagyon alacsony az e-mailezés kultúrája. Mikor látom, hogy a másik nem válaszol, kétszer meggondolom, hogy én válaszolok-e az e-mailekre. Nyilván még a végén ott van az előadás, hogyan adják elő, kérdésekre esetleg válaszolnak-e. Ideális esetben ez ilyen. De nem vagyok elégedett. Nem mondom, hogy ahogyan most történik az a fajta projekt, ami be van építve a negyedéves munkába, az már kikristályosodott. Még bele fog telni néhány negyedév, mire beáll a dolog, ahogy a házidolgozat-rendszer sem volt a kezdet kezdetén olyan gördülékeny, mit most. Meg kellett tanulniuk a gyerekeknek

Ki határozza meg a projekt tartalmát?

Hogyha van egy olyan projekt, ami kicsit lazábban kötődik magához az iskolához vagy a tananyaghoz, esetleg nemzetközi kapcsolat, akkor ott nagyon-nagyon fontos, hogy a témákat a gyerekek találják ki, vagy együtt találjuk ki. A tanár segít ebben, meg ötleteket, tanácsokat ad, akár lebeszéli egyes témákról a gyerekeket, de nagyon fontos, hogy magukénak érezzék. Amikor viszont a projekt már része mondjuk a tantervi munkának, ott úgy van, hogy készítünk félévente egy bővebb kis ismertetőt, hogy milyen nagyobb témák vannak, amiből aztán kis témát választhatnak a diákok. A csillagászat például egy témában van, és ki vannak emelve azok az izgalmasabb témák, amik esetleg lehetnek, de ez soha nem kötelező érvényű, a diákok mindig odajöhetnek és javasolhatnak témát, és közösen megbeszéljük. Egyébként egy téma önmagában még nem mond el mindent. Tehát ha valaki a Világegyetem keletkezéséről akar projektet készíteni, abban még nagyon sok minden lehet. Éppen ezért én előírom a gyerekeknek, hogy készítsenek egy projekttervet.

Hogyan zajlik a projekt tervezése és lebonyolítása?

A folyamat úgy néz ki, hogy én elkészítem ezt a témalista-szerűséget, ez fölkerül az Internetre, ők tudják azt a címet, ahova én az ilyen témákat, a házidolgozat-témákat is fölteszem, és nekik egy adott időpontig jelentkezni kell. Tehát meg kell találni a társakat, és jelentkezni kell. Utána van egy projektterv, amit el kell készíteniük. Korábban ezt úgy csináltam, hogy elmondtam, hogy egy ilyen tervben mi kellene, hogy szerepeljen, de most úgy döntöttem, hogy készítek egy mintát. Tehát ezen az oldalon vannak a projekt-témák, és ez a minta is³. Akkor ők ezt a projekt-tervet kitöltik, most fogom ezt először kipróbálni, tavaly még nem így ment. Ebben van egy rövid leírás, hogy mi a tartalma a projektnek, és van egy időterv és feladatmegosztás, hogy ki mit fog csinálni. A projektnek van egy tartalmi része, tehát az, hogy mi történt, mi a produktum, egy szöveges alkotás vagy egy olyan összeállítás, amit aztán előadnak. Mindenképpen a projektmunka azzal zárul, hogy elő kell adni, meg kell mutatni másoknak, hogy mi történt, mit csináltak. Nagyon népszerű ma, hogy PowerPoint prezentációkkal készülnek a gyerekek, végül is én nem gördíték ez elé akadályt, bár egy kicsit megköti a beszámoló lehetőségeit. Mert ennek van egy szerkezete, amit ők kedvelnek és már ismernek. De ugyanakkor sok más is lehet, én nem szoktam megkötést tenni. Hogyha egy szoftvert vagy weblapot készítenek, vagy akár plakátot vagy egy kiállítást, azt mind lehet, de olyan is volt már, hogy egy kísérleti bemutatót tartott egy pár diák, tehát kísérletekből készültek föl, és azt mutatták be.

Milyen a diákok együttműködése a projekteken?

Csakis kizárólag baráti csapatok szoktak szerveződni. Az nem megy, hogy én kijelölök valakit, nem is csinálom, mert nem is menne. Akkor van nehézség, ha van egy-egy olyan gyerek, aki nagy magányos típus. Olyankor kicsit dolgozni kell azon, hogy ővelük mi legyen. Van olyan gyerek, aki senkivel sincs igazán úgy, hogy beszállna egy ilyen buliba, mert akik jóban vannak, azok nagyon hamar szerveződnék, és a végén maradnak az ilyen gyerekek, és ebből adódóan vannak kényszer-együttműködések is, amelyek több-kevesebb sikerrel végződnek. Az biztos, hogy nem azonnali az eredmény, tehát happy endek ilyenkor nem szoktak lenni.

³ Az említett témafelsorolás és projektterv-minta, valamint a témát bevezető oldal a projektmunka céljáról megtalálható az interjú után.

A nagyobb szabású projekteknel, amik fél évig zajlanak, mert ez a negyedéves, ez néhány hetes együttműködést jelent végső soron, egy hosszabb történetnél nagyon pozitívak a tapasztalataim. Az Oldások és kötések esetében még ma is élnek baráti kapcsolatok a két országból származó diákok között. Mind a két társasággal szoktam találkozni Kolozsvárott és Budapesten, és mindig érdeklődnek egymás felől.

Hogyan fejleszthető a diákok együttműködése?

Erre kiváló lehetőséget teremt a projektmunka, hiszen mások a keretek. Van olyan is, ami még eddig nem hangzott el. Nálunk van olyan is, hogy erdei iskola. Az erdei iskola is kicsit ilyen munka, mert csoportokban dolgoznak a gyerekek. Nálunk ez egy hétig tart, és kőkeményen délelőtt és délután is foglalkozások vannak, mindig együtt vannak, mindig ugyanaz a csoport egész hét alatt. Ez egy 8-10 fős csoport, mindenféle típusú foglalkozáson vesznek részt, és az utolsó napon játékosan, de valahogyan bemutatják, hogy mit tanultak. Ez is ilyesminek tekinthető, és ott is sok mindent megtanulnak a gyerekek, de változó. Nagyon érdekes azt látni, hogy meg tudják-e találni egymásban azokat az értékeket, amelyeket összetéve együtt siker érhető el. Tehát hogy mindenki meg tudja-e csinálni, hogy bead valamit a közösbe, és elfogadják-e azt, hogy ő ezt adja be, és akkor egyben értékes a dolog. Ebben csak segítő szerepet tudok játszani, rávilágítani dolgokra. Kényszeríteni nem szabad, én azt gondolom. Azt nem tehetem, hogy megmondom, te azt fogod csinálni, te pedig azt, ha nincs egy elfogadás mindenki részéről. Van olyan, hogy öt ember dolgozik elvileg együtt, és az mégis öt külön ember marad. Van sajnos a kooperatív módszereknél is jó néhány olyan diák, remélem, ezek száma az évek során csökken, ahogy az ember több módon foglalkozik velük, akik az elején megpróbálják a feladatot úgy átértelmezni, hogy ne kelljen együtt dolgozni. Van olyan projektmunka, ahol nagyon gyorsan kialakul, szétaprózzák úgy a feladatokat, hogy ne kelljen együttműködni valójában egymással, csak esetleg a végén összetenni. Ennek az értéke aztán csekélyebb, mert pont az, ami az együttműködés, a kapcsolatok, a kommunikáció során keletkezhetne, az teljesen kimarad, és az az értéknövekedés, ami abból adódik, hogy az egyik ezt tudja, a másik azt, az nincs. Amikor ilyen irányba elindul egy csapat, akkor szólni kell, hogy ez így nem lesz jó. Hogyha az a feladat, hogy egy adott témában kell egy weblapot létrehozni, akkor én nem szoktam támogatni azt, hogy rögtön az elején válasszuk ketté a weblapot, és a végén majd meglátjuk. Hanem be kell építeni egy rendszeres kapcsolattartást, akár úgy, hogy kijelölünk egy napot, amikor a két csapat kommunikál, esetleg egymással, volt ilyen is, vagy ott is heti jelentések vannak, és lehet követni, ki mit csinál. Bele lehet esetleg nézni a másik munkájába, szóval kicsit szorosabb együttműködésre van szükség, de ez nagyon nehéz, mert ez pluszmunka mindenki részéről. A gyerekek sokszor meg vannak terhelve, és hogyha ez iskolán kívüli pluszként jön elő, akkor nem egyszerű. Ezért nagyon fontos, hogy a projekt során mindig meglegyen a motiváló szerepe is a tanárnak, tehát felvillantani olyan célokat, amelyek erőt adnak, akkor is, amikor már fogytán van.

Hogyan motiválhatóak a diákok a folyamat során?

Van a lelkesedés. Vannak azok a pozitív élmények, amelyek már érték őket esetleg, vagy érne fogják várhatóan, az eredmények, amik várhatók. Nyilvánvaló, hogy ha ez szakköri jellegű munkából adódik, azzal is lehet motiválni – bár ez az elhanyagolható kisebb része –, hogy valamilyen módon jegyet adhatok abból a tantárgyból, tehát beleszámít, mert ők a projekt eredményét előadják mint egyéni munkát, tehát az értékelésbe is beépíthető végülis, és ez is egy plusz motiváció. De én nem szeretem azt a hozzáállást, amikor az motivál, hogy mit kapunk érte. Volna egy feladat, de mit kapunk érte. Lehet honorálni, ilyen-olyan jutalmak vannak, de nem ezért megy a dolog. Én nagyon szerencsés voltam ezzel az Oldások és kötésekkel, mert nagyon jó csapat jött össze, és az idő folyamán egyre jobban összejött, ugyanis a diákoknak egy jó részét én nem tanítottam. Nem mind a saját diákom volt, ez nagyon érdekes volt, és nagyon jóban lettünk. Ez előtt egy egyetemistákkal zajló munkában vettem részt, holland és magyar diákok dolgoztak együtt, és akkor gondoltam, hogy ezt végülis középiskolásokkal is lehet, kitaláltam, hogy legyen ez. Azért ebben a projektben alapvetően én voltam az ötletadó, úgy kerestem partnert, hogy megkérdeztem a kollégákat, hogy volna-e ehhez a projekthez kedvük.

Hogyan kerültél kapcsolatba a projekt-pedagógiával, melyek az első (elméleti vagy gyakorlati) tapasztalataid?

Én akkoriban egyáltalán nem olvastam erről, tehát tulajdonképpen a holland is úgy indult, hogy adva volt egy kormányközi együttműködés, és kint jártunk Hollandiában, és arról beszélgettünk, hogy mit lehetne csinálni, milyen projekt vagy mi történhetne, aminek volna értelme. Akkor ott egyik este egy amszterdami hajón találtuk ki ezt a közös projektet, szépen kikristályosodott, és végül a hollandok is elfogadták. Aztán továbbfejlődött, mert rájöttünk, hogy itt tanárjelöltekről van szó, hadd tanítsanak is, és ebből fejlődött egy másik projekt, aminek a végén a holland diákok a magyar iskolában órát tartottak, és a mieink is Hollandiában. Innen aztán már az ember bátrabb, következtek a projektek a Politechnikumban, és akkor itt adódott lehetőségem a Sulinetben, itt megint csak nyitunk egy-két ügyet.

Milyen projekteket koordinál a Sulinet Programiroda?

Magyarországon van a Sulinet koordinálásával egy európai innovatív iskolahálózat nevű valami, 30 iskolát tömörít, mindenféle típusú iskolát, földrajzilag is viszonylag elosztva az országban. Amit kézzelfoghatóan is be tudok mutatni, ez az ITCOLE⁴-on belül lezajlott projektről készült DVD⁵. Ezt a projektet portugálok koordinálták, és dánok és hollandok vettek részt és mi, tehát négy ország, tulajdonképpen legaktívabban a magyar fél működött a projekt során. Az volt a feladat, hogy a számítógéppel segített kollaboratív tanulás különböző módszereit próbáljuk ki. Volt egy eszköz, egy nagyon szuper kooperatív szoftver, a Fle3⁶, amit mi kipróbáltunk, lefordítottam magyarra is, tehát magyarul is elérhető, és szabad szoftver, tehát nyugodtan szabad használni és továbbfejleszteni. A kooperációra mi egy témát találtunk, közösen a portugálokkal, a víz volt ez a téma, itt Magyarországon Vízjeleknek hívtuk ezt a projektet. Az volt a feladat, hogy 10 iskola (11 kezdett és egy nem végezte el a munkát), verbuvált egy csapatot, és ezek a gyerekek mini projekteket hajtottak végre, amely abból állt, hogy az iskola közelében levő folyóvízről vagy állóvízről környezeti, kulturális, művészeti felvételt készítenek. Ez azt jelentette, hogy mértek, a helyszínen kémiai vizsgálatokat végeztek, plusz kultúrtörténeti, művészeti eseményeket írtak le. De itt nagyon sok minden történt, aztán elszabadult a fantázia, és nagyon szép, érdekes dolgokat alkottak a gyerekek. A végén ennek része volt, hogy ezt angolul vagy németül is közzéteszik, volt, aki megcsinálta, volt, aki nem, de ennek volt olyan eredménye, hogy népdalokat angolra fordítottak jópofán, vagy képeket, festményeket gyűjtöttek össze egy adott folyó kapcsán, és ezen a kooperatív rendszeren többször történtek érdekes együtt munkálkodások. Én először az Educatio kiállításon találkoztam a gyerekekkel, ahol egy üvegfal mögött ültünk, az volt a dolgunk, hogy a szoftvert valahogyan bemutassuk a látogatóknak. Jöttek a gyerekek Jászfényszaruról, Kazincbarcikáról, Hódmezővásárhelyről, együtt leültünk, és egy lakossági fórumot játszottunk el, egyrészt hogy lássák a látogatók, hogy miről van szó, és hogy ők maguk is megismerjék. A gyerekek nagyon gyorsan megismerték, és amikor visszamentek az iskolába, akkor helyileg is elkezdtek a projekthez tartozóan, de aztán mindenféle egyéb témákban is ilyen fórumokat csinálni.

Ebben az időszakban én kipróbáltam osztályfőnöki órán is ezt a szoftvert, nagyon érdekes volt egy problémát megbeszélni ezen a módon. Nyilván az első reakció az volt, hogy minek gépezünk, ha ott ülünk együtt. Csak hát azért az a helyzet, hogy egyszerre mindenki nem tud megnyilvánulni, és vannak gyerekek, akik nagyon visszahúzódnak, nem tudnak vagy nem is akarnak érvényesülni. Egy ilyen helyzetben az ő szerepük egészen más tud lenni. Ez például egy sikeres próbálkozás volt.

A projekt végén azt gondoltuk, hogy nagyon fontos, hogy a gyerekek találkozzanak egymással, és a végeredményeket bemutassák, és a Csodák palotájában rendeztünk egy zárókonferenciát, ahol minden csapat bemutatta a produktumot. Ott volt Siposs János is, tehát így a rendezvény kerete ünnepélyesebb volt, kaptak ajándékokat a gyerekek, volt egy fizika bemutató a Csodák Palotája részéről is, tehát nagyon kedves esemény volt, és erről készült egy film, ez is rajta van a DVD-n.

Az együttműködés a négy ország között tulajdonképpen nem volt olyan nagyon sikeres, arra nem vállalkoztak a kollégák kezdetben sem, és mi sem voltunk ebben elég sikeresek, hogy internacionális együttműködések is legyenek, mert voltak országok, ahol egy kicsit gyerekcipőben járt a dolog. Tehát inkább helyi szinten kipróbálták, összehasonlítottuk az eredményt a négy országgal. Láttam egészen kicsi portugál gyerekeket a Fle3-mal dolgozni. Azóta aztán ezt a szoftvert több helyen használják, tudok iskolákról, ahol belső továbbképzéseken megtanítják a tanároknak.

Mi okozza a projektmunkák során a legnagyobb nehézséget?

A frusztráció az az, amikor van egy nagyon jó téma, és nem lehet megvalósítani, holott már a gyerekek bevonódtak. Amikor már a gyerekeket bevontam, már belelkesültek, és valami olyan ok miatt, ami miatt nem tud megvalósulni. Volt egy ilyen, amit nagyon sajnálok, hogy nem jött össze. Nem volt gördülékeny a kommunikáció a két ország gyerekei között meg a tanárok között sem annyira, és technikai nehézségek adódtak, mert azt a kísérlet, amit végre akartunk hajtani, nem tudtuk megcsinálni, és az nagyon rossz volt. Egy elindult projektet abbahagyni és visszalépni, ez nagyon rossz. Az is nagyon rossz lenne, hogyha megromlanának az emberi kapcsolatok. De ez azért ritkább szerintem, mert amikor összejön egy csapat, akkor általában az elején az emberi kapcsolatok mentén jön létre. Ha nem így szerveződik, akkor lehetnek ilyen dolgok. Idősebbekkel, egyetemistákkal volt olyan eset, hogy nem voltak igazán jóban, bár végül is megcsinálták a feladatot, de azért az nem az igazi élmény.

⁴Összefoglalója megtekinthető a <http://www.sulinet.hu/tart/cikk/gc/0/19662/1> címen. Nyitólapját az interjú végén mellékeljük.

⁵ Vízjelek projekt. A DVD-t a tanulmányhoz mellékeljük.

⁶ A Fle3 felhasználói segédlete a mellékelt DVD-n megtalálható

Szokás figyelmen kívül hagyni sokszor, hogy a diák mit gondol, hogy érzi magát, de ez egy nagyon lényeges kérdés. Az másik történet, hogy ha valaki elvállal valamit, akkor azt kőkeményen meg kell csinálnia. Az nagyon lényeges pedagógiai hozadék ebből az egész ügyből, hogy márpedig határidők vannak, márpedig feladatok vannak, az egyik feladat teljesítésétől függ a másik, egymás számára fontosak vagyunk, tehát itt azért be kell vasalni, ez egy ilyen munka. Nem baj, ha sokat kell dolgozni, ha nehéz. Ha szép az eredmény, akkor ez a munka nagyon megéri a fáradságot.

Oldások és kötések

Projektünkben budapesti és kolozsvári diákok, Interneten kommunikálva, együttműködve foglalkoztak üdítőitalok, tisztítószerek és kozmetikumok kémiájával, összetételével. Mindkét országban kísérleteket végeztünk, felmértük a piacon kapható termékek jellemzőit. A résztvevők a kísérletek és azok értelmezése mellett, felméréseket készítettek, melyeket fotókkal kiegészítve tettek közzé. Munkánk része volt egy-egy látogatás is, melynek során megismerkedtünk egymás oktatási rendszerével, iskolájával és városával.

A projekt eredményei megjelentek CD-ROMon is.

A csapat elnyerte az „Év csoportja„ díjat a Politechnikumban a 2000/2001-es tanévben.

<http://www.poli.hu/oldaskotes/>

Bevezetés a házi dolgozatokról és projektekről

Házi dolgozat

Terjedelem: minimum 4 db teljes A4-es oldal (a címlapon kívül)

Külsőalak: számítógépes szerkesztés, fontos a tiszta és ízléses megjelenés, törzsszövegben Times New Roman CE 12 pt, szimpla sortávolság

Képek: a szöveget képekkel, ábrákkal kell illusztrálni, a képek mennyisége ne legyen túl nagy, ez témánként változik

Tartalom: a házi dolgozat legyen egyéni munka, a saját meglátásaidat írd le, a számodra is érdekes adatok, jelenségek ismertetése a cél, nem pedig egy szakkönyv, weboldal pusztá kimásolása, ollózása. Olyan szöveget írd, amit magad is megértesz, és társaid is érdekesnek találják. *A dolgozatot kezd a témaválasztás indoklásával.* Célszerű a tartalmi kérdéseket a tanárral egyeztetni. Kerüld az elkalandozást a témától! *Mindig írd pontos irodalomjegyzéket!* A posztareknél fontos a rövid, tömör szöveg és a gazdagabb, látványos képanyag. Nem minden téma alkalmas erre!

Jó munkát és jó szórakozást

Projekt

A projektek lényege az, hogy egy komplex feladatot csoportban, egymással szorosan együttműködve kell megoldani. A választható témák ennek megfelelően nagyobb, komolyabb feladatok, melyekhez nem elegendő a könyvtárzás vagy az internetes kutakodás. A projektben terepmunkára, múzeumlátogatásra, közös laboratóriumi munkára is sor kerülhet.

Az együttműködés eredménye lehet egy poszter sorozat, interjúk, számítógépes program, honlap vagy más elektronikus prezentáció, de élhetnek a filmezés vagy egy élő, kísérleti bemutató adta lehetőségekkel is.

Projekt-témák

ENERGIA ÉS ÉLET

A projektek lényege az, hogy egy komplex feladatot csoportban, egymással szorosan együttműködve kell megoldani. A választható témák ennek megfelelően nagyobb, komolyabb feladatok, melyekhez nem elegendő a könyvtárazás vagy az internetes kutakodás. A projektben terepmunkára, múzeumlátogatásra, közös laboratóriumi munkára is sor kerülhet. Az együttműködés eredménye lehet egy poszter sorozat, interjúk, számítógépes program, honlap vagy más elektronikus prezentáció, de élhetnek a filmezés vagy egy élő, kísérleti bemutató adta lehetőségekkel is.

A nagy építőjáték

Világunk legtöbb vegyületét a szén főszereplésével felépülő szerves anyagok adják. Az élelmiszerektől, szintetikus gyógyszerektől a természetes anyagokig a szerves vegyületek a főszerep, a növények, állatok, gombák alkotóelemei is ezek. A vegyipari és kőolajipari részvények jó befektetésnek számítanak, hiszen a műanyagok, gyógyszerek, korszerű üzemanyagok, polimerek nélkül nem tudjuk elképzelni az életünket.

Csillagok között

Az emberség már évezredek óta fürkészi az égboltot. Ma már sok mindent tudunk a galaxisunkról, a Napot körülvevő bolygókról, de még számos érdekes kérdés és izgalmas probléma áll előttünk. A világűrben levő szupernóvákról, fekete lyukakról, fehér törpékről és vörös óriásokról csak néhány évtizede tudunk. Vajon van-e élet a Földön kívül és merre halad az emberiség egyik leglátványosabb vállalkozása, az űrkutatás?

A világegyetem születése

A történelem során sokfélélt képzeltek az emberek a világ keletkezéséről. A táguló univerzum elmélete a XX. század egyik tudományos eredménye, mely még számos megoldatlan kérdést is rejt magában. A kozmológia kutatásában számos nagy tudós dolgozik, és ezen munka során egyre többet tudunk meg szűkebb és tágabb környezetünkről. Végtelen vagy véges az univerzum? Mi láthat a Hubble űrteleszkóp? Mit láthatunk a múltból?

Molekulák és élet

Az élőlényeket bonyolult biomolekulák alkotják. A fehérjék, a cukrok, vitaminok, zsírok alapvető tápanyagaink. Az RNS és a DNS hordozzák az élőlények genetikai információit, de ma már a DNS az azonosításban, a génszűrésben és a doppingolásban is szerepet játszik.

A csapatoknak ún. *projektervet* kell készíteni, mely a következőket tartalmazza:

- A projekt címe és a téma rövid leírása
- A csapat tagjai és belső munkamegosztása
- Munkaterv határidőkkel és feladatokkal
- A projekt eredményének rövid leírása

A projektek lebonyolítását, megszervezését és kivitelezését mindenképpen beszéljük meg!

Projektterv minta

A PROJEKT CÍME: A NAGY BUMM ELMÉLETE

Résztevők: Tycho Brahe, Niels Bohr, Luigi Galvani, John Dalton

Leírás: A világegyetem keletkezése évezredek óta foglalkoztatja az emberiséget. A kultúrtörténetben számos legenda és mítosz látott napvilágot ezzel kapcsolatban. A Nagy Bumm, azaz az ősrobbanás elmélete egyike a legkorszerűbb magyarázatoknak, mely az univerzum keletkezésére vonatkozó elméleti megfontolásokat gyakorlati bizonyítékokkal is igyekszik alátámasztani. Ilyen a háttérsugárzás vagy éppen a vöröseltolódás jelensége.

A projekt célja egy olyan bemutató készítése, mely az elmélet lényegét, bizonyítékait, a világegyetem kezdetének történetét mutatja be.

Időterv:

Határidő	Feladat	felelősök
Április 18.	A rendelkezésre álló papíralapú (folyóiratok, könyvek) és internetes források felkutatása	Brahe, Bohr
Április 30.	Keletkezési elméletek rövid összefoglalása és a Nagy Bumm felfedezésének története	Galvani
Április 30.	Az elmélet lényegének összefoglalása és a hozzá kapcsolódó illusztrációk elkészítése	Brahe
Április 30.	A Nagy Bumm bizonyítékai és a hozzá kapcsolódó illusztrációk elkészítése	Dalton
Május 10.	A képanyag retusálása, méretre vágása, az animációk letöltése	Bohr
Május 21.	A prezentáció megtervezése és összeállítása	Galvani, Bohr
Május 23.	A prezentáció próbája	Brahe, Bohr, Galvani, Dalton
Május 24.	A prezentáció	Brahe, Bohr, Galvani, Dalton

VALNET/ITCOLE Vízelek projekt – összefoglalás

A felgyorsult világunkban a tanárok már egyre nehezebben tudják frontális módszerrel a diákok figyelmét lekötni. Emiatt az oktatásban szükség van új módszerek bevezetésére. Egyik ilyen lehetséges módszer a számítógéppel segített kooperatív tanítás/tanulás, mely során a diákoknak számítógép segítségével egy konkrét és összetett célt kell megvalósítani.

A Sulinet Programiroda célja közé tartozik a számítógéppel segített kooperatív tanulás tapasztalatainak, sikeres alkalmazásainak terjesztése, és segítség nyújtása azok beillesztéséhez a mindennapi pedagógiai gyakorlatba Magyarországon.

A European Schoolnet kezdeményezése által létrejött ITCOLE Vízelek projekt – mely a magyarországi Innovatív Iskolahálózat egyik legelső projektje – fókuszában is a számítógéppel segített kollaboratív tanítás, tanulás áll. A projekt fő szakmai témája a VÍZ volt, ezért adtuk a hazai projektnek a Vízelek elnevezést. A munka során az iskoláknak vízzel kapcsolatos környezeti vizsgálatokat kellett végezniük, valamint művészeti, történelmi és/vagy irodalmi érdekességeket, alkotásokat gyűjthettek, melyeket web alapú anyag formájában foglalták össze a diákcsoportok.

A projekt folyamán a diákok a FLE3 nevezetű kollaboratív platformon dolgoztak, mely nemcsak a kommunikáció, hanem a közös munka és tudásépítés színtere is volt.

A számítógéppel segített kollaboratív módszerekkel és a FLE3 platformmal való megismerkedés új szint és új eszközöket vitt az iskolák pedagógiai gyakorlatába. A projekt közben és annak lezárulta után is több iskolában belső továbbképzést tartottak a FLE3 használatáról, valamint szakmai és regionális fórumokon, újságokban mutatták be egy-egy iskola által elért eredményeket.

Az elkészült anyagok alapján (melynek bizonyos részei angolul és németül is elkészültek) az iskolás csoportok prezentációkat készítettek, melyeket az ITCOLE Vízelek záró konferenciáján, Budapesten – a Csodák Palotájában – be is mutattak.

A projektben résztvevő tíz iskola tanárainak és diákjainak elvárásait, tapasztalatait a projekt során több alkalommal mértük kvantitatív és kvalitatív eszközökkel. A felmérések célja az volt, hogy megismerjük a pedagógusok és diákjaik számítástechnikai ismereteit és képességeit, az IKT eszközökkel kapcsolatos attitűdjeiket, valamint folyamatosan mértük a projekttel kapcsolatos vélekedéseiket és tapasztalataikat.

A vizsgálat során nagyon érdekes eredmények születtek. A tanárok kiemelkedően fontosnak tartották azt, hogy a projekt lehetőséget nyújtott a különböző korosztályok közötti együttműködés megvalósítására, melyre más körülmények között nem igazán kerülhetett volna sor. A gyerekek annyira lelkesek voltak, hogy az iskolai foglalkozásokat követően – lehetőség szerint – otthon is folytatták a munkát. A projekt kapcsán sokan olyan informatikai eszközöket is kipróbálhattak, melyeket korábban csak látásból ismertek. A diákok nyitottabbá, szabadabbá váltak, kommunikációs készségük fejlődött, és megtanulták a munka során, hogy hogyan lehet másokkal hatékonyan együtt dolgozni. A gyerekek tehát játékosan, szórakozva, korosztályuknak megfelelően, aktív közreműködéssel sajátíthatták el az új ismereteket.

A projektben történő részvétel a módszertani újdonságok mellett technikai lehetőségek megismerésére, kipróbálására is lehetőséget nyújtott mind a tanárok, mind a diákok számára. Az újszerű munka, a kollaborálás, mások munkájának a megismerése, a közös ismeret kialakítása megnyerte tetszésüket. Az internetes kapcsolat a hagyományos formákon túllépő lehetőséget biztosított az oktatás/tanulás területén, hiszen segítségével térben és időben egymástól távol lévő emberek együttműködésére nyílt lehetőség. A program kapcsán szemléletváltás valósult meg. Az innovatív módszer lehetővé teszi a differenciált oktatást, egy téma több oldalról történő megközelítését.

A kollaboratív módszert az iskolák többsége tehát nagyon hatékonynak találta, nem akadt egyetlen intézmény se, amely megkérdőjelezte volna a módszer értelmét. A Sulinet Programiroda munkatársai örömmel vettek részt egy ilyen hasznos projekt koordinációjában és kutatásában. Továbbá köszönet minden ITCOLE Vízjelek Projekt sikeréért dolgozó diáknak, tanárnak, valamint a hazai és külföldi partnereknek, támogatóknak!

(Megjegyzés: az alábbi listában szereplő iskolák közül egyeseknek még nem él a honlapjuk. Természetesen amint változás történik, mi is alakítjuk az url-eket.)

<http://www.sulinet.hu/tart/cikk/gc/0/19662/1>

INTERJÚ LOTFI ÉVÁVAL

A Kölcsey Ferenc Gimnáziumban francia két tannyelvű tagozat működik, ezért az iskola kiváló kapcsolatokat ápol francia nyelvterületen működő középiskolákkal, és folyamatosan szervez diákcsera-programokat. Ebből fejlődött ki a nemzetközi projekteken való részvétel gyakorlata. Az interjút Lotfi Éva francia-orosz szakos tanárral készítettük.

Mit jelent számodra a „projekt” fogalma?

Nem tudom, hogy egy dologról beszélünk-e. Én kétféle dolgot értek projekt alatt, az egyik, amit tanórán használunk, ez a projekt-szerű nyelvtanítás, a másik, amit én csinálok a gyerekekkel, az egy olyan fajtájú pedagógiai projekt, ami tulajdonképpen a diákcserét váltotta fel. Amikor én idekerültem, akkor voltak diákcserék, amik úgy zajlottak, hogy kiutaztak a gyerekek, és ott elváltak, meg turistáskodtak. Vagy maximum betelerelték őket egy osztályba, hogy nézzék meg, milyen ott a tanítás. És sok-sok évvel ezelőtt megkerestek franciák, hogy csináljunk egy projektet. Én akkor azt se tudtam, hogy eszik-e vagy isszák, és még mérges is voltam, hogy miért kell nekem ezzel dolgoznom. Az egy nemzeti örökségről szóló projekt volt, elmentünk, és archeológusok foglalkoztak a gyerekekkel, egy tábor volt, és jártunk régészkedni.

Hogy nekem mi a projekt, azt ezeknek a közös programoknak a kapcsán fogalmaztam meg: az, hogy valamit kell csinálni a gyerekeknek a kintlét előtt, közben és után. És az a projekt, hogy nem öncélú az, hogy kimegyek, és maximum azt szedem föl a kintlét alatt, hogy beszélgetek gyerekekkel, ad absurdum szülőkkel. Hanem hogy ott nekem van valami dolgom, amit meg kell csinálnom, előtte is van valami dolgom, amivel erre készülök, és utána is, és aztán csinálom valamit belőle, és van a végén valami, amit meg tudok mutatni, hogy ez az eredménye.

Kinek szól a projekt produktuma?

Elsősorban a gyerekeknek, saját maguknak. Ez egyfajta értékelése az önmaguk munkájának, hogy lássák, hogy eredményes volt, hogy tényleg csináltunk valamit, és az milyen szép és jó.

Ez így nagyon nem jól van összerakva egyébként, ez a gyenge pontja ezeknek a projekteknek, hogy lezárul, van belőle valami, általában egy elég komoly dolog, tehát van belőle egy CD, egy könyv, egy képregény, egy videofelvétel, amik használhatóak lennének, ugyanakkor egyrészt nincs pénz a terjesztésre, másrészt nincs alkalom a terjesztésre. Tehát ehhez az kéne, hogy mondjuk az iskola, az nagyon jól működjön, és tudjanak a kollégák egyáltalán arról, hogy mi történik a másik kolléga berkeiben, és hogyha erre lenne egy olyan struktúra, ahol el lehetne mondani, és lenne egy hely, ahol lehetne tartani ezeket a termékeket, akkor lehet, hogy lehetne használni. A TEMPUS csinált ez ügyben dolgokat, ők próbálták ezt összerakni, ugyanakkor azt is tapasztaltam, hogy amikor a TEMPUS iroda költözött, egyszer csak elkezdtek ontani vissza ránk a projekt-termékeket, mert nem tudták egyszerűen tárolni.

Mi a projektmunka célja, értelme?

Az, hogy a gyerekeknek ez nagyon jó. Ez egy két tannyelvű gimnázium, tehát itt még sokkal hangsúlyosabb az, hogy a nyelvet használni kell. Mindenütt az kellene, hogy legyen a cél, hogy azért tanuljuk a nyelvet, hogy használjuk, ez nem mindenütt van így, de itt abszolút. Anyira fontos nekik az, hogy itt tanulnak egy nyelvet, és avval lehet valamit kezdeni, és nem csak arra való, hogy elszórakozzunk egy haverral, akit közben megismerünk, és fölcsodjuk a lányokat, bár ez is tényleg fontos szerintem, hanem hogy rendes, akár tudományos, nívós munkát is lehet ezzel csinálni.

Mennyire vannak jelen a projektek az iskola életében, hányan, milyen keretek között csinálják?

Én 8-9 éve csinálom. Mikor én elkezdtem, az azelőtti évben csinálta egy angolos kolléganőm, és az volt az első ilyen, mert tudom, hogy az nagy újdonság volt, hogy angolul csinálták, viszont Olaszországban voltak, és ők voltak az elsők, akik utána csináltak erről egy füzetet, és volt kézzelfogható eredménye.

Nem nagyon sokan csinálják. Olyan 2-3 éve kezdődött el, hogy mások is részt vesznek projektekben. Sokáig egyedül voltam. Ez nem azért van, merthogy én ennyire jó vagyok, hanem ez a fajtájú projekt a Comeniushoz kapcsolódik, és ott ők iskolánként csak egyet adnak meg évente, vagy maximum kettőt. Most már többen is csinálják, több fiatal kolléganő. Egymás között van egy együttműködés. Az, aki belekezd egy projektbe, az mindig megy az előző projekteshez kérdezgetni, hogy megy, mint megy. Nagyon sokat segítenek a külföldi intézmények, mert ezek alapján véve multilaterális dolgok, ők nagyon segítőkészek. Ezek a külföldi partneriskoláink.

Hogyan vesz részt az iskola mint intézmény ebben a folyamatban?

Az iskola mint intézmény, azt mondanám inkább, nem akadályozza. Ez nagyon csúnya dolog, de így van. Amit fel tud használni az ember amúgy is a munkájához, azt kapja. Amikor elmegy a gyerekekkel, ezt biztosítja az iskola, ez, azt gondolom, a minimálisan természetes dolog, amit az iskola adhat egy ilyenhez. Ezen kívül nem nagyon sokat, időnként egy vállon veregetést. De ahhoz már tényleg az kell, hogy az ember nagyon jól adminisztrálja magát.

Éppen ezért nagyon nehezen kivitelezhető ez. Hogyha ebben egy-két, maximum két ember van, mert két kísérő tanárnál több nincs, akkor ez annak a két tanárnak az ügye, maximum még az osztályfőnök beszáll, és ez egy rettenetesen nagy munka. Ezért is van elég kevés belőle.

Sikerül-e beépíteni a projektmunkát az iskolai ismeretközlés folyamatába?

Azért nem, merthogy ez a fajtájú, kötött struktúrájú iskola ezt nem engedheti meg magának, sajnos. Az lenne jó, ha olyan lenne, mint az AKG-ban, hogy lenne rá legalább egy hét. És akkor minden arról szól. De ezt itt nem lehet megcsinálni. Azért azt nem mondanám, hogy a projektben szerzett tudás nincs használva, mert a tudás, az a gyerekeknél ott van, de nincs tervezve és tudatosan beépítve.

Más, külső szakemberek, szakértők részt vesznek-e a projekt folyamatában?

Projektje válogatja, ez a témától függ. Volt olyan projekt, amibe muszáj volt bevonni embereket, és akkor volt kapcsolat. Volt olyan, ami a Földről szólt, el kellett menni a Földtani Intézetbe és ott valakivel beszélni kellett, és ilyen módon belefolytak emberek, vagy volt a vízről ugyanígy. Tehát segítséget kaptunk, hogyha kértünk, de nagyon kellett utánamenni.

Volt egy három éves projekt, aminek az volt a címe, hogy Föld, víz, tűz. És akkor weblapot kellett csinálni hozzá. Arról szólt, hogy ha azt mondjuk, hogy víz, azt járjuk körül. Vagy hogyha azt, hogy Föld, akkor akár földrajzi, akár kulturális vagy nyelvi, mindenféle tekintetben. Összeültünk a gyerekekkel, és akkor kitaláltuk, hogy miről fog ez szólni. Utána pedig megkerestük hozzá a segítséget.

Hogyan finanszírozhatóak ezek a nemzetközi projektek?

Ami Comeniusos, avval azért nagyon sok többletköltség nincs, mert rendszeren lehet pályázni. Lehet pályázni az eszközökre, tehát nincs olyan gond, hogy van-e a munkához például kazetta és hány kazetta van, tehát olyankor nagyon jó. És még az utazás része is jó a tanárnak, mert ott rendszeren van napidíj is, és fizetik az összes költséget. Ami nehézkes, az már a gyerekeknek az utazási költsége, mert annak csak egy részét támogatja a Comenius, de még az is jobb, mint a semmi. Ha viszont nincs Comenius támogatás, az nagyon nehezzé teszi az anyagi helyzetet. Most tudniillik az történt, hogy idén is csináltunk egy projektet, de nem volt hozzá pénz, mert a Comenius egy évben iskolánként egy pályázatot támogat, és nem kaptuk meg. Viszont a kapcsolat azokkal az iskolákkal megmaradt, és a diákcsere részére nagyon nagy igény meg szükség is van. De elképesztően drága lett ez a gyerekeknek. És iszonyatos dolog történt idén, az történt, hogy voltak olyan gyerekek, akik azt mondták, hogy nem. És nem tudtunk nekik mit mondani, mert összekapartuk az iskolai alapítványból meg a szociális segélyből, és még mindig nagyon sokba került. Azután nem egy nyelvi csoportból szerveztük a gyerekeket, és így persze azok a gyerekek jöttek, akiknek ez az ötvenezer forint nem okozott gondot. És ez végtelenül szomorú. De egyszerűen nem volt honnan. Nem volt olyan pályázat, amiből erre pénzt tudtunk volna kapni. És ilyen módon azt is érezte az ember, hogy a folyamat során sem volt pénz sok mindenre. Nem volt pénz arra, hogy előtte készüljünk, arról nem beszélve, hogy a tanárok, akik csinálták, azok nulla forintért csinálták az idén. És a tanárok útiköltségét is rá kellett terhelni a gyerekekre.

Hogyan zajlik egy projekt a tervezéstől a megvalósításig?

Olyan projektet mondok el, ami pályázatos. Az a bonyolultabbik, de az eredményesebbik is. Amit én szoktam csinálni, most már a hetediket csinálom, az egy belga gimnázium központi szerepével zajlik, akinek 19 éve vannak mindenféle kapcsolatai, tehát sokkal régebbi maga a program, mint ahogy mi bekapcsolódtunk, és évente változóan 5-6 iskola van benne. A projektet a nemzetközi team-mel közösen tervezzük meg. Hogyha Comeniusos projekt, akkor három évre előre kitaláljuk, hogy mi lesz a témája. Tehát lehet tudni előre, hogy mik az egyes éveknek a témái. Olyankor szokott lenni egy munkahétvége, amikor összegyűlnek azok a tanárok, akik koordinálják az egészet, vagyis ez a bizonyos nemzetközi tanári team, és megbeszéljük, hogy mi lesz, milyen programok, milyen termékek főleg. Akkor mindenki elkezd a munkát a saját országában, és ez egy nagyon vicces dolog, hogy kitaláljuk mondjuk hatan-heten, hogy mit fogunk csinálni, mindenki beadja a pályázatot, és akkor megkapja belőle három vagy négy, merthogy a nemzeti irodák rendelkeznek ezek fölött. Van egy része a pályázatnak, amit közösen írunk, és van egy része, amit mindenki maga ír. Ez egy eléggé nehézkes dolog, egy nagyon sok oldalas pályázat. Amikor az ember már beletanul, akkor már könnyű, de az elején rettenetesen sokat szenvedtem, és úgy látom, hogy a kollégákat is nagyban visszatartja. És ráadásul a pályázatnak a milyensége az nem mindig, de meghatározhatja azt, hogy megkapjuk-e vagy nem. De vannak ellenpéldák is. A tavalyi, az olyan embertelen jó pályázat volt, soha ilyen eredeti ötletek nem voltak, és azt pont visszadobták. Mindez az előző évben folyik. Merthogy majdnem egy teljes évvel előbb kell beadni a pályázatot arra a munkára, amit szeptemberben elkezdünk a gyerekekkel. Akkor megérkezik, hogy megkaptam-e vagy nem, és mennyi pénzt, és akkor szeptemberben, inkább októberben elkezd az ember dolgozni a gyerekekkel. Az fontos szerintem, hogy tudja, hogy kikkel fogja csinálni a projektet, mert nagyon sok mindent meghatároz. Tehát hogy milyen a nyelvi szintjük, tudásszintjük, mennyire nagyok, mennyire kicsik. És akkor ez egy másik problémás ügy, hogy mikor találkozom a gyerekekkel. Mert egy projekt, az eléggé időigényes. És kivéve az olyan projekteket, ami nyelvhez kapcsolható, és tudom csinálni a saját órámra, amivel úgy rendelkezem, ahogy akarok, ezen kívül kell rá biztosítani egy külön időpontot. Ez a külön időpont mindig iskola utáni időpontban van, amit eleve nagyon nehéz összeegyeztetni a gyerekekkel. Amikor sikerül kitalálnunk egy olyan időpontot, ami mindenkinek jó, és ami feltehetően jó lesz a jövőben is, mert ezt nem egyszer kell megbeszélni, hanem rendszeresen, akkor elkezdünk összejönni. Projektje válogatja, hogy milyen gyakorisággal. Először kitaláljuk a dolgot. Közösen ki kell találni, mit fogunk csinálni, mert az ő projektjük, nem az enyém, ők fogják csinálni, nem én, és akkor megpróbáljuk fölépíteni, hogy mit kell csinálni, hogy ki fogja, milyen teamek fognak összeállni, mert 18 gyerek nehezen dolgozik együtt, hárman-négyen meg könnyen. Ha ez megvan, le is írjuk, hogy ki mit vállalt, dátumokat próbálunk egyeztetni. Vannak olyan projektek, ahol kell, hogy legyen valaki, aki összefogja az egészet vagy az egyes csoportokat. De ha három gyerek összeáll, hogy ők egy csoportot alkotnak és együtt dolgoznak, akkor én abba nem folyok bele, azt az ő dolguk kialakítani.

Amivel a lelkesedés karbantartható, az pontosan a projektsége a dolognak. Van egy dolog, amit meg kell csinálni a végére, ezt felvállaltuk, ez a dolog evvel jár, mi azt gondoltuk, hogy ezt meg tudjuk csinálni végig, és a végén lesz valami. És ezt a dolgot végig kell csinálni, hogyha nem csináljuk, akkor nem lesz a végén az a bizonyos valami.

A valóság azért sok noszogatással jár, de ez is projektje válogatja, mert ha a termék mondjuk egy színdarab, akkor sokkal könnyebben megy. A vízzel meg a Földdel kapcsolatos weblap kevésbé rázta meg őket, mint amikor színdarabokat csináltunk vagy filmeket.

Milyen készségeket, képességeket fejleszt a projekt?

Egyrészt nagyon felelősek lesznek tőle, a felelősségérzetük nagyon megnő. A szervezés, hogy össze kell rakni magukat ahhoz, hogy a végén legyen valami. És aztán projektfüggő. Egy színdarab elkészítése nyilván másfajta dolgokat fejleszt, mint egy számítógép előtt ülős projekt. Ami nagyon fontos, az az informatikának a használata, Internet stb. Most már kevésbé érzem, de az első projekteknél sok gyereknek az első alkalom volt, hogy igazából e-mailt használt, és ez akkor nagyon fontos volt. Most már nem annyira talán, mert sokkal jobban elterjedt azóta.

Mi okozza a legnagyobb nehézséget a projektmunkában?

Az anyagi elszámolás. Az, hogy nekem kell megcsinálnom a projektek tartalmi beszámolóját, az abszolút rendben van, ez természetes. De hogy ennek az egésznek az anyagi felelőssége is rajtam van, az nem természetes. Ez rettenetes módon megterheli az embert. Onnantól kezdve, hogy a projektpénzzel elszámolni, egész addig, hogy összeegyeztetni a Kölcsény Alapítványból befutott pénz meg a gyerekek által behozott pénz. A másik része, az is ilyen anyagi jellegű, az a fogadás része a projektnek, amikor ide jönnek a belga gyerekek, és itt meg kell szervezni a dolgokat, arra például egyáltalán nincsen pénz. És nagyon sokba kerül. Kitalálni, hogy hol alszanak a vendégtanárok, és azt ki fedezi vagy hogy fedezi. Ezt a gyerekek fedezik, és ez nagyon rosszul van így. Egyrészt a gyerekek fedezik a szállást, és hogyha közös étkezés van, azt is, de ha a belga kollégával elmegyünk ide-oda, azt én fedezem, és ez csak nálunk van így.

Mi okozza a legnagyobb örömet a projektmunkával kapcsolatban?

A legnagyobb öröm az, amikor azok a gyerekek, akik már nincsenek benne a projektben, azok mégis visszajönnek. Visszajárnak azokhoz a gyerekekhez, akiket a projekten belül megismertek. Az, hogy van egy projekt, ami a csinálásról szól, az a projekt kinyilvánított célja. De amire kimegy a játék, az szerintem mégiscsak az emberi kapcsolat. Azért fontos a projekt, mert hogyha nem lenne az, hogy valamit kell csinálnunk, akkor a gyerekek nem ülnének össze, mert nem lenne esetleg miről beszélniük, vagy nem lenne mit együtt csinálniuk, és ettől az együtt csinálástól alakulnak ki a kapcsolatok meg a barátságok meg a szerelmek. Nagyon-nagyon sok ilyen van. Sok ilyen, sok évre visszamenő kapcsolat.

Én a projekteknél eléggé elkötelezett híve lettem, mert csináltam előtte rendes, sima diákcseréket, és azt láttam, hogy nyelvi is, emberileg is sokkal többet hoz ez a gyerekeknek. Azt gondolom, hogy ezeket a projekteket, amiket csináltunk, ezeket soha nem fogják elfelejteni. Tehát, az, ha én csak simán itt az iskolában tanítom nekik a franciát, biztos nem fog nekik úgy megmaradni egy életre való élménynek és emléknak, mint ezek a dolgok. És akkor nem csak az utazás meg a bulizás része, hanem az, hogy csináltunk ezt-azt együtt, és amikor ezt csináltuk, akkor ismertem meg őt.

INTERJÚ HOSSZÚ GYULÁVAL

A Berzsényi Dániel Gimnáziumban a '80-as évek végén született a tantárgyközi együttműködésre építő humán tagozat. Az ismeretközlés folyamatába szervesen beépülő „Monarchia-túra” klasszikus értelemben is projektnek számít, ám az itt következő interjú túlnyomórészt nem erről, hanem a humán tagozat kialakulásáról szól. Közlését mégis az indokolja, hogy számos olyan elemet találhatunk benne (tantárgyközi gondolkodás, tanárok együttműködése, strukturális problémák), amelyek fontos részét képezik a projektekről való gondolkodásnak. Az interjú Hosszú Gyula történelem-földrajz szakos tanárral, a komplex művelődéstörténet tananyag kidolgozójával készült.

Mit jelent számodra a „projekt” kifejezés?

Nem használom azt a szót, hogy projekt. A Monarchia-túra elnevezés sem az én leleményem, hanem később akasztották rá azok, akik kívülről nézték, vagy egy kicsit benne is voltak. Ez a Berzsényiben a '80-as évek együttműködéséből alakult ki, amikor filozófiát tanítottam, de közben rájöttem, hogy engem jobban érdekelt az, hogy ha közösen dolgoznánk néhány kollégával, a filozófia, művelődéstörténet határterületéről szóló egy éves munkában. A humán tagozat ebből az együttműködésből nőtt ki, abból az örömből, hogy irodalmár, filozófia szakos, fizikatörténethez értő ember hogyan tud együtt filozófiát, művelődéstörténetet tanítani. Vagyis nem végig a filozófiatörténetet, hanem egy, a XIX. század második felétől napjainkig, a XX. század második feléig nyúló esztétörténeti, művelődéstörténeti áttekintést. A művelődéstörténet akkor még eléggé újszerűen hangzott, legalábbis semmiképpen nem volt még tanított dolog, a '80-as években kezdték Hanákék, akkor indították a maguk munkáit az egyetemen. Bejártam az egyetemre a '80-as évek elején, amikor feljöttem Pestre, és egy-két évig hallgattam Hanák óráit, éppen a századfordulós ügyekről. Ez nagyon inspiráló volt, gondoltam, hogy ezen a nyomon elindulva lehet erőt toborozni a Berzsényiből, ott nagyon jó társaság volt, és nekem mindig nagy mániám volt az, hogy egy tanár nem tudhat mindent, egy tárgyban sem, és jó lenne másokat is megszólaltatni.

A filozófiatörténet óra volt a keret, és le kellett nyelni az igazgatónak és a szakfelügyelőnek is, hogy amikor eljön engem látogatni, éppen nem engem lát, mert valaki más hozott egy nagyon jó szakmai anyagot.

Hogyan terveztétek ezt a közös munkát, és mi volt a tananyag?

Ennek a munkának a gyerekek részéről a jegyzetfüzet volt a végeredménye. Nagyon jó volt látni, amikor a gyerekek mutatták év végén, hogy nekik olyan jó volt ez az év, hogy itt van egy csomó előadás, elkértünk füzeteket, és abból láttuk igazából, hogy mit műveltünk. Ez nagyon precízen megtervezett munka volt minden évben, hiszen több embernek az együttműködése alapján történt, de együtt látni az előadásokat nagyon jó volt.

Ezt év elején nagyon meg kellett tervezni. Szeptember elején egy-két alkalmat mindenképp rá kellett szánni arra, hogy együtt legyen a társaság, hogy mindenki együtt legyen. Persze a fő irányokat előre ki kellett gondolni, de azt, hogy ez hogyan megy pontosan, hétről hétre, melyik órában ki lép be, azt az egész évre, vagy az év nagy részére megterveztük. Volt egy táblázat, egy menetrend, amiben hétről hétre megvolt, hogy melyik órán ki és hogyan lép be, és ezt úgy nagyjából sikerült is tartani. Enélkül nem lehetett nekilátni.

Ezt a munkát az az öröm inspirálta, hogy egy egymást kedvelő, szerető társasággal dolgozhatsz, s a jutalom az élvezet volt, amit egy-egy jó óra jelenthetett, és a gyerekek reagálása. Ennek semmiféle anyagi feltétele nem volt az iskolában. Azzal, hogy ezt mi csinálhattuk, azzal bőven meg voltunk elégedve. Hogy ezért fizessenek is, az föl se merült.

Ezt a résztvevők szívügyei motiválták, mert én abból indultam ki, hogy nézzük meg, kinek milyen tudása van erről a korszakról: a századfordulóról és a XX. századról, és ezeket a tudásokat építsük össze egy olyan történetté, aminek a gerincét, a nagy ívét többé-kevésbé én kitaláltam. Ez elnagyoltan egy olyan pálya volt, amiben az egyik kulcsterület, hogy a századfordulós Bécs a XX. századi nagypolitikai mozgalmak, eszmék indítója. Innen sugárzik szét valami, amit a XX században majd különböző területeket bejár. Szerencsésen mindenki olyan dolgokkal is elő tudott állni, ami ebbe nagyon beleillett, és nem csak a századfordulóhoz, hanem az azt követő évtizedekhez is kapcsolódott.

A diákoknak az volt a vonzó benne, hogy arra, amit egyébként például fizikaórán tanulnak, arra most más rálátásuk lesz. Modern fizikát egyébként is nagyon keveset tanulnak, fizikatörténetet szintén. A Fizika kultúrtörténete, Simonyi könyve alapmű volt ebben a folyamatban.

A tananyag mindig egy kicsit változott, egy idő után pont az lett a veszte, hogy azt éreztük, kiüresedik, mert háromszor-négyszer-öttször megcsinálod, és azt érzed, hogy most már elég, neked belülről elég. Minden évben újat és újat hozni nagyon nehéz. Ha valaki a fizikatörténethez ért és el tudja mesélni Mach és Einstein nagyszerű pályáját, és ezt ágyazza a közép-európai művelődéstörténetbe, akkor annyit finomodhat évről évre, hogy jobban megérteti a relativitás-elméletet, amit amúgy egyáltalán nem lehet megérteni, de meg lehet érteni szuggesztív előadásban, néhány kísérlet bemutatásával. Amikor valamit tanítasz, jobban csinálod egy-két év után, de aztán ráunsz. Ez egy normális folyamat, ami bennünk is lejátszódott.

Hogyan vettek részt ebben a folyamatban a gyerekek, és hogyan értékeltétek őket?

A gyerekeket valójában nem osztályoztuk. Voltak alkalmak, amikor egy félévben volt egy nagyobb dolgozat egy témából. De nem volt ennek rendszeres számonkérése, hanem arra épült inkább, hogy beszélgetések vannak. Ezek nem csak előadások, hanem a programnak az volt az érdekes része, hogy nagyon meg tudott mozgatni osztályokat, és rengeteget kérdeztek. Az órák ritkán voltak a hagyományos órák, ahol a tanár 45 percig beszél. Annál sokkal izgalmasabb volt mindig a téma a gyerekeknek. Az osztályozás, számonkérés háttérbe szorult ezek mögött az élmények mögött. De kellett osztályozni, filozófia jegyet adtam én erre, az órai megszólalásokra, és félévi egy-két alkalomra építve 4-est, 5-öst. Más jegyet nem adtam. A gyerekek is beszálltak alkalmanként, voltak olyan órák, amikor lehetett szerepelni, a századfordulós felvezetésnél volt egy vetítés, a Gauguin-Van Gogh párhuzamos történetet használtuk arra, hogy körüljárjuk, mi baj van Európában. Hogyan hagyja itt az egyik Európát, hogyan próbál rettenetes erőfeszítések között valami emberi közösséget megélni egy olyan világban, ami egyre kevésbé alkalmas erre. Az ő történetük, a személyes drámájuk meg ugyanakkor a képeik adtak egy keretet, hogy erről gondolkozzunk. Ebből diáképeket csináltunk, azt vetítettük ki, és a tanár nem egyedül csinálta, hanem 1-2 gyerekkel együtt, akit ez a dolog érdekelt. Ezt regényeknél, verseknél is meg lehetett csinálni.

Ez a munka hatott a többi tantárgy tanulására is, hiszen a gyerekek igényei változtak meg. A gyerekekben elégedetlenséget szült, hogy miért nem lehet a szaktárgyakban is valami hasonló megközelítéssel gondolkodni.

Hogyan illeszkedett ez a művelődéstörténet tantárgy az iskola egészébe?

A '80-as évek végén a Berzsényi igazgatója kitalálta, hogy minden osztály legyen tagozat, és legyen az egyik humán tagozat. Mi ennek a tantárgynak az örömeiben éltünk akkor már évek óta, hogy milyen jó, ezt akkor a humán tagozat szellemi megalapozására lehetett felhasználni. Így azután a humán tagozaton is előfordult, hogy többen tartottunk egy órát, például Kafka Peréről hárman bejöttünk a gyerekek elé, és egymással is beszélgettünk és vitáztunk meg a gyerekekkel is. Hogy egy órát több ember tart, vagy hogy bent ülsz a kollégád óráján, az nagyon inspiráló. Sokszor hetekig vendég voltam a saját óráimon, időnként aktív vendég, máskor csak néző.

Amikor elindult a humán tagozat, azt szerettük volna, hogy az együttműködés mozgassa a folyamatot, hogy a történelem, az irodalom, a képzőművészet, a zene egy folyam legyen. Vagyis azt szerettük volna, hogy az egész tagozat jellege olyan legyen, amilyen a negyedikes művelődéstörténet együttműködés volt. Ebben rengeteg illúzió volt és rengeteg buktató, amiről nem tudtunk, amikor nekiindultunk. Például hogy van tananyag, és ugyanakkor nincs olyan tananyag, ami nekünk kellene. Tehát hogy ezt nekünk meg kellene írni.

Trencsényi Borival és Fenyő Gyurival csináltuk az első pályázatokat az OKI-nál, hogy legyen arra pénz, hogy ezt részletesebben kidolgozzuk. De ez nem sikerült.

Hogyan született meg végül a humán tagozat tananyaga? Hogyan lehetett a komplex művelődéstörténet szabadságát egy négy évfolyamos programba átmenteni?

A szabadsággal nem volt baj, a készséggel volt baj. Mert ezt az egyik évről a másikra kellett volna kidolgozzuk. A '88-'89-es tanévben született az ötlet, és '90 őszén el kellett volna indulnunk. Egy összeüttlött tantervet is alig tudtunk megcsinálni, amit a kerület persze elfogadott, nekünk pedig ott volt a kétségbeejtő feladat, hogy elindulunk, de ehhez kellenének tankönyvek, és kellene egy részletes koncepció legalább egy évre, hogy hogyan lehet ezt megcsinálni. Végül az elsős anyagot nagy nehezen sikerült néhány év alatt összehozni, de nem egy év alatt. Rájöttünk, hogy ezt mi nem tudjuk megírni mind a négy évre. Az elsős anyagból tankönyv lett, amit az AKG-ban is kipróbáltak, mert ott akkor még nem készült el a saját tananyaguk. Az AKG struktúrája abszolút jónak tűnt ehhez a koncepcióhoz, olyannyira, hogy meg is hívtak minket az alapításhoz, és azokon a bizonyos hétfői alapító műhelybeszélgetéseken mi is ott voltunk, és beszélünk a magunk munkájáról és terveiről. Az AKG egy olyan fantasztikus új lehetőség és szerkezet, ami mintha erre készült volna. Mégis, ott hosszú ideig nem jött létre a szoros együttműködés a történelem- és magyartanárok között, ami nálunk adott volt, csak éppen strukturálisan nem volt alkalmas erre az iskola...

Mintha az AKG a strukturális és pedagógiai megújulás színtere lett volna, míg a ti műhelyetek a tartalomra koncentrált. Ez a tartalom viszont nagyon is kínálta volna az önálló kutatómunka, a projektek, vagyis újszerűbb pedagógiai eszközök alkalmazásának lehetőségét.

Azt, hogy egy másfajta pedagógiával lépünk fel, mint amiben nevelkedtünk, azt mi nem gondoltuk, még a humán tagozatnál sem. Amikor nekem egy ismerősöm feltette a kérdést, hogy miért nem használjuk a pedagógiai újdonságokat, elgondolkodtam, és rájöttem, hogy nagyon jogos kérdés, és hogy ez egy hiba. De annyira megvolt a keretünk, ami a Berzsényiben kínálkozott, és ebből a szempontból annyira nem lett meg az AKG, ami egy új lehetőséget nyújtott volna, hogy ez így alakult. Pedig a pedagógiai eszközök megújítására nagyon nagy szükség lett volna.

Nem mondhatjuk, hogy a Berzsényitől idegen a modern pedagógiai eszközök használata. Ebben a kutatásban is eljutottunk a diákok által, az egész iskola számára szervezett Azonosság-nap rendezvényhez... A humán tagozaton pedig évről évre megrendezésre került az úgynevezett Monarchia-túra...

Az Azonosság-nap nagyon is része volt a folyamatnak, és ez a humán tagozat dolga volt, és ha jól sikerült, akkor ez meghatározó élmény volt a diákoknak az egész négy évet tekintve. De mégis valahogy külön állt, nekem ez magamtól nem jutott volna eszembe, amikor a projektekről kérdeztem. Kétségtelen, hogy ha valaki második-harmadikosként átélte mint szervező, akkor nagyon nagy hatású volt. De ez sem tantárgyi, tanórai történet, és a saját tapasztalataimból is azt tudom mondani, hogy ami pedagógiai értelemben újdonság volt, inkább az iskolán kívül volt. Ennek a négy évnek két tartópillére volt iskolán kívül: az egyik 10. osztály után egy hét Erdélyben, Székelyszomborban, ahol családoknál laktak a diákok, a másik pedig a 12. osztály elején szervezett Pozsony-Prága-Bécs Monarchia-túra. Ez utóbbi az előkészületek során is nagyon erősen épített a gyerekek aktivitására. Ez egy nagy közös munka, aminek hagyományos menete van: előadások, felkészülés a tanár és a diákok részéről is. Minden út úgy indult, hogy vagyunk egy korszakban, aminek ismerjük a jellemzőit, és az út célja az érzéki tapasztalat, a jelenlét. Ugyanez a jelentősége az erdélyi útnak is, ahol az az élmény válik meghatározóvá, hogy egy családnál lakva a gyerekek ott alszanak, velük étkeznek, s jó esetben még a munkába is bevonják őket. A Monarchia-túra ugyanennek a térségnek az elegánsabb részét mutatja be. A két útról együtt érdemes beszélni, mert ez így mond el valami lényegeset a Kárpát-medencéről: egy tapasztalás a végletekről: a falu és a város közötti különbségek, Bécs mint világváros, és egy erdélyi falu élményvilágának megtapasztalása.

Hogyan zajlott a Monarchia-túra, és hogyan illeszkedett a tananyaghoz?

A Monarchia-túrát úgy időzítettük, hogy pontosan megelőzze a századfordulós vizsgálódás. A végeredményt tekintve a Monarchia-túránál egyértelműen egy házidolgozat volt, különböző témákban lehetett megszólalni. Ezt nem az első Monarchia-túra kapcsán találtuk ki, hanem később. Azért döntöttem úgy, hogy muszáj, hogy ennek valami írásos vége legyen, mert az egyik gyereket felvételin megkérdezték a Monarchia-túráról, olyan meghatározó élmény ugyanis számukra, hogy be szokták írni az önéletrajzukba. S a történelem szakra felvételiző gyereket ennek kapcsán megkérdezték, hogy a prágai középületek stílusa mennyiben különbözik a bécsitől. Valamit tudott róla, de zavarban is volt. Amikor elmesélte nekem, jöttem rá, hogy fontos az élmény, de tudatosítani kell, vagyis szükséges feladatokat adni. Ez egy figyelmeztetés volt. Mert mindig adtunk előre szempontokat, és megbeszéltük a tapasztalatokat, de ez nem elég, rögzíteni is kell.

A humán tagozat egész folyamata tele volt közös tanulással. Számomra is meghatározó, hogy mi mindent tanultam egy-egy útból, egy-egy évből. S ezek mindig beépültek, ettől kerekedett a program.

Hogyan zajlott ez a fejlődési folyamat?

Abban reménykedtem, hogy az a folyamat, hogy csiszolódik, formálódik, még jó néhány évig eltart, és valami olyat tudunk magunknak felmutatni, leírni, ami másoknak is használható. Azt, ami nekünk egy dzsungeltevékenység volt, hogy hogyan lehet négy évig következetesen végigvinni az irodalom és a történelem együttműködését, többszöri nekifutásra lehetett csak megcsinálni, éveken át próbálkoztunk, én is és mások is, és általában egy év után rájöttek, hogy ezt irgalmatlanul nehéz megcsinálni, és ezért föladták. Ez mindig egy páros volt, a humán tagozat páros munkára épült, a történelem és magyartanár párosára. Hogy mennyire hamar fáradt ki ez az együttműködés, az sok mindenen múlt, de általában kifáradt. Én tudtam, hogy nem szabad föladni, hanem következetesen végig kell vinni, de hogyan? Hogy nem bukik-e bele egy osztály, nem megy-e rá, érettségi és felvételi kapcsán, hanem ez működik és hoz valamit, tényleg hoz valamit, nem csak az én képzelgése, ezt is ki kellett próbálni. Ezt nem egyszer, nem kétszer kell végigjárni, hogy azt mondja az ember, nem csak nekem való. Mert ebben az a veszély is benne volt, hogy esetleg ez az egész az én személyemről szól. Ki az, aki ebbe képes beletenni magát és végigcsinálni? Ehhez az kell, hogy az ember egy idő után pontosan tudja, hogy mit akar. Ugyanúgy, ahogy annak idején a nagy együttműködésünket, tudjon csinálni egy olyan tanmenetet, amiben hétről hétre le van bontva, hogy a párok hol kellene, hogy tartsanak. Ez egy számarvezető, egy kapaszkodó, aminek ott kell lenni a kezekben. Ez is mostanára alakult ki, addigra, amikor meghalt, számunkra legalábbis.

Ami végül ténylegesen elkészült, az az elsős művelődéstörténet könyv, de utána már a Befejezetlen múlt sorozat könyveit használtuk, amit Bihari Péterék írtak, mert ez volt, ami a leginkább közel állt az elképzeléseinkhez. Volt egy nagy terv Soros által támogatott művelődéstörténeti munkára, de azután a kiadó kitáncolt a történetből, hogy erre nagyon csekély lenne az érdeklődés.

Melyek voltak a program legnagyobb veszélyei és sikerei?

A veszélye ez a cseppfolyós állapot, hogy tanár és diák valamibe beleveszik, hogyha nem tudja a kereteket jól tartani, keményen. Mert egyszerre kíván nagyon nagy keménységet, határozottságot, hogy mennyi időt tölthet valamivel. Tudjuk, a tanár, főként a magyartanár szeret elidőzni. Egyrészt nagyon fegyelmezettnek kell lenni ahhoz, hogy ne ússzon el az ember, másrészt ez a nagyon nagy rugalmasság, a másik iránti fogékonyság, nyitottság, szóval sok minden kell, és könnyen el lehet úszni. Főleg, hogyha a páros emberileg nincs éppen jó passzban. Mindig voltak válságos időszakok, ezt nagyon nehéz folyamatosan kiegyensúlyozottan csinálni, hiszen már-már családi viszonyra válik az együttműködés, főleg férfi-nő páros esetén. Ott vannak a „közös gyerekek”, és ebből kemény veszekedések származhatnak.

Nehezen beszélek az eredményekről, mert ha vannak, az részben a magam érdeme, és ezért nehéz, de ami az érettségiket illeti, az egyértelműen pozitív volt. Mert aki jött, elcsodálkozott, hogy ez tényleg így működik. Mert az a meglepetés – ami számomra már rég nem meglepetés –, hogy hogyan lehet kitörni a tantárgyi keretből, hogyan lehet egy gyereknek is természetesen mozogni történelem és magyar érettségin különböző tudományok között, hogyan lehet egy érettségi B tételbe egy Klimt képelemzést rakni (ezt extravagáns példaként mondom), ez mindig nagyon nyerő dolog volt. A meghökkentés, mert a hagyományos érettségiken, ha az ember valamivel többet csinált, mint az, hogy ott ül az a szerencsétlen diák és elmondja a tételét, tehát ha beépít egy kis videót vagy vetítést, akkor a tanárok többsége, a vendégek többsége el volt ájulva. Amikor egy gyerek úgy találja fel magát, hogy működtet egy olyan érzékenységet, amit az előző években akkor is, ha a háta közepére kívánta, megtanult. Mert a gyerek is olyan, hogy abban a kockában nő, amiből mi ki akartunk törni, és ő is ott érzi magát biztonságban, mert azt ismeri. Tehát amikor bombázzák jobbról-balról ezek az új impulzusok, akkor szerencsétlen sokszor ellenáll. Ezért voltak az érettségik valóságos megkönnyebbülések, ott tapasztalhattuk, hogy tényleg megtörtént az, amit szerettünk volna.

INTERJÚ UTASSY KATALINNAL

A Berzsényi Dániel Gimnáziumban a '90-es évek közepe óta minden évben megrendezik a Szakmák Napját. A rendezvényen a végzős diákok munkahelyeken, illetve az iskolában tartott beszélgetések keretében ismerkedhetnek az intézmények hétköznapjaival. A rendezvényt egy tanár team szervezi; vagyis ez az esemény olyan projekt, amit tanárok szerveznek, a diákok számára. A beszélgetés Utassy Katalinnal készült.

Mit jelent számodra a projekt fogalma?

Egy téma köré csoportosulva több-kevesebb ember együtt dolgozik, aminek a végén lesz valami általában kézzel nem fogható, de néha kézzelfogható eredmény.

Hogyan született a Szakmák Napja című rendezvény gondolata?

Úgy indult, hogy mennyire nem tudják a gyerekek, hogy a középiskola után mit válasszanak. Azt gondoltuk, hogy kell egy olyan alkalom, amikor a szakmák hétköznapjaiba beleláthatnak, és ezért vettük fel a szülők munkahelyeivel a kapcsolatot.

A rendezvénynek két színtere van: a két napból az egyik során a gyerek egy munkahelyen egy munkanapot eltölt. Ezt úgy találtuk ki, hogy próbálunk olyan helyet keresni, ahol ténylegesen be is tud kapcsolódni a munkába, de ez nem nagyon – illeve elég kevés helyen – sikerült. A másik napon itt, az iskolában vesznek részt előadásokon, kerekasztal-beszélgetéseken. Ezek két napig tartanak az iskolában, és ezen belül az egyik napot kint, a másikat pedig bent tölti az adott tanuló. Volt egy olyan fázis is, amikor a benti programokon az alsóbbévesek is részt vettek.

A végén szoktuk a diákokat kérni arra, hogy adjanak visszajelzést arról, hogy számukra ez hogyan sikerült, mennyire tetszettek nekik a programok, és szoktunk velük beszélni erről. Ez akkor működik jól, ha az osztályfőnök kezében van a rendezvény, ha ő szervezi a saját diákjainak, és utána meg is beszél velük.

Hogyan zajlik a program szervezése?

Ez a folyamat eléggé szervezeten zajlik. Mivel a szülőket kérjük, hogy segítsenek, nekünk már év elejére tudni kell, hogy mit és hogyan szeretnénk. Ezért már kétszer is az előző tanév júniusában összejöttünk megtervezni, hogy milyen időbeosztásban, mikor lehet ezt megcsinálni. Ez az előkészület azt jelenti, hogy van a benti programoknak egy koordinátora és a kintieknek, és ők gyűjtenek még maguk köré a tantestületből embereket. Igazából két ember kezében van az egész, ők dolgoznak szorosan össze.

A szeptemberi szülői értekezleten már a szülők kezébe tudjuk adni a levelet, amelyben az együttműködésüket kérjük. A levélnek két része van: az egyikben arra kérjük a szülőket, hogy a munkahelyükön fogadjanak diákat, a másikban pedig arra, hogy jöjjenek be a szakmájukról beszélgetni a diákokkal. Ilyenkor, a szülői értekezleten az osztályfőnökök szóban is elmondják, hogy miről van szó. Vagyis próbáljuk a rendezvény célját világossá tenni a szülők számára: azt, hogy abban kérjük a segítségüket, hogy a gyerekek a szakmák hétköznapijaiba egy kicsit beelássonak, akár a munkahely-látogatás, akár a bent szervezett beszélgetések keretében. Természetesen ez a felhívás nem feltétlenül közvetlenül a szülőknek szól: arra kérjük őket, hogy az ismeretségi körükben is tájékozódjanak és segítsenek nekünk a megfelelő kapcsolatokat megtalálni.

Közben a kollégáink hasonlóképpen tájékozódnak a saját környezetükben, és a szülőktől és kollégáktól beérkezett válaszok függvényében folytatjuk a szervezést. Ha nincs elég jelentkező, akkor elkezdünk egy komolyabb mozgósítást. A tavalyi tanévben a 11-12. évfolyamnak szerveztünk, és nagyon nagy munka volt mindenkinek fogadó helyet találni. Ezért az idén újra csak a 12-eseknek szerveztünk.

Párhuzamosan a gyerekeket is megkérdezzük, hogy ők milyen programokat szeretnének az iskolában, és hogy milyen munkahelyekre szeretnének menni. Próbáljuk a keresletet és a kínálatot összehangolni. A végén a diákoknak van egy kívánságlistájuk, nekünk pedig egy ajánlati listánk. Ekkor a gyerekek az ajánlatok közül első-második-harmadik helyen választanak, és ennek alapján a szervezők és az osztályfőnökök leülnek egyeztetni, és próbálják a gyerekeket a kívánságoknak megfelelően elosztani. Itt természetesen újra van egy egyeztetés a gyerekekkel, hiszen előfordul, hogy nem sikerül mindenkinek az általa választott helyre beosztani.

Ezek után a gyermek felveszi a kapcsolatot a munkahellyel. Arra komoly hangsúlyt fektetünk, hogy egyedül intézze. A benti programok közül pedig választhatnak, arra jelentkezni kell. Igyekszünk úgy összeállítani a programokat, hogy a nagy érdeklődésre számot tartó események, szakmák mind a két napon képviselve legyenek.

Hogyan illeszkedik ez a rendezvény az iskola életébe?

Tudomásom szerint rendes tanítási napként van elszámolva, hiszen, ha nem is tantárgyhoz kapcsolódik, de része a pedagógiai munkának. Amikor csak a 12. osztálynak szervezzük, és egy-egy napon a 120 érintett gyerekből 60-an kinti munkahelyen vannak, akkor csak 60 gyereket kell bent az épületben mozgatni, ami semmi fennakadást nem okoz a többieknél zajló tanításban. Egyszerre 3-4 program zajlik párhuzamosan.

Milyen aktív szerepe van a diákoknak a programokban?

A kerekasztal-beszélgetéseket diákok vezetik. Erre a diákok maguk jelentkezhetnek, illetve a szervezők nyilván tudják, hogy melyik diákot milyen téma érdekel esetleg mélyebben, és személy szerint felajánlják ezt a lehetőséget. A beszélgetést vezető diák dolga, hogy előtte megkeresse azokat az embereket, akikkel beszélgetni fog, és tájékozódjon, felkészüljön. A többiek pedig kérdeznek, bekapcsolódnak a beszélgetésbe.

Értékelitek-e, s ha igen, hogyan, a lezajlott rendezvényt?

A gyerekek élménybeszámolót írnak a programokról, ezeket elolvassuk. Megpróbáljuk a munkahelyekről így szerzett tapasztalatokat összegezni, vagyis ha egy munkahely nem vált be, azt a következő évben elkerüljük. A benti programokat nehezebb értékelni, mert egy adott programról is nagyon különböző vélemények lehetnek. Ezenkívül összegyűjtjük azt, hogy mit csináltunk rosszul, akár időben, akár szervezésben. Ezt azonnal leírjuk, hogy a következő évben emlékezzünk rá.

INTERJÚ TERJÉKI ILDIKÓVAL

A Berzsényi Dániel Gimnáziumban hagyomány, hogy kétévenként megrendezik az úgynevezett Azonossági Hétet. A rendezvényt egy osztály szervezi, az egész iskola számára. Az Azonossági Hétről Terjéki Ildikóval készítettünk interjút.

Hogyan jön létre egy Azonossági Hét?

Az Azonosságai Hetet teljes egészébe együtt csináljuk a gyerekekkel. A mi rendezvényünk úgy alakult, hogy amikor elkezdtük szervezni, akkor egy táblára mindent felírtunk, ha valaki azt javasolta, hogy a tűzoltóparancsnokot hívjuk meg, azt is. Teleírtuk a táblát az ötleteinkkel, és utána próbáltuk ennek alapján a rendszert kitalálni. Vagyis végeredményben, az ötleteink nyomán, kerestük a választ arra, hogy mit jelent nekünk az Azonosságai Hét? Mindenképpen szerettük volna elkerülni azokat a sztereotip megközelítéseket, amikor a másságról eszünkbe jut a homoszexualitás, és ezzel ki is merül a dolog. Mi másfajta koncepciót kerestünk, és végül a hét napjai szerint rendeztük az eseményeket.⁷ Az első nap egy közép-európai nap volt, a második nap témája a vallások, a vallási sokszínűség – ez a téma a gyerekek akkori, fokozott iszlám iránti érdeklődése kapcsán kínálkozott –, a szerdai nap a magyarországi cigányok helyzetével foglalkozott, csütörtökön a menekültek helyzetével foglalkoztunk, és erre a napra került a vallási kerekasztal-beszélgetés. A pénteki napot a globalizáció problémái köré szerveztük, ami akkor, 2001-ben még újszerű témának számított, és nagyon élvezetes előadások voltak a környezetvédelemről, genetikáról. Közben minden este különböző – cigány, lett, horvát – táncházak, filmek alkották a programot.

Az alapvető koncepció az volt, hogy a világ sokszínűségét mutassuk be a gyerekeknek, illetve ők is benne voltak, sőt végeredményben ők találták ki nagyrészt, és az ő gondolatuk alapján lett talán a legfontosabb vezérmotívuma ennek a hétnek a vallás. Bár volt olyan elképzelés is, hogy bizonyos „csemegéket” kellene a programba tenni – ekkor volt Terry Black örökbefogadási ügye például –, de végül ők maguk szűrték ki ezeket, és igyekeztek az extrémizmust és a szenzációkat kiküszöbölve, globálisabb problémákat felvetni.

Hogyan illeszkedik ez a rendezvény az iskola működésébe?

Az a hagyomány, hogy mindig a harmadikos [tizenegyedik] humán tagozatos osztály rendez, kétévenként. Tehát nem kerül minden osztályra sor. Ez azért van így – ami nekem különben a saját rendezvényünk kapcsán nagyon elszomorító volt – hogy, miközben nagyon neves előadókat sikerült meghívunk, például Bíró Andrást, Bulányi Györgyöt Konrád Györgyöt, Tamás Gáspár Miklóst –, mégis alig-alig voltak gyerekek a többi osztályokból, miközben ez a rendezvény az egész iskolának szól. De volt olyan alkalom, amikor a gyerekek az egyik osztályból egy szerda délután azért nem jöttek be, mert megkérték a történelemtanárt, hogy az előző hét péntek helyett ezen a csütörtökön írjanak dolgozatot. Ami ráadásul fontos volt, mert számít a továbbtanulásnál a pontszámba. Ez azzal együtt így történt, hogy megkértük, azon a héten ne legyen kikerdezés, és ez alapvetően így is volt. Mégis, az látható, hogy a gyerekeknek ebben az esetben fontosabb volt a történelemjegyük.

A tanítás ezen a héten rövidített órákkal zajlik. A tanításnak 1-kor van vége, és a programokat 2-kor kezdjük. Amikor a Szakmák Napját rendezzük, az mindig tanítási időben van. Ez az érintett egy-két évfolyam számára el is megy, arra lehet figyelni, hogy ők rendszeresen részt vegyenek a programokon. De az Azonosságai Hetet nem lehetne ilyen szisztémában megrendezni, hiszen iskolai méretekben ez gyakorlatilag képtelenség lenne.

Ezzel együtt, a szervező osztály nagyon aktívan vesz részt a folyamatba. Az osztályomnak minden egyes tagja dolgozott benne. Olyannyira, hogy az érkező vendégek ki voltak osztva, és a diákoknak kellett fogadni őket, nekik kellett gondoskodni arról, hogy oda kerüljön, ahová kell, hiszen egyszerre voltak a különböző programok. Arról is a diákok gondoskodtak, hogy a vendég este hazakerüljön. Ez tehát egy osztály. Ők természetesen nem csak azon a programon vettek részt, amiért felelősek voltak, mert érdekeltté váltak az egész rendezvényben. De ennél nagyobb méretekben a magam részéről sem tudom elképzelni, hogy ezt koordináljam. Csak ezt a 30 gyereket ilyen módon egész héten oda juttatni, ahová kell, és figyelni, hogy legyen innivaló, pogácsa, és hogy legyen berendezve a terem és utána legyen szétszedve a terem, mert másnap tanítás van, ez elképzelhetetlenül nehéz dolog.

Milyen eredménye van egy ilyen, tantárgyon kívüli projektnek a gyerekek gondolkodásában?

⁷ A rendezvény részletes programja a mellékletben megtalálható

A saját osztályomban nagyon sok előkészítő munkát is csináltam a gyerekekkel, hogy a vendégeinket ismerjék. Ők pedig bementek más osztályokba is, hogy elmeséljék, kiket fogunk látni. Utána nagyon sok tanártól kaptam olyan visszajelzést, hogy erről beszélgettek, sőt azt is mondogatták, hogy jó lenne újra meghívni valakit. Ami nekem mégis teljesen hiányérzetként maradt meg, és ezért én nem is éltem meg sikerként az egészet, hogy olyan fajta következménye nem volt, hogy az iskolából a gyerekek azt igényelték volna, hogy például elkezdjenek cigány gyerekekkel foglalkozni. Olyan fajta következménye, hogy innentől kezdve figyelnének a hajléktalanokra, figyelnének a menekültekre vagy bármiféle ilyesmi, ilyen nem volt. Tehát olyan kezdeményezés, hogy ők szociálisan hasznos tevékenységet folytassanak, nem volt. Egyébként engem ez el is szomorít. Én pontosan azért csinálom, mert azt gondolom, hogy ez lenne a lényeg. Amikor volt a cigány nap, Bíró Andrásra nagyon beindultak a gyerekek, és nagyon-nagyon kérdezték, hogy mit lehet csinálni, de nagyon hamar le is lohadtak. Azért csinálnám, hogy meginduljon a gyerekekben a szociális érzékenység, és ezen kívül valamifajta tevékenység. Amit én elképzelnék, az az, hogy ez állandóan jelen legyen az életükben.

Miközben magát az Azonossági Hetet nagyon nagy kedvvel és lelkiismeretességgel csinálták. Nagyon figyelmesen és aktívan csinálták, csak az a problémám, hogy ez ennyiben is maradt. Persze ez nem egy hét volt, mert elkezdtük szeptemberben tervezni, tehát szeptembertől november végéig ez egy nagyon intenzív munka volt, de az eredménye mégsem született meg. Eredménynek azt tekintettem volna, hogyha utána elképzelik, hogy ezt folytassák valahogyan. Azért az is igaz, hogy ebből az osztályból szociológiára és szociális munkásnak mentek hárman-hárman, és volt, aki pszichológiára ment. Az is igaz, hogy a karácsonyi ünnepségünk után, ahol rengeteg sütemény maradt, a gyerekek fogták, és levitték a hajléktalanoknak. De ezek mind ilyen kis felbuzdulások. Szerintem lenne arra idejük, hogy ez rendszeresen benne legyen az életükben. Ők ennél sokkal több időt elszúrnak semmivel, sőt merem állítani, hogy még tanulással is sok időt elszúrnak fölöslegesen. A fölösleges tanulást nyilván nem úgy értem, hogy lebecsülném a kultúrát, de bemagolni kétszáz növényt latinul és magyarul, azt én elszúrt időnek tartom. Vagy, hogy a saját tárgyamból hozzak példát, ugyanígy fölösleges idő tizenöt versformának a nevét megtanulni, miközben nincs hozzá közük. A közoktatásnak szerintem alapvetően azt kellene megtanítani a gyerekeknek, hogy kihívásoknak megfelelni jó, és érdekes feladatokat csinálni jó. Erre például szerintem kiváló lehetőséget teremtenek az új érettségi követelmények.

Mit jelent számodra a pedagógiai projekt?

Az Azonossági Hét esetében azt jelentené, hogy egy ilyen kezdeményezés ne két hétig, hanem mondjuk egy évig tartson valamilyen szinten.

INTERJÚ MÉSZÁROS GYÖRGGYEL

Mészáros Györggyel magyar szakos vizsgatanítása nyomán készítettünk interjút. A 31 éves teológus, pedagógia szakos Phd hallgató egy felsőoktatási pedagógiai szakkollégium vezetője, korábban a kazincbarcikai Don Bosco Szakiskola tanára és rövid ideig megbízott igazgatója volt. Az interjúban bemutatja Petőfi remix című saját projektjét, és szerepeinek érdekes, többszörös nézőpontjából reflektál a pedagógia módszertani megújulásának és a pedagógus szerep változásának problémáira.

Mit jelent számodra a projekt fogalma?

Viszonylag sokat olvastam erről, és azt látom, hogy ebben nincs egységesség. A magam számára olyasmit fogalmaztam meg, hogy a projekt lényege, hogy a tanulók tevékenykednek, ők dolgoznak, egy folyamatban, aminek a végén van valamilyen, nagyon széles értelemben vett produktum, amit létrehoznak, amiben van egyéni, saját munkájuk és közösségi munka, tehát ennek az összekapcsolása is jelen van. Vannak kritériumok, én azért a projekt-szerűt használom, mert a nemrég megjelent alpmunkában, Nádasi Mária könyvében van a megkülönböztetés, hogy az igazi projekt olyan, amiben tényleg a tanulók annyira önállóan tevékenykednek, hogy a célt is maguk határozzák meg. Esetleg van egy tágabb cél, de azon belül ők döntenek. Azért azt látom, hogy ezt így, egy az egyben, rögtön a közoktatásban nem lehet megvalósítani, főleg akkor, ha azt látom, hogy egy osztály mondjuk tíz évig ilyet nem csinál. Ezt biztosan nem is tehettem volna így. Amikor a tanárnak van egy feladatkijelölő szerepe, ami ebben az esetben megvolt, arra az irodalom inkább azt mondja, hogy projekt-szerű. Végülis ebből a szempontból mindegy, számomra az egész dolog arról szól, ez alapján a tapasztalat alapján is, hogy ez egy olyan tanulási folyamat, amire nagyon erősen igaz az, hogy a tanár szervezőjévé válik a folyamatnak, és a diák maga megy végig, és utána reflektál a saját tanulási folyamatára. Tehát van benne önszabályozó motívum a motivációban és a kognitív folyamatban is, erre ő maga figyel, mert a végén kiértékeli. Hogy tényleg megtanulja azt, hogy az együtt dolgozás nagyon fontos terepe a projektnek, és sokkal jobban, mint amikor egy órán csinál csoportmunkát. Mert itt hosszabb folyamatról van szó, amikor egy adott csoportban kell dolgozni, amikor jól kell a szerepeket leosztani. Erre reflektálnak is, hogy ha valaki lazás, azzal mit csináljunk. Ugyanakkor van benne egy egyéni saját kutatás, és ezért tartottam jónak ezt a módszert vagy stratégiát, mert annyi mindent ötvöz és annyi lehetőség van benne, hogy ettől lesz ez rendkívül értékes, azzal, hogy ennek nagyon sokféle megvalósítása van.

Hogyan döntöttél a gyakorlótanításon a projektmunka mellett?

A tanítási gyakorlatomban az is szempont volt, hogy a gyakorlóiskolában, ahol akkor már egy ideje hospitáltam, a tanárok műveltek pedagógiaileg, és ahogy a tanításról beszélnek, abban hangsúlyt kap a csoportmunka jelentősége, hogy nem csak frontálisan oktatunk stb., ugyanakkor azt tapasztaltam óralátogatások során, és ezt aztán néhányan el is ismerték, hogy igazából viszont a gyakorlatban mégiscsak a frontális munka dominanciája jellemző. Előadásszerű órák, néhányszor egy kicsit interaktívabbak vagy van benne csoportmunka vagy páros munka stb., de nem igazán jellemző, a projekt meg különösen nem. Bár az én vezető tanáromra ugyanez a frontális hangsúly volt jellemző, de ő csinált már ilyet, az ötödikes osztályával, méghozzá nagyon aranyos feladat volt, egy könyvet kellett írniuk, egy történetet, aminek a fejezeteit írták, és csoportban kellett dolgozni, hogy az összeálljon egy adott történetté. Ez nagyon aranyos dolog volt.

Bennem így vetődött fel, hogy szerettem volna a projektmunkát kipróbálni. Projektet a közoktatásban én sem csináltam még, hiszen hittant tanítottam, és nekem az nem volt kézenfekvő, ott ilyet csinálni, bár így utólag azt mondom, hogy lehetne. A felsőoktatásban próbálkoztam már többször, tehát vannak némi tapasztalataim a felsőoktatásban. A felsőoktatási hallgatóknak is ez egy teljesen más mód, amire át kell állniuk nekik is. Nem is működött minden csoportomban jól, mert ha nem szokták meg, hogy itt tényleg folyamatosan dolgozni kell, nem csak a vizsgára tanulni, akkor nagyon nehéz ezt motiválni. Most van egy csoport, akik ifjúsági szubkultúrákról csináltak projektmunkát. Három csoportban dolgoztak, és tanárok számára készítettek egy anyagot: a szubkultúrákról egy általános elméleti anyagot és két programozott oktatási anyag-szerűséget a Goa és a Hip-hop szubkultúráról, egy pedagógiai nézőpontból. Ilyen tapasztalatom van a hallgatókkal, és nagyon szerettem volna a gyakorlótanításomban is kipróbálni, ha egyszer ez egy lehetőség, és a vezetőtanárom nagyon nyitott volt módszertanilag. Annak ellenére, hogy az ő órái alapvetően frontálisak voltak, nála lehetett kísérletezni, lehetett megpróbálni valamit. Azt mondtam, hogy próbáljuk meg.

Született egy ötletem, hogy Petőfit hogyan tanítanám. Egyrészt én szerettem volna Petőfit tanítani, kértem, hogy ha lehet, őt tanítsam, tizedikeseknek. Szeretem is Petőfit és izgalmas kihívásnak is érzem, másrészt viszont látom azt, hogy egy borzasztóan elcsépelte anyagról van szó irodalom tekintetében. Tehát rengeteg mindent kívülről tudnak már a gyerekek, sztereotípiák élnek Petőfiről stb., és pont ezért nagy kihívás, nem hagyományos módon megbeszélni, ahogyan szoktuk: életrajz, versek stb., hanem hogy a sajátjukká váljon. Tehát nekem az elsődleges kiindulópont ez volt. Úgy gondoltam, hogy akkor tud ez igazán azzá válni, hogyha ők maguk dolgoznak rajta. Így született meg a projekt ötlete, annak figyelembe vételével, hogy ez az osztály ilyet még soha nem csinált, ezt mondta is a vezetőtanárom. Ezzel szembesülni kellett, és ezért úgy döntöttem, hogy egy olyan fajta kombináció lesz, amiben létre kell hozni produktumot, valóban csoportban kell dolgozni, de a választási lehetőségeiket visszafogjuk. Tehát a projektnek ez a hagyományos formája, hogy ők választják ki az irányt és a tartalmakat, itt nem érvényesült.

Hogyan zajlott a projekt?

Az volt az egész címe, hogy Petőfi remix. Tehát mintegy remixeljük Petőfit, egyfajta irodalomértési koncepció is van persze emögött. Kezdődött egy frontális órával, befejeződött egy frontális órával, és a kettő között volt a csoportos feldolgozás. A bevezető óra azzal kezdődött, hogy elhelyeztem Petőfit a falon. Egy olyan osztály volt, ahol tele volt dekorálva képekkel, filmek képeivel az osztály, nagyon élő osztálykörnyezet volt, látszott, hogy az osztály törődik vele. Odatettem Petőfit az egyik filmplakát mellé, hogy most gyakorlatilag ezt fogjuk csinálni, ahogyan ezeket a filmeket nézzük, amik itt ki vannak téve, Petőfit is szeretnénk elhelyezni. És igazából ma értelmezzük, ma olvassuk újra Petőfit, tehát ő egy ezek közül a dolgok közül. Kezdttem azzal, hogy a populáris kultúra alkotásait mutattam be magnón, és beszélgettünk arról, hogy ez az egész hogyan kapcsolódik Petőfihez. Nagyon fontos célom volt az, hogy úgy olvassuk Petőfit, hogy az ő saját tapasztalataiból, többek között amivel tele van a mindennapi életünk, a különféle számok, populáris kultúra alkotásai, innen is olvassuk újra. És nagyjából ez volt a bevezető óra, szó volt arról, hogy népi kultúra, népiesség, közköltészet, népi költészet, költészet, ezeket az alapfogalmakat megbeszéltük, és utána elkezdődött a munka, amit ismertettem az első órán.

Hat csoportban, hat fős csoportokban dolgoztak a fiatalok, mi osztottuk be a tanárral a csoportokat, figyelve arra, hogy ne legyen irodalom szempontjából nagyon gyenge csoport. A feladatuk az volt a gyerekeknek, hogy egy végső produktum, egy Petőfi remix szülessen, amely több alfejezetből áll, egyrészt egy pályakép Petőfiről, másrészt, mivelhogy a tanár ragaszkodott hozzá, hogy az életpálya fő verstípusait vennünk kell, ezért ennek mentén voltak a fejezetek, Petőfi tájköltészet, szerelmi költészet és forradalmi látomásköltészet. A gyerekeknek az volt a feladatuk, hogy minden órára az adott témából kellett úgy felkészülniük, hogy mindenkinek volt egy kiosztott feladata a csoportban. Ezek meg voltak tervezve, és kaptak egy leírást, egyfajta játékszabályt. Kicsit úgy is állítottam be, mint egy játékot, aminek a végén szeretnénk valamit összehozni. Különféle szerepek voltak a csoportokban, ezek szerint a szerepek szerint kell az órára készülni és idehozni a csoportba, az órán pedig együtt dolgoztak a csoportban, hogy az óra végére hozzanak össze arra a fejezetre vonatkozóan valamit. Persze az órán kívül is tovább kellett valamilyen szinten az egyeztetést, írást stb. folytatniuk. A szerepeket pedig változtatniuk kellett. Volt egy olyan szerep, hogy Tanulmányozó, aki megnézte a tankönyvet, a szakirodalmat. Az ő számára általában fel volt téve egy kérdés, és meg voltak adva a versek is. A látomásköltészetnél például A XIX. század költői című vers alapján Petőfi költőképe, a prófétai költői szerep, és hogy ezt hogyan értelmezhetjük ma, mi a viszonyulásunk hozzá. Volt egy Illusztrátor. Neki nem csak az volt a feladata, hogy képeket keressen, hanem hogy gondolja végig, hogy ezt a képet miért éppen ide kapcsolja. Az volt a feladata, hogy több képet hozzon, és a csoport válassza ki, hogy melyik hova jó. Volt egy Összehasonlító 1-es, akinek Petőfi más verseit kellett megnéznie vagy más irodalmi alkotásokat általában, tehát a más versekkel való összehasonlítás volt a feladata. Volt egy Összehasonlító 2-es, akinek az volt a feladata, hogy a populáris kultúrában lévő alkotásokat keressen, és azokat próbálja behozni mint összehasonlítást, és volt egy Stilisztikai felelős, aki a versek stilisztikai elemzését kellett megcsinálnia, és utána együtt, csoportban, az órán egy rövid bevezető után együtt dolgoztak, és ebből kellett az adott fejezetet összehozni. Az egyes órák így zajlottak. Az óra végén volt néhány perc, hogy a felmerülő problémákat megbeszéljük. Másrészt volt egy olyan visszajelzési lehetőség is, hogy amikor elkészültek az első két résszel, a pályaképpel és a szerelmi lírával, akkor azt megnézem, és visszajelzést adok. Ezzel éltek, utána volt egy másik lehetőség, hogy mikor az egész összeáll egy nyers anyagként, azt is beadják, és arra is reagálok. Ezzel kicsit kevesebben éltek, mert látszott, hogy a végén kicsit elúsztak a munkával, nem mindent adtak be, és nem minden csoport. Ezekre reagáltam, utána volt még egy-két napjuk, hogy ennek alapján igazítsák és adják be. Ez már az órák után volt egy héttel. Összesen három hét volt, két hét alatt hat tanóra, és még egy hét a munka befejezésére.

Mik voltak a projekt tanulságai?

Nagyon nehéz volt, hogy nem szokták meg, hogy a magyarra kell készülni. Azt szokták meg, hogy ott vannak az órán, házi feladat nem nagyon van, és a dolgozatra készülnek néhány órát. Ez derült égből villámcsapás volt szegényeknek, hogy minden órára kell készülni, és hogy sokat. Volt, aki éjszakázott is. Ezen sikerült felülemelkedni, mert jó kapcsolatot tudtam kialakítani az osztállyal, egyfajta új megközelítésnek, fiatalosnak érezték ezt a dolgot, és emiatt. Ezért végül nem volt probléma, megcsinálták a feladatokat. Azt is észre lehetett venni, hogy kínálódta velem, de élvezték is. A végén volt egy óra, amikor beszélgettünk arról, hogy hogyan érezték magukat ebben a feladatban, és azt mondták, hogy jó volt, hogy végre úgy érezhettek valamit, hogy kicsit a sajátjuk. Nem arról van szó, hogy a múlt században valaki alkotott valamit, hanem hogy a mai, amit ma hallgatunk, az is bekerült, és a mi olvasatunk, a mi véleményünk. És újraolvashatjuk, nem önkényesen persze, hanem a szöveg alapján, de mégis a saját magunk értelmezési folyamatában, és beszélhettünk versekről és művekről, akkor is, ha nem feltétlenül tetszett. Mondtam is, hogy nem kell hogy tessék Petőfi, valaki eljuthat oda, hogy nem tetszik, de akkor tudni kell, hogy miért nem. Mert az is izgalmas, hogy miért nem tetszik egy mai fiatalnak, vagy miért tetszik, melyik verse tetszik, melyik nem. Ezek jól ki is jöttek, mert nagyon izgalmas, hogy a szerelmi költészetével szinte minden csoport jól meg tudott birkózni, és élvezték és érdekes volt és szerették. A forradalmi volt, ami a legtávolabb állt tőlük. Erről is beszélgettünk, hogy miért, és bele is írták a munkájukba.

A másik nehézség a csoportban dolgozás volt. Ők, ezt is elmondta a tanár, alapvetően abszolút a frontális órához vannak szokva, nem szoktak csoportban dolgozni, ráadásul főleg nem így, hogy mindenkinek dolgoznia kell, és ha az egyik nem csinálja meg, azzal az egész csoport munkáját lehetetlenné teszi. Ez a mozaikmódszer beépítése volt a projektmódszerbe. Ez szintén ambivalens dolog volt, egyrészt megkínlódta velem, volt olyan csoport, ahol volt, aki nem nagyon dolgozott, és akkor a csoportnak nyomást kellett gyakorolni rá, át kellett, hogy éljék az egész folyamatát, és nekem ez is valahol célom volt. Nagyon jó volt, az utolsó órán beszélgettünk róla, és elmondták, hogy ez egyrészt nagyon nehéz volt, azt is elmondták, hogy azért, mert alapvetően nem ehhez szoktak. És azt is elmondták, hogy ez az iskola nem erre szoktat, mert alapvetően egyénileg versenyztet, és azt tanulják meg, hogy individuálisan minél többet érjenek el. Itt viszont a csoportnak kellett alárendelődni, nagyon fontos volt, hogy a csoportba adják be a munkájukat. A végső értékelést is együtt a csoport kapta. Minden csoport kapott egy szöveges értékelést⁸, másrészt, mert muszáj valahogyan osztályozni, úgy döntöttünk, hogy minden csoport 1-10 pontot kapott. Ezt a pontszámot kapta egységesen a csoport összes tagja. Ezenkívül volt még néhány óra, amit Petőfi Apostolából tartott egy másik tanárjelölt, egész Petőfiből írtak egy dolgozatot, ez is tíz pontot ért. Ebből a 20 pontból alakult ki azután a Petőfiből szerzett érdemjegy.

Azt is elmondták, hogy nagyon érdekes volt végigélni, hogy mit jelent csoportban dolgozni, megtanulni ennek a nehézségét is, és jó volt, hogy egymással beszélgettek. Az egyik fiú pedig gratulált nekem a végén, hogy ilyen még nem volt, hogy ő két hét alatt egyszer se vegye a kezébe a Magyar Narancsot a magyarórán. Ez erről szól, hogy amikor egész órán csoportban együtt dolgoznak, beszélnek, valamit kell, hogy létrehozzanak, nincs is alkalmuk arra, hogy mással foglalkozzon.

Az látszik a munkákon, hogy tényleg dolgoztak velem. Különböző színvonalúak születtek, és az egyes munkákon belül is voltak különbségek, a forradalmival tényleg nehezen tudtak mit kezdeni, de én alapvetően jónak értékelem. Kíváncsi vagyok a vezetőtanárom értékelésére, van olyan gyanúm, hogy nem egészen fogunk egyetérteni, már csak azért sem, mert ő mindenáron le akart beszélni erről az osztályról. Egy másik osztályt javasolt volna, akiket sokkal intelligensebbnek tart. Nekem a tapasztalatom teljesen más volt. Ez egy kreatív osztály. Nem az ő szájjá szerinti tudós osztály, mint a másik, de nagyon kreatívak, és ez ebben a munkába nagyon jól átjött. Kicsit félek, hogy a saját mércéje szerint néhány dolog nem fog neki tetszeni vagy felületesnek érez, nem érez egészen irodalomelméletileg megfelelőnek, de én mégis úgy érzem, hogy ha egy gyerek úgy olvas újra, hogy újragondolja a saját tapasztalatai szerint, akkor lehetnek különböző olvasatok. Persze vannak benne gyengeségek meg problematikus pontok, de alapvetően nagyon jónak értékeltem ezeket. Nagyon színesek, volt, aki CD-n adta be és hiperlinkekkel meg lehet hallgatni a versekhez társított zenét is.

⁸ A szöveges értékeléseket az interjú szövege után mellékeltem.

Nagyon értékesek a vizsgatanításról kapott visszajelzések is. Egy-két dolog nem volt egészen jól megtervezve. Az óra végének a funkciója problematikus volt, mert ott nagyon kevés idő van, hogy bármilyen komolyan előkerüljön. Én ugyanakkor éreztem, hogy kellene valami, amikor néhány pontot elő lehetne venni közösen, vagy a csoportok egymástól valamit kaphatnak, de nagyon nehéz, hogy egy percben egy csoport mondjon valamit. A másik, hogy egy állandó táncnak éreztem ezt a dolgot. Egyrészt van egy kreatív feladat, amiben az ő hangjuk szólal meg, ez fontos, másrészt azért mégis a Petőfi hagyományos anyagot, egy kanonizált anyagot tanítok. Az is célja volt ennek, hogy bizonyos Petőfi sztereotípiákat lehántsunk, hogy lássuk, hogyan alakult ki ez a kultusz, és ne csak ebben a kanonizált Petőfiben gondolkozunk. Ez viszont egy picit ellentétben állt azzal, hogy ezt le akartuk bontani, miközben egy nagyon kanonizált soron mentünk végig, aminek az az oka, hogy én szerettem volna egy picit nyitottabb lenni, de a vezetőtanárom ragaszkodott ahhoz, hogy meg kell, hogy legyen a tankönyvi anyag, amit végeredményben jogosnak éreztem, mert érettségire készülünk satöbbi, de lehet, hogy ennek az arányát nem találtuk meg jól. Annak a feszültségét is nehezen kezeltem, hogy nekem is ez egy új feladat volt, és – ami kritika elhangzott –, hogy hagytam, hogy a csoportok dolgozzanak, másrészt az én személyiségem nagyon alapvetően rányomta a bélyegét. Tehát amikor odamentem egy csoporthoz, talán túl direkt voltam néha, tehát nem csak meghallgattam, amit a csoport csinál, hanem közbeavatkoztam, néhány dologban nagyon direkt vezettem a társaságot. Tehát volt néhány dolog, amiben nekem magamnak kellett megtalálnom ezt a szerepet, egy inkább facilitátor szerepet, ami a határozott személyiségem miatt is talán nem volt könnyű. Az is probléma volt, hogy azt éreztem, hogy mivel az ő számukra új a feladat, ezért jobban kell vezetnem a diákokat. Egy ilyenfajta kettősség volt az én szereppemmel kapcsolatban.

Az egész projekt értékeléshez az is hozzátartozik, hogy ez egy elkülönült történet volt, én hallgatóként ezt így meg tudtam valósítani. De a vezetőtanárom elmondta, hogy ez most nagyon klasszul sikerült, de elképzelhetetlen lenne az egész folyamatot ilyen feldolgozásra építeni, hiszen az az idő- és energiárfordítás, ami ebben van, hosszú távon a tanárok és a diákok oldaláról is elképzelhetetlen.

Hogyan készítetted elő a folyamatot?

Amikor erre készültem, nem olvastam újra a szakirodalmat, úgy gondoltam, hogy van valami a fejemben a projektről, olvastam róla, felsőoktatásban kipróbáltam, ez ott volt hátul, mint egy háttértudás, s ebben persze a tanári szerep, tanuló szerep, nehézségek, kritériumok, szempontok. Akkor leültem, és végiggondoltam, hogy mit lehet Petőfivel kezdeni. Többféle célom is volt. Egyrészt az olvasóközpontú irodalomtanítás szemléletében tanítani, vagyis hogy a tanuló maga értelmezzen és arra reflektáljon, a mai olvasatokat, a mai populáris kultúrát is bevonva. Szerettem volna a diákokat egyfajta saját tanulási élményhez juttatni, és volt egy nevelési célom is. A gyakorlóiskolában az óralátogatásokon azt láttam, hogy mennyire az individuális tanulási teljesítményen van a hangsúly. Annak ellenére, hogy a deklarált célok nem csak ezek, mégis ez érvényesül óhatatlanul. Azt éreztem, hogy ebben a helyzetben kihívás azt mondani, hogy egy csoportérdeket meg kell tanulni figyelembe venni. Ezek álltak össze bennem. Végignéztem Petőfit magát, végiggondoltam, hogyan lehetne ezeket a célokat megvalósítani, és akkor gondoltam, hogy egyfajta olyan produktumot kellene létrehozni, ami arról szól, hogy a miénk legyen Petőfi, és hogy hogyan juthatnánk el ehhez. Így gondoltam végig az egyes feladatokat, az egyes szerepeket. Megbeszéltem a vezetőtanárommal, alakítottam rajta. Készítettem egy részletes leírást egyrészt nekünk, másrészt egyet a diákoknak, ami egy játékszabály volt⁹, amit kitéttünk az osztály falára. Az egyes órákat megterveztem, ezek voltak a projekt tervezésének állomásai.

Milyen visszajelzést kaptál a fogadó gyakorlóiskola részéről, hogyan illeszkedett ez a projekt az ő tanítási stratégiáikhoz?

Visszajelzés az iskola részéről nem volt, de ott a vezetőtanárok nyilván el vannak foglalva a saját hallgatóikkal. A hallgatók között inkább volt érdeklődés, kérdezték, hogy mit csinállok, és nem csak magyar szakosok, többen elkérték, megnézték a remixeket, és volt, aki bejött látogatni, és elkérte a játékszabályt. A tanárok nem nagyon foglalkoznak egymásnak ezekkel a dolgaival. A vizsgáztató tanárom jó volt, hogy nagyon kritikus volt az óra után, nagyon jók voltak a kritikái, és ezzel együtt nagyon pozitívan jelzett vissza, hogy de jó, hogy van egy ilyen. Ehhez viszont hozzátartozik, hogy a vezetőtanárom megjegyezte, mennyire jó, hogy ő jött be a vizsgatanításra, mert nem biztos, hogy minden kolléga vevő lett volna erre.

Mi a pedagógiai projekt jelentősége az oktatási-nevelési folyamatban?

⁹ A „Játékszabályt” az interjú szövege után mellékeltem.

Nekem egy picit mániám, hogy a beavatási rítusokban az a sajátosság, hogy ott egyrészt nem megtanulok valami tőlem különbözőt, hanem részemé válik, az identitásommá válik a mítosz vagy akármilyen, amibe bekapcsolódom és amit megtanulok. Részemé válik, egyfajta átalakulás végbemegy, és azt gondolom, hogy ebből tanulhatnánk az iskola világában is, hiszen jelen vannak a rítusok és beavatások a diákok között, ezt is nagyon érdekes volt látnom. Ebben a gondolatban erősített meg ez a projekt is, hogy pontosan ettől lett sajátossá, hogy a saját munkánk vált a mi Petőfinkké. A Petőfi kép most is ott van kint az osztályban. Ráragasztottak egy matricát az arcára Petőfinek, ahogy a vizsgálótató tanárom mondta, gyakorlatilag dekonstruálták. Egy színes matricát ragasztottak a fekete-fehér daguerrotípiára. Ez a befogadásnak volt a jele, és ezt verbalizálták is. Az egyik fiú mondta, amikor említettem, hogy látom, rátettek egy matricát: befogadtuk, vagyis az osztály többi képe közé befogadták Petőfit.

Mennyiben határozza meg az újszerű pedagógiai módszerek alkalmazását a pedagógus szerepfelfogása?

Számomra izgalmas tapasztalat volt, hogy hogyan alakult ez alatt a két hét alatt a kapcsolat az osztállyal. Nagyon jó, nagyon személyes kapcsolatunk alakult ki. Ebben az iskolában a tanárok nem időznek a gyerekek között, nem beszélgetnek. Nekem ez hiányzott. Barcikán¹⁰ egy kicsit elvárás is a pedagógusok felé, hogy a szünetben a gyerekek között legyenek. Számomra nagyon jó, hogy látszik, ezekben a srácokban, lányokban igény van arra, hogy legyen ilyen kapcsolat, és annyira jó alkalom ehhez a szünetek világa. Hogy ez ilyen rövid idő alatt ennyire ki tudott bontakozni, abban talán a tanításról alkotott felfogásom is benne volt, tehát az, amilyenek az órán tapasztaltak.

Biztos, hogy a módszer segít abban is, hogy a saját szerepemet végiggondoljam. Például az, hogy alapvetően egy meghatározó tanárszerep az, amiben én szoktam működni, bár sokféle módszert alkalmazok és próbálok sokszínűen tartani az óráimat, de azért ez egy reflektálást is elősegít, hogy mennyire tudok háttérbe vonulni, facilitátor lenni. Nem is könnyű kérdés, hogy mennyire kell, és mennyire nem. Ez személyiségbeli adottság kérdése is, hogy mennyire vagyok magamat előtérbe helyező, és én alapvetően ilyen vagyok, de maga a módszer erre ráirányítja a figyelmemet, persze lehet, hogy azért, mert erről olvastam, tanultam is. Másrészt úgy gondolom, hogy ha a tanár alapvetően más szerepben van, akkor nem fogja maga a módszer megváltoztatni. Ha változtat rajta, azért, mert reflektál arra, hogy más szerepbe került. De ha belép egy nagyon határozottan vezető tanár, aki egy dobogós tanár szerepben van, attól, hogy elkezd csinálni egy projektet, lehet, hogy kudarcba is fulladhat a projekt, mert nem tud átlépni ebbe a szerepbe, hacsak nem reflektál az egész folyamatra. Az, hogy ez a dolog így működött, abban nagyon sok tényező benne van. Az egyik, hogy nekem eleve ez a tanár szerepfelfogásom. Határozott vagyok, magamat előtérbe helyező, ugyanakkor én általában próbálok mindenhol ezt a közvetlen, egyfajta baráti viszonyt kialakítani. Barcikán például sokan tegeztek, és amikor igazgató lettem, ez így maradt. Emiatt többen féltettek, hogy hogyan tudok az igazgatói szerepnek így megfelelni, de én a gyerekeknek tegeződve is igazgató voltam. Néha azt gondoljuk, hogy a szerepeinkhez mereven kapcsolódnak bizonyos megszokások, mint a tegezés, magázás. Ez azért volt így, mert én általában tudtam egy lenni a fiatalok között, úgy egy, hogy egyszerre tudtam valamiféle vezető szerepet és egy köztük lévő szerepet betölteni. Ebben voltak konfliktusaim a vezetőtanárral is. Ő a gyerekek némely reakcióit, viselkedését jobban kontrollálta volna. Ő nyitott a módszerek tekintetében, de úgy éreztem, a fiatalok világa tekintetében már nem ennyire nyitott.

Ahhoz, hogy ez a fajta munka így sikerüljön, egy kicsit át kell alakuljon a tanár szerep, és nem csak maga a munka fogja átalakítani. Egy kicsit az is alakít rajta, de szerintem ez inkább viszont működik talán. Tehát a szerepről alkotott felfogásunknak kell változni, hogy nyitottá váljunk az új módszerekre.

¹⁰ A kazincbarcikai Don Bosco Szakiskolában

Petőfi Sándor költészete – Projektszerű oktatás terve

Cél: A tanulók előzetes tudásukat is felelevenítve tanuljanak meg reflektálni a saját Petőfi-befogadásukra és mások olvasatára, tudják más szövegekkel összevetni, együttolvasni a Petőfi-szövegeket, ismerjenek meg és tudjanak alkalmazni el néhány az irodalomtudományban „kanonizált” Petőfi-értelmezésmódot (romantika, népiesség, mint értelmezési keret; költőszerep, hagyományos „felosztás”: szerelmi, forradalmi líra, tájköltészet stb.), és ismerjék meg Petőfi költői pályájának legfontosabb állomásait, korszakait, a Petőfi-kánon konvencionálisan legfontosabb műveit. A közös munka során az együttműködés, felelősségvállalás készsége növekedjék bennük.

Általános feladat: Az órai, az egyéni, és az órán kívüli közös munka által hozzanak létre egy produktumot, melynek címe: **Petőfi remix**.

A dokumentum a pályakép bemutatását, versek többszemponú tömör értelmezését, az egyes tanulmányozott verstípusok jellegzetességeit, kiválasztott versek felsorolását és illusztrációkat tartalmaz.

Határidők:

Ápr. 11. hétfő: a pályaképre és a szerelmi lírára vonatkozó részt le kell adni (hogyan visszajelzést kapjanak a csoportok a munkájukról).

Ápr. 14. csütörtök: az addig elkészült anyag leadása (az utolsó lehetőség a visszajelzés kérésére).

Ápr. 19. kedd: a végleges produktum leadása (értékelés keddig, hogy a keddi dolgozat értékelésébe majd bele lehessen számolni).

Ellenőrzés: két visszajelzési alkalom (ld. fentebb), órai munka során.

Értékelés: mindegyik munka szöveges értékelése, és pontozás 1-10-ig (minden csoporttag az egész csoport értékelésének pontszámát kapja).

Kedden dolgozat (összeállításában közreműködök a másik tanárjelölttel), amelynek pontozása szintén 1-10-ig. A végső egyéni jegy „Petőfiből” a projektcsoport pontszáma + a dolgozat pontszáma (1-20 pont).

A produktum kidolgozásának (mint játéknak) az általános menete, szabályai:

- Minden órán a megadott feladatot kell végrehajtani (de mindig szem előtt tartva a végső dokumentumot!), amely az adott témával kapcsolatos, és, amelynek végeredménye a témához kapcsolódó része a dokumentumnak. Ennek elkészítése szükségképpen az órán kívülre is továbbnyúlik. Az órák utolsó 15 percében a csoportok rövid beszámolót tartanak az elvégzett feladatról (frontális szervezési szakasz), amelyet röviden megbeszélünk.
- Az egyes feladatok (ld. lentebb) meghatározottak, de választási lehetőségeket hagynak, és a kreatív munkát segítik.
- A feladatokat mozaikmódszerrel oldják meg a tanulók. A csoportban mindenki vállal egy szerepet a következő órára, amellyel a megadott feladat végrehajtásához hozzájárul. A következő órán szükségszerűen más szerepet kell vállalnia. A szerepek a következők:
 - a) illusztrátor, (feladata: az adott feladathoz, témához illusztrációkat keres, amelyből a csoport kiválasztja a legmegfelelőbbet)
 - b) tanulmányozó (feladata a tankönyv és/vagy más szakirodalom témához kapcsolódó áttekintése, összefoglalása)
 - c) összehasonlító (a mai kultúra „textusaival”)
 - d) összehasonlító (más költeményekkel: Petőfitől, a korszakból, más korszakból),
 - e) stilsztika-felelős (a megadott versek stilsztikai elemzése)

Ezen kívül minden csoportban szükség van egy írónkra, amely a csoport döntése szerint lehet forgó, vagy állandó feladat is. Érdekes forgó módon az épp könnyebb feladatot vállaló tanulóra bízni.

- Öt 7 fős /?hat 6 fős?/ csoport alakul (mi alakítjuk ki a szaktanárral előre!), két /?egy?/ szerepet tehát ketten is /?még egy valaki?/ vállal(nak), ezzel elébe menve valamennyire a hiányzásokból adódó esetleges nehézségeknek

- ◉ Ha hiányzások vannak: a hiányzó tanuló jelezze hiányzását, betegségét, feladatát vegye át más, vagy ha készült jutassa el a többieknek, amit készített; az esetleges elmaradó feladatteljesítésből származó hiányok pótlására mindenkor lehetőség van a leadás utolsó napjáig!
- ◉ Fontos szabály, hogy a szerepeknek cserélődniük kell.
- ◉ Minden segédeszköz felhasználható, minden fantáziadús, kreatív kiegészítés elfogadott, de az alapkövetelmény az előre kiadott feladat teljesítése.

Órára lebontott menet, és feladatok:

1. óra (frontális, ráhangolódás): Petőfi képe előre az osztályban, brainstorming Petőfiről, zenebejátszások: populáris kultúra, népi kultúra, népiesség elkülönítése (megbeszéléssel). „Népdalai” – kettő fölolvastása és rövid értelmezése (megbeszélés). A „játék”, a projekt és a szabályok ismertetése, a csoportok beosztása.

Egyéni otthoni feladat (még mindenkinek ugyanaz): a pályakép áttekintése, rövid bemutatása (felhasználható: tankönyv, de lexikon, más tanulmány is) választás szerint egy kortársnak vagy egy magyar irodalommal ismerkedő külföldinek, vagy egy a magyar irodalmat jól ismerő külföldinek, figyelemmel a költőszerep változásaira. +3 kedveltebb vers, +3 „petőfietlen vers” Petőfitől (csak címek).

2. óra: Feladat (órai): Petőfi költői pályaképének felvázolása (vázlat!) két nézőpontból a három közül: 1. Petőfi maga hogyan mutatná be; 2. Petőfi a nagy magyar próféta-költő perspektíva; 3. Petőfi, ahogyan egy mai tizenéves látja. A csoportok kézbe kapják a feladatot, amit az elején ismertetek. Ennek része, hogy a tagok a megírt pályaképeket egymásnak röviden bemutatják, és azok elemeit felhasználhatják a közös munkához. A csoportok dolgoznak a Petőfi-pályaképen, az óra 30. percéig elkészült munka felolvasása, megbeszélés. (E feladatot véglegesen csak az egész munka végén lehet befejezni)

Feladat (következő órára): Szerelmerkép és költői kifejezése a *Beszél a fákkal a bús őszi szél...*, *Szeptember végén* és a *Minek neveztelek?* versek alapján. (Fontos összehasonlítási szempont: Petőfi régebbi szerelmes versei)

3. A szerelmi líra feladatnak megfelelő módon való földolgozása csoportokban; megbeszélés.

Feladat:

- Látnoki, prófétai költőszerep és forradalom ma? *A XIX. század költői* vers értelmezése alapján (összehasonlítva a forradalom alatti verseivel)
- Petőfi tájleíró költeményeinek újszerűsége és főbb jellegzetességei: *A Tisza*, *Kiskunság* és *A puszta télen* versei alapján (Ez a feladat csak a szerdai órára kell, de a hosszabb idő miatt érdemes vele elkezdni dolgozni már előre)

4. A forradalmi költészet feladatnak megfelelő módon való földolgozása csoportokban; megbeszélés.

5. Tájköltészete (fenti feldolgozás)

Feladat: a munka véglegesítése hétfőig, az eddig elkészült anyagok leadása max. következő nap reggel a visszajelzés kéréséhez.

6. Összefoglalás: áttekintés, a különféle olvasatok, a munka eddigi tanulságai, a legfontosabb tárgyi tudnivalók Petőfi lírájáról (frontális munka páros és egyéni feladatokkal, megbeszélés).

Mindegyik feladatot segítő kérdések kísérik majd!

Mindegyik feladathoz minél több a típusba tartozó verset is fel kell sorolni, tehát ezek gyűjtése szintén folyamatos feladat!

Az első órán a fiatalok már a kezükbe kapják a „játék” részletes leírását (amit szóban is ismertetek), a szerepek ismertetését, a feladatokat, az időpontokat, a csoportok beosztását. A következő órán minden tisztázódhat, ami nem világos.

Petőfi remix – játékszabály

FELADAT

A játékos feladat legfontosabb célja: egyénileg és közösen úgy ismerkedjétek meg Petőfi költészetével és mélyüljétek el benne, hogy ti magatok legyetek képesek – egymást is segítve, kiegészítve – értelmezni verseit, és egy saját, közös Petőfiről készült produktumot összeállítani költészetéről.

A feladat végső produktuma: Az órai, az egyéni, és az órán kívüli közös munka során elkészített dokumentum (talán inkább dokumentumgyűjtemény), melynek címe: **Petőfi remix**, és amely a pályakép bemutatását, versek több szempontú tömör értelmezését, az egyes tanulmányozott verstípusok jellegzetességeit, kiválasztott versek felsorolását és illusztrációkat tartalmaz.

A produktum kidolgozásának (mint játéknak) az általános menete, szabályai:

- Minden órán a megadott feladatot kell végrehajtani (de mindig szem előtt tartva a végső dokumentumot!), amely az adott témával kapcsolatos, és, amelynek eredményeként megszületik a *Petőfi remix* egy része, az órai témához kapcsolódó „fejezet”. Ennek elkészítése szükségképpen az órán kívülre is továbbnyúlik. Az órák utolsó 15 percében a csoportok rövid beszámolót tartanak az elévzett feladról, amelyet röviden megbeszélünk.
- Az órai feladatot azonban otthoni, egyéni munka előzi meg (ld. külön lapon!). Az otthon elkészített vázlatot hozza el mindenki, és ebből kell a „fejezet” végső szövegét összeállítani. **A csoport csak akkor tudja jól végrehajtani a feladatot, ha mindenki dolgozik.**
- A csoportban mindenki vállal egy szerepet a következő órára, amellyel a megadott feladat végrehajtásához hozzájárul. A következő órán szükségszerűen más szerepet kell vállalnia. A szerepek a következők (ld. részletesebben a külön lapon):
 - a) illusztrátor (feladata: az adott feladathoz, témához illusztrációkat keres, amelyből a csoport kiválasztja a legmegfelelőbbet)
 - b) tanulmányozó (feladata: a tankönyv és/vagy más szakirodalom témához kapcsolódó áttekintése, összefoglalása)
 - c) összehasonlító (a mai kultúra „szövegeivel”)
 - d) összehasonlító (más költeményekkel: Petőfitől, a korszakból, más korszakból),
 - e) stílusztika-felelős (a megadott versek stílusztikai elemzése)

A szerepek száma öt, de a csoportban hatan vagytok. Ez azt jelenti, hogy ketten mindig egy szerepet vállalnak, a csoport döntése alapján.

Ezen kívül minden csoportban szükség van egy írakra, amely a csoport döntése szerint lehet forgó, vagy állandó feladat is. Érdemes forgó módon az épp könnyebb feladatot vállaló tanulóra bízni.

- Ha hiányzások vannak: a hiányzó tanuló jelezze hiányzását, betegségét! Feladatát vegye át más, vagy ha készült, juttassa el a többieknek, amit készített. Az esetleges elmaradó feladatteljesítésből származó hiányok pótlására mindenkor lehetőség van a leadás utolsó napjáig!
- Fontos szabály, hogy a szerepeknek cserélődniük kell.
- Minden segédeszköz felhasználható, minden fantáziadús, kreatív kiegészítés elfogadott, de az alapkövetelmény az előre kiadott feladat teljesítése.
- **Mindegyik feladathoz minél több a típusba tartozó verset is fel kell sorolni, tehát ezek gyűjtése szintén folyamatos feladat!**

HATÁRIDŐK, ÉRTÉKELÉS, FELADATOK

Határidők

Ápr. 11. hétfő: a pályaképre és a szerelmi lírára vonatkozó részt le kell adni (hogy visszajelzést kapjanak a csoportok a munkájukról)

Ápr. 14. csütörtök: az addig elkészült anyag leadása (az utolsó lehetőség a visszajelzés kérésére)

Ápr. 19. kedd: a végleges produktum leadása

Ellenőrzés: két visszajelzési alkalom, és az órai munka során

Értékelés

Mindegyik munka szöveges értékelése, és pontozás 1-10-ig (minden csoporttag az egész csoport értékelésének pontszámát kapja)

Petőfi egész életművének lezárása után *dolgozat* (összeállításában közreműködök a másik tanárjelölttel), amelynek pontozása szintén 1-10-ig. A végső egyéni jegy „Petőfiből” a projektcsoport pontszáma + a dolgozat pontszáma (1-20 pont)

Feladatok

1. feladat (ápr. 6. szerdára):

Még mindenkinek ugyanaz, de a csoportodnak lesz jobb, ha jól megoldod.

A pályakép áttekintése, rövid írásos bemutatása választás szerint:

- a) egy kortársnak
- b) egy magyar irodalommal ismerkedő külföldinek
- c) egy a magyar irodalmat jól ismerő külföldinek

Ezen kívül mindenkinek ki kell választania 3 kedveltebb Petőfi-verset, és 3 „petőfietlen” verset (vagyis, amiről első olvasásra nem is gondolnád, hogy Petőfi írta).

Néhány jó tanács:

- ☉ nem a pontos, évszámokkal tűzdelt életrajzi adatok fontosak, hanem a költői életpálya (versek, verstípusok stb.)
- ☉ különösen legyetek figyelemmel a *költőszerep* változásaira
- ☉ a feladat megoldásához felhasználható: tankönyv, de lexikon és/vagy más tanulmány is

2. feladat (ápr. 7. csütörtökre):

*Állíts össze egy részletes vázlatot arról, milyen szerelemkép jelenik meg Petőfi szerelmes verseiben és milyen annak költői kifejezése a *Beszél a fákkal a bús őszi szél...*, *Szeptember végén* és a *Minek nevezzelek?* versek alapján.*

Néhány jó tanács és segítő kérdés:

- ☉ Fontos összehasonlítási szempont: Petőfi régebbi szerelmes versei; más szerelmes versek az irodalomban; a mai populáris szerelemkép (énekszövegek!)
- ☉ Miben eltérő minden eddig megismert szerelmes versnél Petőfi szerelmi lírája? (Téma és élethelyzet)
- ☉ A szerelemet milyen képekkel jeleníti meg Petőfi?
- ☉ El tudsz képzelni ma ilyen szerelemfelfogást? Miért?

A további feladatokat később adom meg.

FORGÓ SZEREPEK

Illusztrátor

Neked is el kell olvasnod a megadott verseket, és meg kell próbálnod gondolatban (de érdekesebb vázlatosan írásban is) értelmezni ezeket, válaszolni a feladat kérdésére, hogy ki tudj választani néhány megfelelő képi illusztrációt. Bármilyen korból származó kép lehet illusztráció, de ajánlatos mai ábrázolásokat (is) gyűjteni. Rajz, grafika is lehet. A fontos, hogy a csoport válassza ki azt, amelyiket v. amelyeket a legmegfelelőbbnek tart(ja), és indoklójátok is meg röviden választásokat az illusztráció(k) alá írva azt (ezt szintén neked kell az órai csoportos munka után elkészítened). A végleges szövegbe is beépíthető egy-egy választás indoklása, ha különösen új szempontokat adott az értelmezéshez.

Fontos, hogy mindig vigyél elegendő illusztrációs anyagot, hogy a csoport valóban tudjon választani.

Tanulmányozó

A feladatot, hogy megnézd, az adott témához kapcsolódóan milyen értelmezések, megközelítések léteznek már. Elsősorban a tankönyvet használhatod fel, de ha meg tudsz nézni más szakirodalmat (lexikon, tanulmányok, könyvek, pl.: Illyés: Petőfi vagy Margócsy: Petőfi), akkor az plusz segítséget jelent. Állíts össze vázlatot, amit az órán bemutatthatsz a többieknek, hogy hozzájárulj a végleges szöveg megfogalmazásához, ami semmiképpen nem pusztán a te vázlatod gyümölcse lesz csupán, mert nem arra van szükség, hogy a tankönyv vagy a tanulmányok szövegét újra leírjátok, hanem, hogy egy saját értelmezést nyújtsatok. Fontos, hogy a megadott verseket te is elolvasd, s így értelmezően állítsd össze a tankönyvi szöveg alapján a vázlatot.

Összehasonlító 1.

Feladatot, hogy olvasd el alaposan és gondolatban értelmezd a verseket, próbálj válaszolni a feladatban megfogalmazott kérdésre, majd keress ez értelmezésed fényében olyan mai szövegeket, a populáris kultúra alkotásait, amelyek valamiért összekapcsolhatók a Petőfi-szövegekkel, és gazdagítják az értelmezést. A kapcsolódás lehet természetesen akár feszültség, irónia, ellentét is. Mindenképpen több szöveget, alkotást keress, hogy minél gazdagabban járulj hozzá a csoport versértelmezéséhez. Ebbe a végső szövegbe kell majd beépíteni a te munkád gyümölcset is, nem a talált alkotások egyszerű felsorolásával, hanem azt leírva, hogy milyen új szempontot adott egy-egy mai populáris alkotás a Petőfi-líra értelmezéséhez.

Összehasonlító 2.

Feladatod, hogy a verseket elolvasva és gondolatban értelmezve, valamint a feladat kérdésének fényében keress más Petőfi-verseket, és általában más költeményeket (más korokból is), melyek párhuzamba állíthatók, valamilyen kapcsolatba hozhatók a tanulmányozott versekkel. Mindenképpen több szöveget keress, hogy minél gazdagabban járulj hozzá a csoport versértelmezéséhez. Ebbe a végső szövegbe kell majd beépíteni a te munkád gyümölcset is, nem a talált költemények egyszerű felsorolásával, hanem azt leírva, hogy milyen új szempontot adott egy-egy másik vers az értelmezéshez.

Stilisztika-felelős

Feladatod a megadott versek stilisztikai elemzése. Készíts vázlatot az elemzésről, hogy munkádat be lehessen építeni a dokumentum szövegébe. Ebben nem önálló „fejezet” a stilisztikai elemzés, hanem szervesen kapcsolódik a költemények más megközelítésekből adódó értelmezéséhez.

A csoportok értékelése

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ózdkodásokat ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenletlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok elegendő figyelmet. (A puszta télen, s nem Pusztá télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéletek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 2. csoport!

Munkátokat izléses, jól szerkesztett formában nyújtottátok be. Az egyik legegyszerűsebb színvonalú remix a tiétek. Értelmezéseitek rövidek, velősek, és nagyban támaszkodnak a szakirodalomra. Ezért munkátok nem hordoz nagy eredetiséget, „személyességet” – más, merészebb csoportok munkájához képest –, de az látszik, hogy a versekről, a hozzá kapcsolódó problémákról beszéltetek. A jó szintetizáló, összefoglaló képesség átüt az egész remixen. Nagyon jó, hogy mindig figyelmet fordítottok a populáris kultúrával való összehasonlításra, bár látszik, hogy ez nem bizonyult könnyű feladatnak, hiszen nem mindig megfelelőek az utalások (amint erre még visszatérek).

Az illusztrációitok általában ötletesek, de a nagyon rövid képalírásoknak kicsit többre lett volna szükség. Be kellett volna épülniük szervesen a munkába (ezt kevesen tudták megoldani egyébként).

A pályaképet sajnos nem a megadott feladat szerint készítettétek el (kétféle szemszögből bemutatott pályakép), de jó szakirodalmi vázlat, összefoglalás!

A szerelmi líráról szóló részben különösen jók a populáris utalások és az összehasonlítás. Érdekes gondolatokat fogalmaztok meg a mai és az akkori szerelemfelfogás közötti különbségekről: kötetlenség gondolata, a társadalmi helyzetből adódó feszültségek kérdése... *Az én mátkám* c. vers jó választás volt az összehasonlításra. Vitatkoznék azzal a gondolattal, hogy a népiesség a népszerűség biztos útja. Az értelmezések jók, talán kicsit felületesek maradnak. Nagyon örülök, hogy kiemeltétek és elemzéseitekbe beépítettétek (egyedülálló módon) a *Szeptember végén* időmértékes verselését.

A tájversek esetében az értelmezések még rövidebbek, talán túlságosan is (főleg *A Tisza* c. vers esetében). Érdekes, hogy a tájköltészetet funkcionálisan közelítettétek meg (mire jó?), sajátos nézőpontot követve. Nem feltétlenül a fényképet vagy a televíziót helyettesítő leírásként kell elképzelni a táj versbe foglalását. A populáris utalások említésszerűek itt, és problematikusak. A Magyar nemzeti hip-hop nem tájleírás, hanem egy bizonyos magyarságkép ironizálása, amiben utalásszerűen vannak csak jelen a tájhoz kapcsolódó elemek. A másik két szám ugyan távolról kapcsolható a tájleíráshoz, de nagyon sok szempontból szemben áll Petőfi tájköltészetével (irónia, a turizmus paródiája, egy település és nem annyira táj bemutatása!). Vidékiek helyett inkább a tájnyelvi kifejezés megfelelőbb. Kicsit túl rövid elemzések. Érdekes, hogy minden csoport hasonló módon olvasta-értelmezte *A puszta télen* verset. Pedig ennek lehetséges sokkal komorabb olvasata is, hiszen alapvetően értékvesztéséről, a tél ürességéről van szó a versben, s a betyár sem idilli környezetben jelenik meg.

A forradalmi költészet esetében érződik leginkább, hogy nem igazán lett a tiétek az értelmezés. Túlságosan szakirodalmi ízű a szövegeket (néhány szó szerinti idézettel a szakirodalomból). Kevésbé a ti nyelvetek. Keveset írtok a konkrét versről, és nem hasonlítjátok össze más versekkel. Jó gondolat azonban a demokratikus átalakulás, mint tényező a forradalmiság átértékelődése kapcsán, bár több más ok is található... Jó, hogy említitek Orbánt és Petrit.

Összességében munkátokat, mindent figyelembe véve (az elmaradt pályaképet is), 80%-osra értékelem körülbelül, ami 8 pontnak felel meg a 10-ből.

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ódzkodásokat ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenetlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok elegendő figyelmet. (A pusztá télen, s nem Pusztá télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéletek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 3. csoport!

Munkátok feltétlenül megérdemli a merészség és önállóság különdíjat. Értelmezéseitekben számtalan bátor, saját gondolat van, és ez munkátok legnagyobb érdeme. (Én valóban érdemnek gondolom.) Egy ilyen értékelésben nincs mód a vitára nyilván, de néhány gondolatotokkal vitatkoznék. Abban teljesen igazatok van, hogy az irodalom tekintetében nincs objektív nézőpont (egy irodalomtudósé sem az), de ahogyan írjátok: a szövegekre KELL támaszkodnia minden értelmezésnek. Ezért érdekelhetnek minket mégis „azok a fejések” (akik nem képzelik magukról, hogy mindent jobban tudnak egyébként), mert az ő előnyük, hogy hozzánk képest rengeteg szöveget olvastak, ismernek, összehasonlítottak, értelmeztek (az értelmezés egy fejleszhető készség) stb. Ez helyzeti előny, ami azt jelenti, hogy tanulhatunk tőlük. Ezért szükségszerű egy-egy értelmezés kapcsán az ő gondolataikat megnézni. Nem kell velük egyetérteni, lehet velük vitatkozni, de akkor nagyon jó érveket kell, valóban a szövegből, felmutatni a saját értelmezésed alátámasztására! Ez néhol sikerül a munkátokban, néhol nem. Kár, hogy meglátásom szerint a „tanulmányozás” kicsit háttérbe szorult a remixetekben. Hasonlóan, vagy még erőteljesebben kimarad (néhány illusztrációt kivéve) a mai populáris kultúrával való összehasonlítás a remixből. Az illusztrációk a szövegben kevésbé, a végén már ötletesek, de nem épülnek szervesen az elemzésbe az eredeti kérdés szerint (ez a legtöbb csoportnak nehézséget okozott, de vannak, akik nagyon jól megoldották).

Jó ötlet ilyen dialógus formájában bemutatni Petőfi pályáját (lehetett volna vizuálisan is érzékeltetni a két hangot: pl. dőlttel szedve az egyik). Kreatívan oldottátok meg a feladatot, egészen újszerűen. A címet én átalakítottam volna, mert a másik beszélő pont nem menő csávóként, hanem Petőfit leszólva mutatja be őt...Kicsit problémának éreztem, hogy nem lehet teljesen elkülöníteni a szövegben, ami direkt „hülyeség”, s mint ilyet adtátok az egyik vagy másik fél szájába, vagy amit esetleg ti tudtok rosszul. Mindenképpen erősnek érzem pl. a A helység kalapácsát az egész világirodalom kigúnyolásaként értelmezni. A Vanitatum vanitas (helyesen n-nel) valóban távolról köthető ide: ez jó gondolat, de egy kicsit bonyolultabb, hogy miért (ehhez ismerni érdemes a szentírású könyvet is /Prédikátor könyve/). (Persze lehet, hogy ez világos előttetek, csak hely hiányában nem fejtettétek ki a kapcsolódást pontosabban.) Kár, hogy kevés szó esik valóban a *költői* pályáról, és pl. hosszan *A helység kalapácsa* műről, ami nem is volt témánk.

Valóban merész, alapos elemzést nyújtotok a szerelmi líráról. Lehet persze vitatkozni rajta, hogy nem mégis szerelmi-e az a költemény, ahol a *szerelemme* áll feszültségben a szabadság és forradalom gondolata, annak ellenére, hogy valóban mélyebb gondolatok rejthetnek benne. Érdekes az ókori párhuzam, főleg a ti, filozofikus értelmezésetek fényében.

A forradalmi költészet kapcsán ismét egy jól fölépített szerkezeti képpel kezdtek, amelyből azonban kihagyátok a vers felütését! Az Európa csendes... vers csak nagyon távoli párhuzam lehet, mert egy nép „csakazértis” áldozatáról szól, a kudarcról, és a szabadsághoz beszél, nincs szó benne kifejezetten a költő prófétai szerepéről. A IV. eclogával való összehasonlítás jó ötlet viszont. A szatíra inkább műfajnak tekinthető, talán inkább ironiát célszerű említeni a XX. századdal kapcsolatban. Továbbra is értékelve a saját gondolataitokat, az alapos elemzés-értelmezés kísérletét, fel kell hívjam a figyelmeteket egy fontos hibára. Amikor a lantról írtok, akkor értelmezésetek egyértelműen a szöveg nem pontos idézéséből származik: „*Ne fogjon senki könnyelműen / a húrok pengetéséhez!*” Itt nem a múltbeli hősök lanton játszandó tetteiről van szó (ahogyan írjátok), hanem arról, hogy a lant pengetése a költészet jelképe (ez egy nagyon régi és állandó kép az irodalomban), amit, mint feladatot, a költőnek felelősségtudattal, társadalmi küldetését teljesítve és nem a saját bánatát vagy örömét „eljátszva” kell betöltenie (ld. a versszak további részét és az egész verset!).

A múlt és jövő ilyen szembeállítására nincs jelen a versben... a próféciaiban pedig a múlt jövő összekötése pontosan fontos...

Nagyon jó és egyedi, hogy a mozgásból indultok ki a tájversek elemzésében. Az értelmezés itt sokkal inkább valóban a szövegből indul ki, és ismét ötletes. Talán azzal egészíteném ki, hogy Az Alföld című versben a távolodás – közeledés – kitágulás dinamikája figyelhető inkább meg, ha figyelmesen olvassuk a szöveget.

Jó lenne tudni konkrétan mire gondoltok a reneszánsz és az ókor említése kapcsán. Vogelweide említésével én vitakoznék, mert nála nem annyira tájról, mint terepről van szó (Hársfa ágak csendes árnyán...).

Nincs könnyű dolgom, ha számszerűen kell értékelnem munkátokat. Nagyon jónak tartom egyfelől, hogy ennyire merészen vállaltátok föl a saját értelmezéseket, másrészt objektíve kimaradtak vagy háttérbe szorultak bizonyos szempontok, amit más csoportok jobban érvényesítettek, különösen a szakirodalom mélyebb tanulmányozása és a populáris kultúrára utalás. Ennek fényében csak 80 %-osra tudom értékelni munkátokat (figyelembe véve a pluszt, ami az önállóság értékeléséből fakad), ami a 8 pontot jelent.

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ózdkodásotok ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenletlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok **legendő** figyelmet. (A pusztán télen, s nem Pusztán télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéltetek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 6. csoport!

Munkátok egyes részeiben több, másokban sokkal kevesebb munkát látni. Gondolom értitek, hogy ez különösen a sebtiben leadott tájköltészet részre vonatkozik. Erről röviden csak annyit, hogy nincs szó benne A pusztán télen versről, hosszú idézetekkel tűzdelt, az állításai nem igazán jól alátámasztottak (pl. hogy Petőfi a tájat „kiüresítette”: pont beszéltünk órán is róla, hogy nála is jelképes a táj, csak másképp, mint az őt megelőző lírában).

Az első, kézzel írott pályakép kicsit közhelyes. A benne megfogalmazott saját vélemény jó, de kiegészülhetett volna a szöveg több megbeszélte dologgal. A másik pályakép viszont sokkal magasabb színvonalú. Ötletes, informatív. Néhány hiba van azért benne: a szerelmi líránál idézett versek már a házasság után születtek (és nem csak Júliáról írt azért!), az Egy gondolat bánt engemet verset nem mondanám semmiképpen elkeseredettnek, és ha a szöveg (mint sugallja) halála előtt „íródott”, akkor a szülei már meghaltak Petőfinek... De mindezek ellenére jó a pályakép.

A forradalmi költészetéről alapos elemzést készítettetek. Két probléma, hogy talán túlságosan magából a forradalomból indultatok ki (a feladat alap problémája azért nem ez volt, hanem a költői szerep), és hogy a „jóslásból” juttok el a próféta alakjához, ami egyoldalú képet eredményezhet, továbbá, hogy itt inkább versbeli próféta szerepről van szó, és nem a forradalomban betöltött szerepről. A konkrét vers elemzése azonban alapos, jó értelmezés. Nagyon örülök, hogy egyedülálló módon kiemeltétek a „meg nem hallgatott próféta” szerepet. Részletes, jó leírást adtok a forradalom mai szemléletéről (bár azért vannak ma is forradalmak!), de ezt jó lett volna „fűszerezni” a populáris kultúra alkotásaival is, csak mintegy „illusztrációként” van odatéve a két dal a végére, amik egyébként jó párhuzamok. Az illusztrációk nem épülnek szervesen a szövegbe (mint sajnos a legtöbb csoportnál sem). A lant nem annyira a költő, mint maga a költészet jelképe.

A remix legjobb fejezete a szerelmi líráról szóló rész. Mondhatni ez „menti meg” a munkátokat. Igen jól ötvöztetek benne a tanulmányozás feladatából összeállt szakirodalmi elemzést a saját gondolataitokkal. Különösen jók a rövid verselemzések. Néhány megjegyzés:

Jó ötlet lehet(ne) az első és utolsó szerelmes vers összevetése, de félrevezető is. Az első vers nagyon korai, inkább csak próbálkozás, s emiatt nem igazán jellemző Petőfi szerelmi költészetére, az utolsó megadott versen túl azonban még van szó a hitvesi szerelemről, és pont ellentmondva a kifejtett gondolatnak pl. a *Pacsirtaszót hallok megint...* versben. A populáris kultúra alkotásaival is jók az összevetések. Talán annyit tennék hozzá, hogy a szexualitásról kialakult kép, amit lefestetek, már régebben is jelen volt a társadalomban. Erre egészen konkrét irodalmi példák is vannak. (Pl. Machiavelli Mandragóra c. darabja, vagy az általatok is ismert Villon verseinek egy része)

Számszerűsítve az értékelést kb. 75%-osra értékelem a munkátokat a nagyon gyenge rész(ek)re tekintettel, de figyelembe véve a munka erősségeit is. Ez 7,5 pontnak felel meg. Sajnos ennél a szinte hiányzó tájköltészeti rész miatt nem adhatok többet.

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ódzkodásotok ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenetlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok elegendő figyelmet. (A puszta télen, s nem Pusztá télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéletek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 4. csoport!

Színvonalas, jól megszerkesztett munkát adtatok be. Az egyik leghosszabb remix. Érdeme azonban nem ez, hanem, hogy ti tudátok a különböző feladatokat (tanulmányozás, illusztráció, összehasonlítás) a legszerveesebben összekapcsolni az értelmezések során, különösen az illusztrációkat, amiket nem csak jól válogattatok, de jól is kapcsoltok az elemzéshez. A munkátok azonban mindennek ellenére némileg egyenetlen színvonalú marad, mint még kitérek rá.

Az első pályakép első része túl életrajzi ízű. Ötletes azonban, kellően ironikus, bár néhol már túl patetikus. Mik Petőfi eposzai???!?

Ötletes a tizenéves szemszögéből megírt pályakép is. Néhány megjegyzés:

- azért vannak ma is tájversek;
- nem csak a Júlia-versek a szerelmes versek;
- kicsit közhelyes a befejezés: „valamilyen hatással vannak”.

A szerelmi líráról szóló rész nagyon jó. A remix legjobb fejezete, és talán az egyik legjobb értelmezés azok közül, ami erről az osztályban született. A megjegyzéseimnek megfelelően javítottátok. Ide is kívánczok azért egy-két megjegyzés:

- a Rammstein száma azért másról szól;
- a populáris kultúra alkotásai túl nagy összhangban vannak a szöveget szerint a Petőfi-féle szerelmi lírával, ki lehetett volna emelni a feszültségeket, szembenállásokat is;
- érdekes gondolat, hogy ha mai kifejezéseket használna, akkor beleillene a mi korunk irodalmába Petőfi szerelmi lírája, pontosabban az érdekes, hogy miért gondoljátok így, mivel a mai líra nem csak nyelvezetében, de szerelemképében is teljesen más, mint Petőfié, tehát egyáltalán nem illene bele... (a nyelvezetet egyébként sem lehet e költészetben teljesen elválasztani a mondanivalótól)

A forradalmi költészeetről szóló rész elsősorban egy tanulmányozó munkájának tűnik, és a szakirodalom részletes összefoglalása. Érezhető, hogy nagyon nem a ti nyelvetek. Sajnos ki is derítettem, hogy legalább 3 bekezdés szó szerinti átvétel (copy – paste: változtatás nélkül) a www.magyar-irodalom.elte.hu ... oldalról. Ezt mások is fölhasználták (észrevettem), de nem ilyen módon. Ráadásul az egész fejezet idegen a remix többi részétől, a saját nyelvetektől... Ez sokat levesz munkátok színvonalából. Kár! Erre külön figyelmeztettem a csoportokat (ld. honlap NAGYBETŰVEL), hogy ilyet ne csináljatok! Az illusztrációk egyébként itt is nagyon jók.

A tájéköltészetéről szóló részben ismét visszatartottok a munka eredetiségéhez, bár a szerelmi líráról szóló fejezet színvonalát nem éri el ez a szöveg. Részletes, jó elemzések ezek, és különösen jó, hogy más költők verseivel is összehasonlítottátok a költeményeket. Különösen jó a Vándorral való összevetés. A Tisza-parton inkább csak tematikusan kapcsolható azonban, a vers maga egészen másról szól, s nem is tájleíró... A pusztai télenel kapcsolatban érdekes, hogy egyik csoport sem vette észre, értelmezte a belső képek ürességét, a mélységes értékvesztését, ami a versben megjelenik. Érdekes és bátor kísérlet a Téli éjszaka c. József Attila verssel való összevetés. Jogos ezzel a városi tájéköltéssel az összehasonlítás, de – valószínűleg mivel József Attila költészetét még nem tanultátok – nagyon problematikus, amit írtok. Semmiképpen nincs szó a versben kiemelt büntetésről (ez a J. A. egész költészetének fényében is biztosan állítható). Már csak az a kérdés (érdekes) ez nektek, hogy jutott eszetekbe. Örülök, hogy Kányádit megemlégtétek. A rímeket pontosan megadjátok, de ez akkor lenne igazi, ha lenne valami funkciója az értelmezés tekintetében. Mit jelent az „átvont” értelem? És mit értesz fennköltebben? (Ez sokszor előforduló kifejezés a remixekben, de nem egészen egyértelmű és indokolt használata.) Végül egy kis hiba: „végkonklúzió” helyett jobb egyszerűen „konklúzió” (hiszen ez már önmagában: végkövetkeztetést jelent).

Összességében tehát látszik, hogy sok energiát fektettetek a munkába, kár, hogy a forradalmi rész alapvetően lerontja a színvonalat. Ennek fényében számszerűsítve 90%-osra értékelem munkátokat, ami 9 pontnak felel meg.

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ózdkodásotok ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenetlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok elegendő figyelmet. (A pusztai télen, s nem Pusztai télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéltetek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 1. csoport!

Munkátokon látszik az együttdolgozás, a csoport véleménye jól megjelenik a szövegben. (A csoport véleményének jó összefoglalása a ti munkátok egyik legkiemelkedőbb sajátossága és érdeme) Bár némi kételyt ébresztett bennem, hogy egyenként írtátok alá az egyes részeket. Ez azt jelentette, hogy az illető volt az írók, vagy hogy ő volt a munka mindenfelelőse?

Az értelmezések általában sokoldalúak. Igyekeztek minden feladatnak megfelelni, bár az illusztrációk nem épülnek szervesen (magyarázatokkal) a szövegbe, amint azt a feladat kérte.

Mindkét pályakép nagyon ötletes. Az első személyes hangú, de a főbb verstípusok benne vannak. A második is alapos munka, csak a vége sikeredett túl rövidre.

A szerelmi lírával kapcsolatban is bátran a saját olvasatokat adjátok, amely azonban valóban a szövegből indul ki, tehát nem érzem önkényesnek. Jók a populáris alkotásokra tett utalásaitok, különösen, hogy rávilágítottok a különbségekre is. A szerkezeti elemzés és a tanulmányozás azonban kevésbé jelenik meg. Az özvegy c. verssel nem tartom helyesnek a párhuzamba állítást, mivel ott egy teljesen más élethelyzetről van szó (az özvegy örül, mert férjét már életében sem szeretle!).

Jó gondolatok és összehasonlítások találhatóak a forradalmi fejezetben is. Itt Petőfi más verseivel vetitek jól össze A XIX. század költőit címet. Jókat írtatok a forradalom mai megnyilvánulásairól is, bár jó lett volna még kiegészíteni egy-két alkotással. Néhány építő megjegyzés:

- fontos hiányossága marad a fejezetnek, hogy nem adtok részletesebb értelmezést a konkrét versről;
- talán túlságosan „megharagudtatok” és középpontba állítottátok Petőfi egóját; ne felejtsetek el, hogy nem csak a maga, hanem általában a költő szerepéről is szól, és ebben bizony Ady, de még József Attila is hasonlít hozzá (Ars poetica) más-más módon;
- igaz, a Republicában nem nevezi ki magát prófétának, de prófétai szerepe van.

A tájéköltészetről szóló rész gyengébb, mint a többi. Kevesebb az eredeti gondolat. A gondolatokkal nincs baj, de kicsit felszínesek az elemzések, és tankönyvízűek. A szerkezeti leírások funkciótlanok. A Nemes Nagy Ágnes vers jó „találat”! Azért ma is van tájleíró költészet, pl. Kányadinál... A Fields of God és a Balatoni nyár számokban a táj inkább csak illusztrál, vagy csupán háttérként van jelen.

Összességében 85%-osra értékelem munkátokat az említett hiányosságok és gyengeségek miatt, ami 8,5 pontnak felel meg.

Általánosan az osztály munkájáról:

Általánosan elmondható, hogy az egész osztály jól dolgozott. Kreatív, sokoldalú munkák születtek. Látszik, hogy minden ódzkodásokat ellenére nektek való az ilyen, kreativitást igénylő feladat. Általában a saját gondolataitokat jól ötvöztétek a szakirodalomban, tankönyvben találtakkal. Több csoport egészen merész, autonóm értelmezéseket is készített. Szinte minden csoport figyelt a munka kellően esztétikus kivitelezésére is.

A munkák szinte mindegyike egyenetlen színvonalú azonban: nagyon jó és kevésbé jó részekkel. Mintha nem egyforma energiát fektettetek volna az egyes témákra. Úgy tűnik továbbá, mintha néhány esetben nem a megadott módon: a szerepek megosztásával dolgoztatok volna, hanem egy-egy téma elkészítését vállalta valaki, ami praktikus megoldási mód, de emiatt sokszor ki is maradtak a szerepeknek megfelelő feladatok.

Szintén közös hiba volt, hogy a versek címeinek pontos leírására nem fordítottatok **elegendő** figyelmet. (A pusztá télen, s nem Pusztá télen pl. stb.). Erre érdemes figyelni, az érettségi dolgozat miatt is... Az utolsó jó tanács pedig, hogy a szövegekről ne csak benyomás alapján ítéletek, hanem mindig olvassátok el őket alaposan, ha kell, még egyszer az értelmezés leírása előtt...

Kedves 5. csoport!

Munkátok rendkívül kreatív, „dizájnos”, ötletesen, ügyesen elkészített remix. Kétségtelenül megérdemlitek a legkreatívabb csoport különdíjat. Bátor, önálló és szintén kreatív a munkátok az értelmezések tekintetében is, bár itt néhány szempont kissé háttérbe szorul, mint még majd utalok rá. Kicsit érezhető a remixben a kapkodás tünete!

Nagyon ötletesen kezdődik munkátok (kár, hogy nem lehet valójában továbblépni a hibás hiperlinkek miatt...).

Ti vagytok az egyetlen, akik a „3-3 feladatot” megcsináltátok. Bár a „petőfietlen” verseket én nem találtam annyira annak. Kétségtelenül nem jó versek, de nem feltétlenül petőfietlenek, különösen az utolsó nem (*Az erdőnek madara van...*)

Három pályaképet is beadtatok. Mindegyik jó. Az első, a „semleges”, tömör, szintetikus, alapos. Kár, hogy bent maradt egy hiba (amit pedig meg is beszéltünk!), valószínűleg figyelmetlenségből (Petrovics Sándor, mint szerkesztő! Vahot Imre volt a szerkesztő, Petrovics Sándor természetesen Petőfi eredeti neve).

Ötletes a második, „nagy magyaros” pályakép is. Érdekes, hogy a „nagy magyar” bennetek mindjárt a forradalom asszociációját hívta elő.

A harmadik néhány pontján kicsit hanyag a fogalmazás (és nem azért, hogy az ifjúsági stílust érzékeltesse!). Egyébként ez is jó, csak nem értem miért írtátok, hogy *meglepő módon* forradalmi verseket írt élete végén. Keveset olvashatunk a forradalmi líráról, a vége kicsit elkapkodott a szövegnek. Azt sem értem miért gondoljátok úgy, hogy a tájleíró költészet alapvetően statikus, és hogy Petőfi versei is első olvasásra annak tűnnek...(???)

Bátor, személyes, eredeti a szerelmi líra feldolgozása. Hiányzik viszont a szakirodalmi összevetés, a tanulmányozó munkája. Érdekes, hogy ti voltatok a legelfogadóbb befogadók ezekkel a versekkel kapcsolatban. Talán a szerelem és szabadság feszültségét jobban ki lehetett volna emelni. Az összehasonlításból kimaradtak a Felhők ciklus versei! A populáris kultúrával való összevetés inkább csak utalásszerű! Jó lett volna pl. utalni a Kispál számának ironikus halálmelegközelítésére, a megasztáros szám leegyszerűsítő, párbeszédszerű szerelemábrázolására... A Wake me up szám más vonalon kapcsolható ide, inkább őszi hangolata miatt (de csak távolról). Csak röviden utaltok *A négy ökrös szekér* versre, nincs igazi összehasonlítás. Jó viszont a Tétova ódával való összevetés, csak még hozzá lehet tenni, hogy ott a versbe foglalás nehézsége jelenik meg expliciten...

Kár, hogy, mint a legtöbb csoport esetében, az illusztrációk nálatok sem épülnek be szervesen munkába, bár jók, ötletesek.

A forradalmi költészetről szóló rész nagyon alapos munka. Nagyon jó a jelennel, különösen a Che-kultusszal való összevetés, érdekesek a mellékelt cikkek. Ebben a részben – eltérően az előzőektől – nagy hangsúlyt kap a szakirodalom is. Ez teszi azonban problematikussá is ezt a fejezetet. Sokszor nem tűnik úgy, hogy valóban a tiétké válna, amit leírtok. Tudjátok pl. valóban mit jelent az ideologéma? Érezhetően más nyelvezet ez. Sokszor feltehetően szó szerinti idézetekkel a szakirodalomból. Másrészt nagyon jó és egyedi öltet a különféle Ars poeticákkal való összehasonlítás. Az itt szereplő rövid kommentárok jók, csak talán egyértelműbben össze lehetett volna vetni a különféle költőszerpeket a Petőfiével. (Látszik, hogy Szabó Lőrinc verse még nehezen volt fogható...)

Érdekes a 68-as melléklet, de jó lett volna megadni a lelőhelyét (-helyeit)

A tájköltészetről szintén jól felépített, eredeti értelmezést írtatok, bár az egyes versek elemzése talán túl rövid. És itt a fogalmazás megint nem mindig jó színvonalú. Néhány megjegyzés:

- mit jelent, hogy kiszólással kezdődik a vers (nem inkább megszólítással)???
- az aranykeretes képet kicsit erőltetettnek érzem;
- A puszta télen (helyesen így kell leírni!) értelmezésében nem válik hangsúlyossá az értékcsökkenés, a szembeállítás (kiüresedés) (ez gyakorlatilag mindegyik csoportnál így van);
- a gúny megkülönböztetendő az iróniától!;
- lehet azért ma is tájverseket találni (pl. Kányádi);
- a tájvers nem feltétlenül csendes, nyugodt;
- a Magyar nemzeti hip-hop nem tájleírás, hanem egy bizonyos magyarságkép ironizálása, amiben utalásszerűen vannak csak jelen a tájhoz kapcsolódó elemek.

A felsorolt hiányosságokat figyelembe véve 85%-osnak értékelem munkátokat, ami 8,5 pontnak felel meg.

INTERJÚ CSIZMAZIA KATALINNAL

A Carl Rogers Személyközpontú Iskola középiskolai tagozata a jövő tanévtől új struktúra kialakításával próbálkozik. Az elsajátítandó ismereteket jórészt projektek formájában dolgoznák fel a diákok. Az interjú Cszimazia Katalinnal, a program egyik kidolgozójával készült.

Mit jelent számodra a projekt fogalma?

Ez a Rogers Iskolában abból alakult ki, hogy a 12 évfolyam úgy épült, hogy elkezdték a tanítók, és az ő munkájukhoz kapcsolódtak a szaktanárok. Az egyik legfontosabb dolog, amikor a felső tagozatot elkezdtük építeni, az a fajta munkaforma vagy életforma volt, amit az alsósok hoztak. Az alsós tanító bent él az osztályban, nem ki-be rohangál a szakórákról, hanem ott él a gyerekekkel, és ebből nő ki egy csomó olyan létforma meg közlekedési forma közte és a gyerek között, amire azután építhet. Tehát a tanítás egy élő kapcsolatba van beágyazva. Amikor azon gondolkoztunk, hogy ez nálunk, a felsőben és a középiskolában hogy lesz, akkor olyan formákat próbáltunk keresni, amik biztosítják azt, hogy a szaktanárok is egy hosszabb intervallumban legyenek a gyerekekkel, ezért az epochával és a témanapokkal próbálkoztunk. A felső tagozat épülésekor az epocha be is került az órarendbe, bár mostanra eltűnt, a témanapokat pedig időnként vettük elő. Ennek kapcsán Victor András tartott nekünk egy fejtágítót, hogy milyen az igazi projekt az elkezdestől a végéig, és amikor Kamaraerdőben volt az iskola¹¹, akkor több témanapot tartottunk. Ezek három napos témanapok voltak. Az egyiknek a témája például *Az alacsony történelmi személyiségek* voltak. Végigcsináltuk ezt az egészet onnan kezdve, hogy a gyerekek ötletrohamban kerestek témát, eldöntötték, hogy mi legyen a címe, utána megint ötletrohamos felmérés, hogy milyen témák érdeklék ezen belül őket, választottak témákat, két napig így dolgoztunk, és a végén megismertettük egymással, hogy a két nap alatt melyik csapat mit művelt.

Strukturálisan annyit tettünk, hogy betettük abban az évben a tanév rendjébe, hogy hol lesznek a témanapok. Ez '97-ben volt. Ez tehát témanap volt. Nekem az a különbség, nem biztos különben, hogy jól használom ezt a szót, hogy a projekt nekem olyan, hogy van egy nagy, ami megépül. Mindenki csinál egy kicsi részt belőle, és egy nagy megépül. A témanap pedig az, hogy van egy téma, mindenki ezzel foglalkozik, és mozaikszerű marad a vége is, mert hisz az egyik makettet csinált, a másik agyagot csinált, a harmadik egy elméleti munkát csinált, de egy nagy dolog nem épül belőle. Van egy olyan használata is a projektnek, hogy valami mintegy zárójelbe tett dolog, ami ott van, van egy eleje, van egy vége, és az volt egy projekt.

¹¹ 1997-ig itt működött a Rogers Iskola

Ez elmúlt rólunk, volt egy rossz érzés azzal kapcsolatban, hogy hangosak a gyerekek, amikor a témanap van. Nekem ezzel semmi bajom nem volt, de az iskolának általában ez olyan zajos, rendezetlen volt. Akkor ezt elvesztettük. Vagyis ennek hat éve vége, ez a telephelyekhez kötődően van a memóriámban. Itt, ebben az épületben is voltak témanapok, de azok általában jeles napokhoz kötődtek. Őko-nap, Víz Napja, Föld Napja. Az alsó tagozaton van ilyen szerveződés, a témanapok megint bekerültek a normál menetrendbe.

Mennyire, és milyen módon épül be a projektek használata a tervezett pedagógiai munkába?

Van, ahol beépül. Például most az ökológiát így csináljuk, projektekre osztva. Ötletroham a gyerekekkel, hogy egy téma kapcsán mi az, ami őket érdekli. Úgy hívjuk ezt az órát, hogy angol KáVé, mert angolul tartjuk és környezetvédelmi, ökológiai szakóra 10-11. osztályban. Ezek mindig projektek. Van eleje, van vége, három óra van egy témára, azalatt az elsőben ötletelünk, hogy mik is tartoznak ide, megkeressük hozzá az angol szavakat, a másodikban dolgozunk és a harmadikban már videóra vett bemutató van. Egy ilyen óra van egy héten, ez stabilan így szerveződik. Aztán vannak a ciklusaink, a szünetről szünetig terjedő időszak, azt is az angolban lehet mondani, hogy projektekre építettük, mert különböző témákat veszünk 5 nappól 2 napon, szerdán és csütörtökön. Ilyen volt például a Hair projekt. Abból született ez a megoldás, hogy ez a 10-11-es csoport annyira heterogén nyelvi szintjében, hogy iszonyatos differenciálást igényel. Nincs olyan könyv, ami ezt áthidalja. Ezért aztán azt csináltuk, hogy minden nap egy külön érettségi követelményről szól, például minden pénteken szöveget hallgatunk stb. Így jutnak szerda-csütörtökre a projektek. Vagyis ezt sem önmagáért találtuk ki, hanem a helyzet hozta.

Az, hogy mennyire használunk projekteket, nyilván rólunk is szól, az angol KáVét is (Csata) Istvánnal csináljuk, és az idegen nyelvet is, tehát ez személyfüggő dolog. Mi ebben hiszünk, erre szeretnénk menni, és keressük ennek a lehetőségeit. A tanáraink, akik most itt vannak, fiatalabbak, nagyon nyitottak, de ezt még tanulják. Nem úgy jöttek ki az egyetemről, hogy megkapták volna azt a segítséget, hogy maguktól el tudjanak indulni. Azt a munkaformát ismerik, hogy van ma egy órájuk, meg holnap is meg holnapután is, és azt kell megtölteni mindenfélével az adott témával kapcsolatban. Ebben egyszerűen agyalódni kell. Nekik még nincs annyi saját tapasztalatuk.

Melyek a projektek alkalmazásával a pedagógiai céljaitok?

A középiskolába sajnos elvesztettük, elfelejtettük a kapcsolatot az alsóval, vagyis visszajött az, hogy van 45-60-90 perces óra, és jön a tanár, megy a tanár. Megpróbáltunk más formákat keresni arra, hogy a tanár működésében benne legyen az a fajta kapcsolat, amit mi a pedagógiai munka alapjának tartunk. Van csoportépítő óra és vannak beszélgetések, de nem maguk a tanórák rendeződnek ezen a szabadabb elven. De a következőkben ezt szeretnénk csinálni. Azt szeretnénk a jövő évtől csinálni, hogy hétfő-kedden projekt van, szerda-csütörtökön tanulás, készségfejlesztő órák, és pénteken meg elmennénk. Vagyis szeretnénk teljesen fölírni a megszokott iskolai struktúrát. Azért szeretnénk teljesen fölírni, mert azt látjuk, hogy ha szeretnénk a facilitátori minőség felé elmozdulni, ahhoz a kereteket meg kell változtatni, mert ebben a keretben mi nem tudjuk megcsinálni, ez a tapasztalatunk. Nehéz kilépni, feszít az, hogyha egy órán nem történt semmi, és semmi garanciám nincs rá, hogy a következő órán történik valami, tehát egyszerűen az idő nem enged minket megélni a facilitátor szerepet. Az adott keretek között mi megmaradunk a tanár státuszban, a tanár fejünkkel, hiszen ha én 45 percre megyek be, akkor tanár vagyok, mert a 45 perc alatt nincs idő arra, hogy kivárgjam, hogy mikor érkezik a gyerek lelkiileg és szellemileg is oda, elúszik az idő, én ezt persze nem engedem, innentől kezdve rászólok, beleszólok, irányítom. Vagyis nem facilitátor vagyok, hanem tanár. Azért próbáljuk azt ki (ez is csak egy kísérlet), hogy ha a kereteket máshogy szabjuk meg, akkor magunk jobban el tudunk-e lazulni abban, hogy a dolog történik. Az a szerencsénk, hogy jövőre lesz egy 11-12. osztályunk, ami már egyszerűen megy az érettségi felé, és lesz egy nulladik, és a kettő között nincsen évfolyamunk. A nulladikba pedig nagyon sok minden befér, csak angolul kell történnie.

Heti két projekt-nap előkészítése hallatlanul sok energiát, időráfordítást követelhet a tanároktól. Milyen a tanárok együttműködése a projektek kapcsán, és milyennek tervezitek az új struktúrában?

Szerintem azért nem épült be eddig a rendszerbe, mert annyira kell egymásra figyelni a tanároknak, egymáshoz igazodniuk, pluszban még a gyerekekhez, valóban ezen áll vagy bukik a projekt sikere. Ezért aztán nincs is. Mert azt gondolom, hogy rá kell szánni az időt. Tehát az, hogy a HÍD-at¹² előkészítettük, az 6-7 stábot¹³ vett igénybe. Mindenki hordozta az ezzel kapcsolatos bizonytalanságát, tehát még az utolsó stábon is kiderült, hogy még mindig nem tudjuk, hogy mi a dolgunk pontosan, és egymással hogy fogunk együttműködni. Így is mentünk be, és az volt benne a fantasztikus, hogy mindenki megcsinálta a maga feladatát a magá feladatulésen belül, és aztán a dolog ott, helyben dól el, és ebben tudtunk együttműködni. Ehhez az kell, hogy jól ismerjük egymást, sokan több éve együtt dolgozunk.

A HÍD-ból lett ez egész tanári csapatnak egy jó érzése, hogy jó volt úgy dolgozni, hogy mindenki ott volt. Jó volt úgy dolgozni, hogy mindenki kiválaszthatta, hogy ő kivel lesz, és azon belül mit csinál. Nagyon jó élmény volt, hogy azzal együtt, hogy nem egyeztettük nagyon, azért, mert tudtunk egymásban bízni, ez ilyen jól sikerülhetett.

Ez innentől nehéz, mert a hagyományos iskolában, ha mondjuk, megtalálom azokat a tanárokat, akikkel ezt meg tudám csinálni, akkor könnyen lehet, hogy nem egy osztályban tanítunk, hiszen ez nem szempont. Ha valakivel együtt dolgozom, tudnom kell, hogy ő jól felkészült, és hogy pontosan miben, ezt egyeztetni kell, és innentől megy az egész tovább. És az a jó érzés, hogy a HÍD így sikerült, azt a hitet generálta bennünk, hogy lehet így élni. Lehet úgy rendezni az egész évet, hogy hétfő-kedden ott lesz minden tanár. Az érettségi tárgyak szaktanárai ott lesznek, és ezt majd mi ki fogjuk találni, van egy bizalom egymás felé. Mindenkinek dolga az is, hogy ebbe a struktúrába belegyúrja a Nat-ot. Az a könnyű a nulladikban, hogy ez egy beékelt évfolyam, amiben nagyon kevés a megkötés. A Waldorf iskola, azt gondolom, azért tud a tantárgyi követelmények csapdájából kimászni, mert kívülre helyezte a kimeneti követelményeket a 12. év utánra, és kész. Onnantól kezdve a magáét kitalálhatja. Mi abban feszülünk meg, hogy a Rogers iskola azt ígéri, hogy átjárható, tehát minden évfolyamon ugyanazokkal a dolgokkal találkoznak a gyerekek, mint bárhol a közoktatásban. Tehát a kimeneti minimumot át kell adni, és ehhez igyekszünk megtalálni a személyközpontú eszközöket.

Hogyan értékelitek (s tervezitek értékelni) a projekteket?

Végigcsináltunk egy projektérettségit, és abban benne vannak az értékelési szempontok az előkészítéstől a folyamatértékelésen keresztül a végeredményig. Egyébként, mondjuk a környezetvédelemben, ami megszületik, azt értékeljük. A folyamatra nem találtuk ki, hogy milyen szempontok szerint értékeljük, mert egyszerűen nem működik az ökológia. Illetve ahhoz képest nem működik, amit mi ebből csinálni akartunk. Tehát mi erre akartunk ráállni, de két oldalról nem működik. Az egyik, hogy nem olyan gyerekek jönnek ide, akik a környezetvédelemmel akarnak majdan hosszasan, a szakképzésben is foglalkozni, hanem sokkal inkább egy személyiségformáló programra jelentkeznek. A másik pedig, hogy időközben az ökológia anyagot a minisztérium összevonta a vízgazdálkodással, és eltolta műszaki irányba, így folyamatosan PH-t kellene számolni, és az anyag matematikával van tele. Amikor mi ezt választottuk, akkor ez egy szemléletformáló anyag volt, amihez van közünk személy szerint nekünk is és az iskolának. A műszaki szakmacsoporthoz viszont nincs. Próbáltunk olyat kitalálni, amiből mégis a gyerekek számára látható haszon van, ezért van az angol KáVé, amit angolul tartunk, ökológiai témákról, és befordítható a nyelvismertbe.

Mely projektek tapasztalataira építhettek a jövő tervezésénél?

Volt egy olyan projektünk, ami az emlékképeimben egy fantasztikus történetként maradt meg. Nyolcadikban totálisan szétzuhant az osztály, többek között, mert sok gyerek jött be. Borzasztó év volt, és akkor két oldalról raktuk őket össze. Az egyik a csoportépítés, az ment a saját szálán, a másik pedig az, hogy elfelejtettük a tanulást, és olyan elmenős programokat csináltunk, aminek volt egy íve. Az egész projekt úgy alakult ki, hogy pályaorientációból indult, és a szülői munkahelyek meglátogatása volt a célunk, azután bővült más helyszínekkel is. 10-12 alkalomból, tehát 10-12 kis projektből állt a program, és ennek a dokumentációjából. Ebből nagyon szép anyag jött össze, csak sajnos nem volt informatikusunk abban az évben, aki ezt az informatikai rendszerbe beleágyazza, és digitálisan is elkészítse.

Tehát a gyerekekkel együtt kitaláltuk, hogy hova menjünk, mi megszerveztük, és kéthetente egyszerűen odamentünk. Ennek kapcsán jutottunk el egy szemétegetőbe, más néven hulladékhasznosítóba, aminek a meglátogatása után még egy nyomdába is elmentünk, és született erről egy nagyon reprezentatív kiadvány, amibe minden gyerek külön, a saját művét beletette. Ez nagyon minőségi munka lett¹⁴.

¹² A HÍD projekt rövid leírását lásd az interjú után

¹³ A tantestület heti rendszerességű konzultációs fóruma

¹⁴ A kiadványt a tanulmányhoz mellékeljük. Szemétegető. Rogers Iskola, 1999

Hogyan zajlott egy ilyen projekt tervezése és lebonyolítása?

Minden programnál összeraktuk, hogy milyen témák jöhetnek szóba a meglátogatott intézmény kapcsán. Tehát hogyha elmegyünk a hulladékhasznosítóba, akkor milyen témák lehetnek. És minden gyerek vállalkozott arra, hogy annak a témának utánanézz, és kérdésekkel is felkészül. Elmentünk, volt fotós a csapatban, aki a fotózásért volt felelős, és volt olyan, aki nem akart ebben az egészben részt venni, viszont vállalta a szerkesztést. Tehát amikor hazajöttünk, akkor mindenkinek le kellett neki adni a saját anyagát, és ő rakta össze a kiadvány dizájnját. A hulladékhasznosítóról szóló nagyon szépen elkészült, és akkor elmentünk a nyomdába, és így született ez a végeredmény.

A projektek másik típusú keretét a táborok jelentik. Az idei tábor úgy indult, hogy Csata István a kibontott ősz hajával berontott a vagonba, ahol a gyerekek ültek, hogy ő Mágus Magnus Nemtudomki, aki a jövő letéteményese. Merthogy egy ökológiai tábort akartunk csinálni, és István elmondta, hogy azért hívtuk ide a gyerekeket, mert ez az utolsó reménnyel kecsegtető vonat, hogy a hátunk mögött az összedőlt Földdel, valamit kitaláljunk, hogy még most meg lehessen menteni. Ez volt a keret arra, hogy két napig együtt voltunk, és arról gondolkodtunk, hogy milyen ötleteink vannak arra, hogy ebből a káoszból, amit a vízhiány, a savaseső és más környezeti katasztrófák okoznak, valahogyan kikapaszkodjon a civilizáció. Ezek a táborok így épülnek fel, és az egész nem is a tananyagról szól, sokkal inkább a csoportépítésről, és annak a kerete. A számomra az emlékezetes mindig az, ha sikerült a csoportépítésben valami újat hozni, és a csoportnak erősödni.

Mi a legfontosabb hozadéka és a legnagyobb nehézsége tapasztalataid szerint a projekteknek?

A hangulat a legfontosabb. A projekt, az egy olyan forma, hogy légy jól benne. Tehát a keretek viszonylag lazák, sok lehetőség van a választásra, és lehet nagyon jól lenni benne. Kellemetlent nem tudok mondani, mert lehetne éppen, de olyan még nem volt, hogy egy csapat gyerekből egyáltalán ne érdeklődjön akkor ott, az iránt a téma iránt senki. Olyan mindig van, hogy valakit nem lehet megmozdítani, vagy nehezen mozdul meg, és akkor őt ott kerülgetjük, de olyan sose volt, hogy bárki is szétverte volna a dolgot az ő nem csinálásával. Furcsa gondolat, hogy annak ellenére, hogy kötelező, nagy konfliktusokat nem hoztak a projektek. Végülis miért nem? Hiszen sokkal szabadabbak a keretek. De mindig jó a hangulat benne, és nem él bennem az, hogy lett volna olyan projekt, amitől szenvedtem, aminek a hangulata ne olyan lett volna.

Híd projekt a Rogers Iskolában (Csata István)

Ez év februárjában, a *Rogers Személyközpontú Középiskolában*, egy „nyitott projektet” szerveztünk. Programunkra azokat a külsős gyerekeket is meghívtuk, akik felvételizni szeretnének hozzánk. A projekt témája közvetlenül utalt erre a kapcsolatteremtő munkára, az új és régi gyerekek összeismertetésére. (Később, ahogy készültünk a munkára, figyeltünk fel arra is, hogy névadónk maga is egy ilyen „hídverő” ember volt.) A feladat végrehajtásához a gyerekeket két csapatra osztottuk a projekt délutánján, és külön teremben, egymással csak szabályozott keretek között, az ún. „ügyvivőkön” keresztül érintkezhetek. Azonos eszközök és anyagok (hulladék karton, drót, lécek) álltak az építők rendelkezésére, ezekből kellett saját terv szerint, mindkét csapatnak, *egy fél híd makettet* építenie. Annak érdekében, hogy a két fél híd lehetőleg össze is érjen, az „ügyvivők”, a százhusz perces projekt alatt, kétszer negyed órára találkozhattak és egyeztethették elképzeléseiket. A cél az volt, hogy a projekt végén, a csapatoknak össze kellett illeszteniük a fél darabokat, és ha jól dolgoztak, akkor a híd életre kelt. Az előre tervezett hídavatási ceremónia része volt, a fémépítéssel összeállított, kb. fél kg súlyú, kis autó átvontatása az építményen is. Az autó utasa egy piros, műanyag póniló volt. Két, lehetőleg azonos erősségű csapatot kívántunk létrehozni középiskolásainkból (10-11-12. évfolyamosok), a vendég gyerekek hozzájuk kapcsolódhattak. Mindkét csoportban kellett lennie tervező agynak, megfelelő kommunikációs képességű ügyvivőnek, jó kézügyességű diáknak és „költőnek” is. Ez utóbbi szerepre a hídavatás megénekléséhez volt szükség. Az iskolában az előkészületek már egy héttel előbb elkezdődtek. Irodalom és történelem órákon a témához kapcsolódó filmeket néztek meg a gyerekek. A Hídembert és egy dokumentumfilmet Európa első vas hídjáról. A költő jelöltek Apollinaire: Mirabeau híd és Arany János: Hídavatás című költeményeit tanulmányozták. A projekt sikeres volt, időben elkészült a híd és baleset nélkül átgördült a jármű az utasával. Mementóként álljon itt a diák trubadúrok hídavatási énekének refrénje (amely a jeles eseményen enyhén reppelve hangzott el):

*„Póni a kocsin,
Kezében az olló,
Épül a híd
Csak nem túl maradandó!”*

A LAUDER ISKOLA KOMMUNIKÁCIÓS PROJEKTJE

Kommunikációs projektek a második félévben (2004/2005)¹⁵

Szeretettel köszöntünk a kommunikációs programban résztvevő diákjaink között.

Hogy a választást megkönnyítsük, rövid összefoglalónkban elolvashatod a legfontosabb szempontokat, amelyek Neked – és Szüleidnek is – segítenek a legizgalmasabb projekt kiválasztásában.

Mit tanulhatsz meg a projektekből való munkával?

Megismerheted a környezetünkben található információs forrásokat, és megtanulhatod, gyakorolhatod azok használatát. Megtanulhatsz a bőségben értelmesen válogatni, a számodra legfontosabbat kiemelni. Megtanulhatod megtervezni, megszervezni és elvégezni mindazt, amit magad elé kitűztél. Eközben megtanulhatsz másokkal együtt dolgozni, meghallgatni és elfogadni véleményüket, érvelni saját álláspontod mellett, együtt örülni a közös sikernek.

Miből áll a projektben való részvétel?

A tanórán kívüli projekt keretében részt veszel információk gyűjtésében, ami a különböző céloknak megfelelően különféle technikákkal történhet (könyvtár, internet, labor stb). A rendelkezésre álló információ feldolgozása, elemzése, értékelése és a végén az elkészült „produktum”, munka nagyobb közösség számára történő bemutatása izgalmas feladat.

Hogyan dolgozunk a kommunikációs projektekből?

* Carl Rogers XX. századi, amerikai pszichológus, pedagógus, egymással élesen szemben álló politikai, kulturális csoportok között próbált közvetíteni, többek között Dél- Afrikában és Izraelben.

¹⁵ Forrás: <http://www.lauder.hu/l/default.article/867>

A választott területen egy kisebb csoport, úgynevezett „team” tagja leszel. A munka megtervezése, megszervezése és elvégzése közös feladatok. Ebben segítségetekre lesz a tanár, akivel a számítógépen keresztül folyamatosan és megállapodás szerint személyesen is tartjátok a kapcsolatot. A tanár elsősorban munkatársatok, ezért közösen alakítjátok ki, hogy milyen gyakran, hogyan veszitek igénybe a személyes konzultációs lehetőséget.

Hogyan kapcsolódunk a projekttel az iskolán kívüli világhoz?

Lehetőség szerint a projekt külső helyszínen is zajlik. Ez azt jelenti, hogy a témának megfelelően kimozdulunk az iskola épületéből, laboratóriumokat, szerkesztőségeket, kutatóműhelyeket, múzeumokat, stúdiót stb. keresünk fel. A külső helyszínek bővítése érdekében szívesen fogadjuk szüleitek javaslatait.

Mikor sikeres a projekt?

Jól dolgoztál, ha a félév végére a kitűzött feladatot elvégezted, és a csoportoddal együtt végzett munkátokról készült közös szóbeli előadást, írásos munkát, kiállítást, kutatási beszámolót, filmet, újságot – vagy amiben közösen megállapodtatok – sikerrel bemutattátok a nyilvánosság előtt. Várjuk javaslataitokat az elkészült projekt további „hasznosítására, eladására” is.

Újságírás

Ha érdekel az újságírás (riportkészítés, cikkírás, rajzok, fényképek készítése, gépírás, szövegszerkesztés stb.), jelentkezz nálam!

Szeretnénk évente 2-3 számmal meglepni az iskola apraját-nagyját, csapatban együttműködve egymással, bemutatva, értékelve az iskolán belüli és kívüli életet.

Csináljunk együtt újságot!

Vezető tanár: Lakos Gábor

Konzultáció: hétfőnként, a nyolcadik órában (és megállapodás szerint)

Szponzorprojekt a Macesz támogatására

Itt a lehetőség: finanszírozzuk igényes és **ingyenes** újságunkat.

Ehhez várom a Te ötleteidet, kapcsolataidat.

Jusson minden diáknak (legalább egy) ingyenes újság!

Szervezzük meg, találjuk ki együtt!

Megtalálsz a portán vagy : bujdoso@lauder.hu

Szeretettel várlak.

Projektvezető: Bujdosó Miklós

Megvágjuk az iskolát

15 év nagy idő! Az iskoláról 15 éve gyűlnek a filmek várva Rád, hogy az örökkévalóság számára megmentsd ezeket az anyagokat. Ha kedved van régi filmek közt matatni és/vagy kedvet érzel a digitális videózás rejtelmeinek megismeréséhez, akkor köztünk a helyed. Besnyő tanár úr és Marci fogja irányítani munkádat.

Projektvezető: Besnyő Dániel, Illés Márton

Videó

Megtanulsz bánni a kamerával, hogy az ne csak Neked, de másoknak is élvezetet okozzon. Megtudod, hogyan kell világítani, mikrofont kezelni, általad felvett anyagot vágni-szerkeszteni. A félév végén lesz egy önálló kisfilm, amelyet először az iskola nyilvánosságának mutathatsz be.

Projektvezető: Jávor István

Kiadványszerkesztés

Szeretnél szerkeszteni, kiadványt készíteni, amit sokan olvasnak, csodálnak?

Akkor neked itt a helyed! Jelentkezz minél hamarabb!

Hogyan lesz az újságcikkből és képekből kiadvány, azt megtudhatod, ha te is kipróbálsz!

Kiadványszerkesztés nem csak újságíróknak és fotósoknak, de ők is jöhetnek.

Egy újság, kiadvány nem csak a cikkek és képek összevisszasága, hanem azoknak a tartalmukhoz méltó megjelenése! Formának és a tartalomnak találkozni kell egymással.

Rakjuk össze az újságíró és fotós társaid anyagát. Tanuljunk meg velük együttműködni! Legyen szebb és sajátunk a Macesz!

Esténként On-Line konzultációs lehetőséggel is.

Szerettel várlak.

Projektvezető: Veres László

Engem megtalálhatsz (MSN) vereslaszlo@hotmail.com – ha érdekel, akkor jelentkez!

Claim-projekt

Ha van kedved audió-interjú készíteni Holokauszt-túlélőkkel, keresd Gyárfás Katit!

Jó csapatban, jó ügyért dolgozhatsz ebben a projektben – együttműködve a már jól bevált csapattal.

Projektvezető: Gyárfás Kati

Találkozás: Megállapodás szerint

Photoshop

Gyakorló profi computer-grafikus bemutatja, hogy a digitális technika mire képes. Általad készített fotóval, az utólagos beavatkozás segítségével megismered a Photoshop-ban rejlő lehetőségeket egészen a nyomtathatóságig.

Projektvezetők: Jávor István és Kelemen Balázs (Clemens Studio)

„Mi, csajok!”

Milyenek voltak az ókor hölgyei Keleten és Nyugaton? No és ma?

Hogyan udvaroltak szívük hölgyének a lovagok? No és ma?

Mi volt régen a divat? No és ma?

Tincsek természetrajza, illatok és kenceficék régen és ma.

Kérj választ a szakavatottaktól! Keresd a művelődéstörténést, a divattervezőt, a hajszobrászt és a parfümgyárost!

A titkokat oszd meg velünk is !!

Projektvezető: Szarvas Ildikó

Ruha teszi

Tervezz egyéniségedhez, életviteledhez praktikus és könnyen kivitelezhető öltözetet! Ha kedved van, az egyszerűbbeket meg is csinálhatod. Megtanulhatod a szabásminta kisilabizálását, a varrógép használatát, és a projekt(divat)bemutatón már a saját magad által elkészített ruhában szerepelhatsz!

Projektvezető: Bene Ágnes

Óriásplakát projekt

A projekt célja: óriásplakát készítése számítógépes grafika felhasználásával.

A projekt menete: az interneten található óriásplakátok felkutatása, megismerése, elemzése, értelmezése, értékelése. Saját ötletek felvázolása, megbeszélése, elemzése, értelmezése, értékelése. Témaválasztás: már ismert reklám egyéni megjelenítése, önálló reklámötlet megvalósítása, társadalmi visszasságok karikírozása, a Lauder iskola népszerűsítése, az oktatás helyzetének megvilágítása, kutyánk, macskánk, autónk, más kedvenc állatunk, fogkefénk, frizuránk stb. népszerűsítése, és minden más, amire szellemi erőnkből telik.

A projekt megvalósítása: óriásplakát-terv egyéni készítése, közös megbeszélése, elemzése, értelmezése, értékelése. A megvalósíthatónak tűnő tervek megvalósítása: grafika, illetve fotó készítése, és jelentéssel bíró ötvözése a kitalált mondanivalóval, szlogennel számítógépes grafika felhasználásával.

A projekt bemutatása: számítógépes óriásplakát-bemutató a projektbemutatón, illetve óriásplakát-kiállítás az iskola területén méretarányos formában, anyagi lehetőségeink figyelembevételével.

Bónusz: megvalósított óriásplakát-tervedet benevezheted (szülői engedély birtokában) a 2005. évi @rc óriásplakát-pályázatra, s ha értékelik munkádat, kinyomtatják és bemutatják a Felvonulási téren.

Belépő: a fentebb látható óriásplakát hárommondatos értelmezése.

A projekten részt vehetnek a 10–12. évfolyamon tanulók diákok is.

Póló Bt.

Szép, szép a hivatalos lauderes póló, de már több mint ezer éves! Tervezz új pólót, és hozzunk létre rá vállalkozást! Mennyiért lehet előállítani? Mennyiért veszik meg a többiek? Hol a haszon? Szébbet, de drágán vagy olcsóbbat nagyobb mennyiségben? Élvezd a monopólium szépségeit! Meg lehet-e ebből élni? Próbáld ki magad az üzleti életben!

Projektvezető: Varga Péter

Életkutatás projekt

Akarod tudni?

Hogyan ismernél fel egy élőlényt a Marson? Vagy valamelyik Naprendszeren kívüli bolygón? Milyen biológiai kísérletek nyomán fedezheted fel az élet legfontosabb jellemzőit? (Ezeket a kísérleteket Bene Ágnes tanárnővel végeznék el.)

Hogyan lehet kapcsolatot teremteni egy értelmes idegen lényel? Zavarna, ha a tudomány bebizonyítaná, hogy a földi élet idegen eredetű? Érdekel a bolygók kutatásának története? (Mars expedíciók, Exobolygók)

Ha akarsz önállóan kérdéseket feltenni, ha ki akarsz találni, mit is kellene tennünk azért, hogy a választ meglegljük, akkor itt helyed!

Projektvezető: Danyi Ferenc

Konzultációs időpont: hétfőnként 15.00-tól

Kerttervezés, kertépítés

Szeretnéd, ha szebb, használhatóbb, élvezhetőbb lenne az iskolánk kertje?

Szeretnéd, ha lenne lehetőség a kertben történő tanulásra?

Szeretnéd, ha kényelmes padok lennének odakint?

Ha hajlandó lennél részt venni egy jobb kert tervezésében és kialakításában (akár még növényeket ültetni, nevelni, kapálni, ásni stb.), akkor ebben a projektben a helyed!

Projektvezető: Bene Ágnes

Légy te a bíró!

Történetek, amelyek bármelyikünkkel megeshetnek. A kérdés: etikusan viselkednek e a szereplők? Te hogyan oldanád meg az adott helyzetet?

Légy Te a bíró!

De előbb még beszéljessünk – szóban és a neten. Vizsgáljuk meg a részleteket, s kutassuk fel, hogy az ősi és az újabb zsidó szövegek milyen megoldást kínálnak a felmerülő problémákra.

Hozd el te is a saját történetedet! Mérd fel, barátaid, osztálytársaid miként cselekednének! Éld bele magad mások helyzetébe, s próbáld több szempontból is megvizsgálni ugyanazt a helyzetet.

Projektvezető: Kardos Ági

Az iskolai ásvány- és kőzetgyűjtemény elkészítése

Az évek során szépen megsaporodtak az osztálykirándulások, világjárások során gyűjtött ásványok és kőzetek. Jelentős részük dobozban, ládában van, és a diákok számára nem hozzáférhető. Elérkezett az idő, hogy a „titkos kincsek” méltó helyükre egy tárolóba kerüljenek, hogy mindenki láthassa azokat.

A projektben résztvevőknek a feladata, hogy ezt megvalósítsák!

Mi is a feladat?

- az ásványok, kőzetek meghatározása, csoportosítása, rendszerezése
- a darabok felcímkézése
- rövid és áttekinthető ismertető elkészítése
- a kiállítandó darabok elhelyezése a tárolókban
- lehetőség szerint a gyűjtemény bővítése.
- a projekt során szerzett ismeretek továbbadása.

Projektvezető: Farkas Adél

„EGO” (Egyedül Gondoltam Okosat) projekt

Nem találtál megfelelőt a projektkínálatban? Te ezeknél sokkal izgalmasabbat is ki tudsz eszelni? Szívesebben dolgoznál saját ötleted megvalósításán, mint a másokén?

Ha képes vagy az önálló munkára, s *tényleg* van ötleted, egyedül vagy barátaiddal jelentkezz az EGO projektre!

Beugró: néhány soros projektterv, mely tartalmazza projektéd célját s a megvalósítás tervezett módját!

Együtt valóra váltjuk álmaidat!! Válaszd az EGO projektet!

Csak komoly érdeklődők írásos jelentkezését várom, kalandorok *ne* kíméljenek:

Projektvezető: Horányi Gábor

Média alapismeretek

A nyomtatott sajtóról tanulhatsz annyit, amennyi fél évbe fér. Megtudod, hogyan készül egy újság, egy magazin, egy folyóirat stb. Kipróbálhatod magad is, ha úgy érzed képes vagy riportot, interjút vagy akár vezércikket írni, vagy újságot szerkeszteni.

Némi tudást szerzel a sajtóreklám természetéről, az abban rejlő manipuláció titkairól. Bármit fogsz csinálni az életben, ezek az ismeretek nem vesznek kárba.

Projektvezetők: Simándi Juli (Bálint Gy. Újságíró Akadémia) és Jávör István (Fekete Doboz Alapítvány)

A DOKUMENTUMON KÍVÜLI MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

Vízjelek projekt. DVD. Sulinet Expressz – OM.

Testvériskolák Európában. Projektfelhívás. Sulinet – OM.

Lingua E Projekt, 1000 év Európán keresztül. VHS. Kölcsey Ferenc Gimnázium.

Comenius program, 1999, Comédie Musicale. VHS. Kölcsey Ferenc Gimnázium Cinq Contes. Nyomtatásban. A Kölcsey Ferenc Gimnáziumtól CD-n. A Kölcsey Ferenc Gimnáziumtól.

Comenius program, 2000, Les fêtes de passage. Nyomtatásban. A Kölcsey Ferenc Gimnáziumtól.

Szemétégető. Nyomtatásban. Rogers Iskola, 1999. november.

Azonossági Hét. Nyomtatásban. Berzsenyi Dániel Gimnázium, 2001.